

SUOMI ON YRITYSTENSÄ SUMMA 2.0

Suomen Yrittäjien
aluekehitysohjelma
2020-2025

Sisällys

TYÖ JA HYVINVOINTI TEHDÄÄN YRITYKSISSÄ	6
Alue menestyy vain yrittämisellä	7
Yrittäjyyden muutostrendit mahdollisuuksiksi	8
Alueen kehitys on yhtä kuin vahvaa yrittäjyyspolitiikkaa	13
Alue on osiensa summa	15
Alue tarvitsee uusia yrittäjiä, uudet yrittäjät palveluita	16
Yrittäjyyskasvatus tuotava osaksi lasten ja nuorten arkea	16
Uusyrittäjyyttä tuettava kaupungeissa ja maaseudulla	16
Maahan muuttaneiden yrittäjäpotentiaalia hyödynnettävä	17
Yrityspalveluiden järjestäminen on alueen ja kunnan elinvoimatehtävä	17
Alueet menestyvät yli rajojen ja kansainvälistyminen tukee kasvua	18
Menestyvä metropoli on koko Suomen etu	19
Kaupunkiseudut toimivat alueensa moottoreina	19
Maaseudusta hengittää koko Suomi	21
Maaseudun matkailumahdollisuudet	21
Tuottaja on myös yrittäjä	23
Kalataloudessa on potentiaalia	23
YRITYKSET LUOVAT ELINVOIMAN	24
Onnistuneilla palveluilla luodaan uutta työtä	25
Kansainvälistyminen vaatii omia tuotteita suoraan vientiin	26
Yksinyrittäjyyden potentiaali vahvemmin esiin elinkeinopolitiikassa	27
Yksinyrittäjien verkostot tuovat joustoja	27
Ratkaisuja EU-rahoituksen käytännön haasteisiin	29
UUDISTUMINEN VAATII OSAAMISTA, INNOVAATIOITA JA TEKNOLOGIAA	30
Osaamista rakennettava yhdessä yritysten kanssa	31
Kohti ketterämpää osaamisjärjestelmää	31
Ennakointi- ja ohjausmekanismit kuntoon	32
Innovaatiopanostukset käännettävä kasvuun	32
Pk-yritykset mukaan innovaatioekosysteemeihin	33
Digitalisaatio valjastettava uudistaman yrityksiä ja hallintoa	34
Digitaalisesti suuntautuneiden pk-yritysten määrää lisättävä	34
Vähemmän byrokratiaa, laadukkaampia palveluita	35
TASOKAS LIIKENNEJÄRJESTELMÄ ELINVOIMAN EDELLYTYKSENÄ	36
Yritysten toimintaedellytykset vaativat pitkäjänteistä suunnittelua	37
Tieverkon rapistuminen pysäytettävä	38
Kuljetuksien ja liikkumisen kustannukset kohtuulliseksi	39
Kasvukäytävät ovat väylä alueen menestykseen	41
ILMASTONMUUTOKSEN HILLITSEMISEN JA LUONNONVAROJEN MAHDOLLISUUDET	42
Yrittäjävetoisilla ratkaisuilla vähäpäästöisempää energiaa	43
Yrittäjät keskeisiä toimijoita kiertotaloudessa	44
Luonnonvarat osa ilmastomuutoksen hillintää	44

JULKISET HANKINNAT ALUEKEHITYKSEN VAUHDITTAJIKSI	46
Hankintalaki puolustaa pk-yrittäjyyttä	47
Yhteishankintayksiköt karkaavat kauas alueista	48
Yrittäjien huipputuote: Hankintaneuvoja joka maakunnassa	48
Julkinen elinkeinotoiminta tulee kalliiksi ja syö yrittäjyyttä	49
Sidosyksikön ulosmyyntirajat säilytettävä	51
HALLINTO KÄYTTÄJIEN TARPEISIIN, EI HALLINNON	52
Julkiselle sektorille kuuluvat tehtävät uudistettava rohkeasti	53
Hallintoa kevennettävä	54
Kokeiluihin kannustettava	54
Maakuntaverot kiristäisi työn verotusta	54
Valinnanvapaus sosiaali- ja terveystaloudessa antaa paikallista voimaa	56
ALUEKEHITTÄMISEN VÄLINEET SUUNNATTAVA YRITTÄJÄLÄHTÖISESTI	58
Aluekehittämisspäätös	59
EU:n yhteisen maatalouspolitiikan (CAP) rahoituskausi 2021–2027	60
Kaupunkistrategia	60
Maakuntaohjelmat	60
Maaseutupoliittinen kokonaisuohjelma	60
Maankäytön, asumisen ja liikenteen sopimukset (MAL)	60
Seutukaupunkiohjelma	61
Suomen EU-rakennerahasto-ohjelma 2021–2027	61
KORONA EKSTRA: VAIKEISSA PAIKOISSA PÄRJÄTÄÄN VAIN YHDESSÄ	62
Koronashokki puskee yrityksiä kehittymään	64
EU-rahoitus tukemaan ensisijaisesti yritysten elpymistä ja kasvua	65
Yrityspalveluita uudistettava	68
Monipaikkaisuus ja digitalisaatio ovat alueiden mahdollisuus	70
Osaaminen ja koulutus vahvistamaan yrittäjyyttä	71
JulkiSET hankinnat pidettävä liikkeellä	71
OHJELMAN TAVOITTEET JA KOHDERYHMÄ	74
Yrittäjäjärjestö vaikuttaa aluekehitykseen kaikkialla Suomessa	75

TEKIJÄT

Anssi Kujala

varatoimitusjohtaja
0400 567 925
anssi.kujala@yrittajat.fi

Mika Haavisto

projektipäällikkö
050 550 1993
mika.haavisto@yrittajat.fi

Joonas Mikkilä

digi- ja koulutusasioiden
päällikkö, 045 129 6791
joonas.mikkila@yrittajat.fi

JULKAISIJA

Suomen Yrittäjät

PL 999, 00100 HELSINKI
puhelin 09 229 221
toimisto@yrittajat.fi
www.yrittajat.fi

Janika Tikkala

elinkeinopolitiikan
asiantuntija
046 923 4386
janika.tikkala@yrittajat.fi

Sampo Seppänen

ekonomisti
050 340 7716
sampo.seppanen@yrittajat.fi

Lisäksi valmisteluun
osallistui kilpailu- ja
elinkeinoasioiden
päällikkö Satu Grekin
kevällä 2020.

ALUEKEHITYKSESSÄ YRITTÄJÄT JA YRITYKSET OVAT **SUURIN** **MUUTOSVOIMA**

Eri puolilla Suomea – kylissä, kunnissa ja maakunnissa – kohtaa tarinoita alueen vahvuuksista. Lähes aina menestystarina kertoo yrityksistä. Joku alueen yritys on tehnyt uuden innovaation, hyödyntänyt paikkakunnan vahvuuksia, hakenut sitkeydellään ja osaamisellaan paikansa maailmalta tai muuten luonut elinvoimaa juuri sille seudulle. Tuollaisia yrityksiä ja ylpeydenaiheita tarvitaan kaikkialla Suomessa.

Vaikka tätä kirjoittaessa Suomi ja sen alueet elävät totutusta täysin poikkeavaa aikaa koronakriisistä johtuen, tuo väite ja tarina ei poistu. Se on entistä tarpeellisempi. Tarvitaan onnistumisia ja entistä enemmän uusia keinoja.

Julkisen sektorin tehtävä on luoda edellytyksiä yritysten menestymiselle. Kunta, maakunta ja alueella toimivat valtion viranomaiset luovat alustan, jolle yrittäjät ja yritykset rakentavat elinvoiman. Näin on normioissa, mutta erityisesti kriisitilanteissa.

On tärkeä tunnistaa ja tunnustaa suomalaisten pk-yritysten merkitys. Jokaisen alueen on luotava edellytykset kehittyvälle ja käytännönläheiselle yritystoiminnalle, joka parantaa alueen kilpailukykyä sen omista lähtökohdista.

Tämä aluekehitysohjelma on entistä ajankohtaisempi koronakriisin myötä. Mutta vaikka tätä kriisiä ei olisiakaan,

tämä ohjelma olisi käyttökelpoinen. Jos jokainen alueen viranomainen, päättäjät tai tutkijat, toteuttaa tätä ohjelmaa, oma alue menestyy.

Ohjelma sisältää myös itsestäänselvyyksiä. Maamme keskeinen haaste on yhä takelteleva kansainvälistyminen. On liian vähän yrityksiä, joilla on omia tuotteita ja palveluita suoraan vientiin.

Samalla on huomioitava se, että yhä useampi on yksinyrittäjä, joka toimii verkostomaisesti muiden pienyrityksien kanssa. Tämän trendin vuoksi julkisen sektorin on hankinnoissaankin muutettava ajattelutapansa suurta ihannoivasta pientä arvostavaan.

Kun vertaillaan Suomen ja muiden pohjoismaiden alueperusteisen elinkeinopolitiikan keinovalikoimaa ja kokoa, Suomi suoriutuu vähillä resursseilla kohtalaisen hyvin. Pitkällä aikavälillä aluekehityksen ei saa perustua liiaksi epäterveisiin tukiin eikä aluepolitiikka voi koostua vain EU:n alue- ja rakennepolitiikasta. Tärkeimmät vahvuudet ovat kullakin alueella itsessään.

ANSSI KUJALA
varatoimitusjohtaja
Suomen Yrittäjät

NÄIN OHJELMA TEHTIIN

Suomi on yritystensä summa 2.0 -aluekehitysohjelma laadittiin työryhmässä, jonka puheenjohtajana toimi Anssi Kujala, sihteerinä Janika Tikkala ja muina kirjoittajina Satu Grekin, Mika Haavisto, Sampo Sepänen ja Joonas Mikkilä. Työtä ei kuitenkaan tehty yksinomaan Helsingin konttorissa vaan

teemoja haettiin talvikaudella 2019–2020 lukuisista tilaisuuksista ja keskusteluista niiden tahojen kanssa, jotka tuntevat yritysten tarpeet. Ohjelmaluonnos oli laajalla kenttäkierroksella eri toimijoilla.

Ohjelman valmistelun aikaan valmisteltiin myös mm. EU:n

rakennerahastokauden linjauksia, hallituksen aluekehittämiss päätöstä ja maaseutupoliittista ohjelmaa.

Ohjelman julkistus ajoittui koronakriisiin huhtikuussa 2020. Ohjelmaan laadittiin erityinen koronaosuus.

Yrityksien vahva ääni läpi maan

Yrittäjät

TYÖ
JA HYVIN-
VOINTI
TEHDÄÄN
PK-
YRITYK-
SISSÄ

An aerial photograph of a city, likely Helsinki, taken during sunset. The sky is filled with warm, orange and yellow light, with some clouds. The city buildings are visible in the middle ground, and a body of water is in the foreground. A white rectangular text box is overlaid on the right side of the image, containing the main title and several paragraphs of text. A thin blue diagonal line is visible on the left side of the white box.

Alue menestyy vain yrittämällä

Suomesta on muodostumassa pienten verkostoituneiden yritysten maa. 2000-luvulla uudet työpaikat ovat syntyneet pieniin ja keskisuuriin yrityksiin. Julkisen sektorin keskeinen tehtävä on avata markkinat yrittäjyydelle ja luoda menestymisen alustat.

Maamme menestys perustuu yhä enemmän pk-yritysten varaan. Vuosina 2001–2018 pienet ja keskisuuret yritykset (korkeintaan 250 työntekijää) loivat yli 150 000 työpaikkaa. Näistä noin 87 500 syntyi alle 50 hengen yrityksiin. Suurimmat yritykset eivät ole pystyneet lisäämään työvoimaansa kotimaassa.

Yksinyrittäjyyden lisääntyminen on työelämän 2000-luvun merkittävimpiä trendejä. Yrittäjien määrän kasvu on perustunut pääosin yksinyrittäjien määrän kasvuun. Yksinyrittäjyys ja yksinyrittäjien mahdollisuudet työllistää on huomioitava uudella tavalla alueiden ja kuntien elinkeinopolitiikassa. Ilmiötä ei voi vähätellä – isokin yritys on ollut joskus pieni.

Työnantajayrittäjien määrä on pysynyt 90 000 yrityksen paikkeilla läpi 2000-luvun. Viime vuosina erityisesti pienten mikroyritysten (2-4 työntekijää) määrä on laskenut. Tämän syitä ja vaikutuksia on pohdittava hallinnon ja poliittisen päätöksenteon kaikilla tasoilla.

Julkisen sektorin olennainen tehtävä on luoda elinkeinopolitiikallaan yrityksille alustoja menestyä ja kasvaa. Samanaikaisesti julkisen sektorin ei pidä itse ryhtyä markkinoilla kilpailemaan yritysten kanssa.

MAAILMAN VAKAIN JA TURVALLISIN MAA YRITTÄÄ

Kansainväliset vertailut osoittavat, että Suomi on tutkitusti maailman vakain, vapain ja turvallisin maa elää ja yrittää. Yleinen turvallisuus on Suomessa vahva ja demokraattinen järjestelmä on kestäväällä pohjalla. Suomessa on maailman toimivin hallinto ja erittäin vähän korruptiota.

Suomalaiset ovat koulutettua väkeä: Jokaisella lapsella on oikeus varhaiskasvatukseen. Lapset pääsevät maksuttomaan mutta korkeatasoiseen perusopetukseen. Korkea-kouluverkko kattaa kaikki maakunnat.

Suomessa on maailman puhtainta ilmaa ja eniten metsiä Euroopassa. Vesivarannoiltamme olemme maailman rikkaimpia.

Nämä yhteiskuntamme kivijalat edistävät Suomen kilpailukykyä yritysten sijoittumispäätöksissä ja ulkomaisen työvoiman saatavuudessa. Nämä kaikki tekijät koskevat koko maata.

Yrittäjyyden muutostrendit mahdollisuuksiksi

Harvassa aluekehittämisen osa-alueessa voi onnistua ilman elinvoimaista yritystoimintaa, joka synnyttää työtä, tuotteita, palveluita ja verotuloja – ja näin hyvinvointia suomalaisille.

Joskus on tarpeen panostaa ajankohtaisiin tai muodikkaisiin kasvuteemoihin, mutta useimmiten tarvitaan pitkäjänteistä panostamista yritysten arkisiin tarpeisiin.

Yrittäjyyden eri ilmiöiden ja muutostekijöiden entistä jäsennellympi huomioiminen aluekehittämisessä on tärkeää. Yrittäjät tunnistaa aluekehittämisen näkökulmasta Suomesta seuraavia yrittäjyyden ilmiöitä:

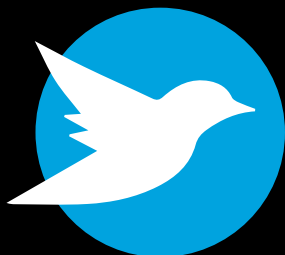
- **Paikkariippumattomuus.** Yritystoiminta ja työn tekeminen ovat yhä vähemmän

sidoksissa paikkaan ja sijaintiin tietoliikenne-yhteyksien ja digitalisaation ansiosta. Tämä edesauttaa yrityksiä osaavan työvoiman rekrytoinnissa.

- **Kansainvälistyvien pk-yritysten määrän kehitys.** Potentiaaliset vientiyritykset on löydettävä paremmin. Kansainvälistyvä liike-toimintaympäristö ja oikeiden verkostojen löytäminen ovat haaste erityisesti pk-yrityksille. Suomi tarvitsee yhä enemmän yrityksiä, joilla on omia tuotteita ja palveluita vientiin.
- **Yksinyrittäjyyden kasvu.** Työelämän merkittävämpiä trendejä. Suomessa on lähes 60 000 yksinyrittäjää enemmän kuin vuosituhaten alussa. Yksinyrittäjien määrä on kasvanut 2000-luvulla 55 prosenttiyksikköä.
- **Yrittäjien ikääntyminen.** Suomessa on 73 000 yli 55-vuotiasta yrittäjää. He joutuvat pohtimaan, mitä yritykselle tapahtuu yrittäjä ikääntyessä. Finnveran mukaan onnistuneen omistajanvaihdoksen tehneistä yrityksistä kolmanneksestä on tullut kasvuyrityksiä.
- **Nuorten yrittäjyysinnon vahva kasvu.** Tämä on suuri mahdollisuus kaikkialla Suomessa. Yrittäjyys on usein keino asua kotiseudulla tai muuttaa maaseudulle. Nuoria on kannustettava yrittäjyyteen. Trendi on nähtävä aluekehityksen painopisteenä. Yrittäjäkasvatus mahdollisimman varhain on keskeistä.
- **Maahan muuttaneiden yrittäjien määrän kasvu.** Maahan muuttaneiden yrityksissä luodaan enemmän uusia työpaikkoja kuin muissa. Yrityksissä on paljon kasvu- ja työllisyysmahdollisuuksia.
- **Työnantajayrittäjien määrä ei kasva.** Työnantajayrittäjä on ollut noin 90 000 läpi 2000-luvun. Viime vuosina pienten työnantajayritysten määrä on laskenut. Tarvitaan toimia työnantajuuden houkuttelevuuden lisäämiseksi.
- **Osaavan työvoiman saatavuus eri aloilla.** Väestörakenne, muuttoliike ja uusi teknologia tekevät osaavien työntekijöiden löytämisestä haastavampaa. Koulutustarpeiden ennakointia on parannettava ja oppilaitosten ja yritysten yhteistyötä syvennettävä. Koulutustarpeiden ennakoinnin on perustuttava yritysten tarpeisiin, ei epärealistisiin haavekuviin.

YKSINYRITTÄJYYDEN
KASVU ON
TYÖELÄMÄN
MERKITTÄVIMPIÄ
TRENDEJÄ.

TYÖELÄMÄN 4 TÄRKEINTÄ ELEMENTTIÄ 2020-LUVULLA

Vapaus

Joustavuus

Luottamus

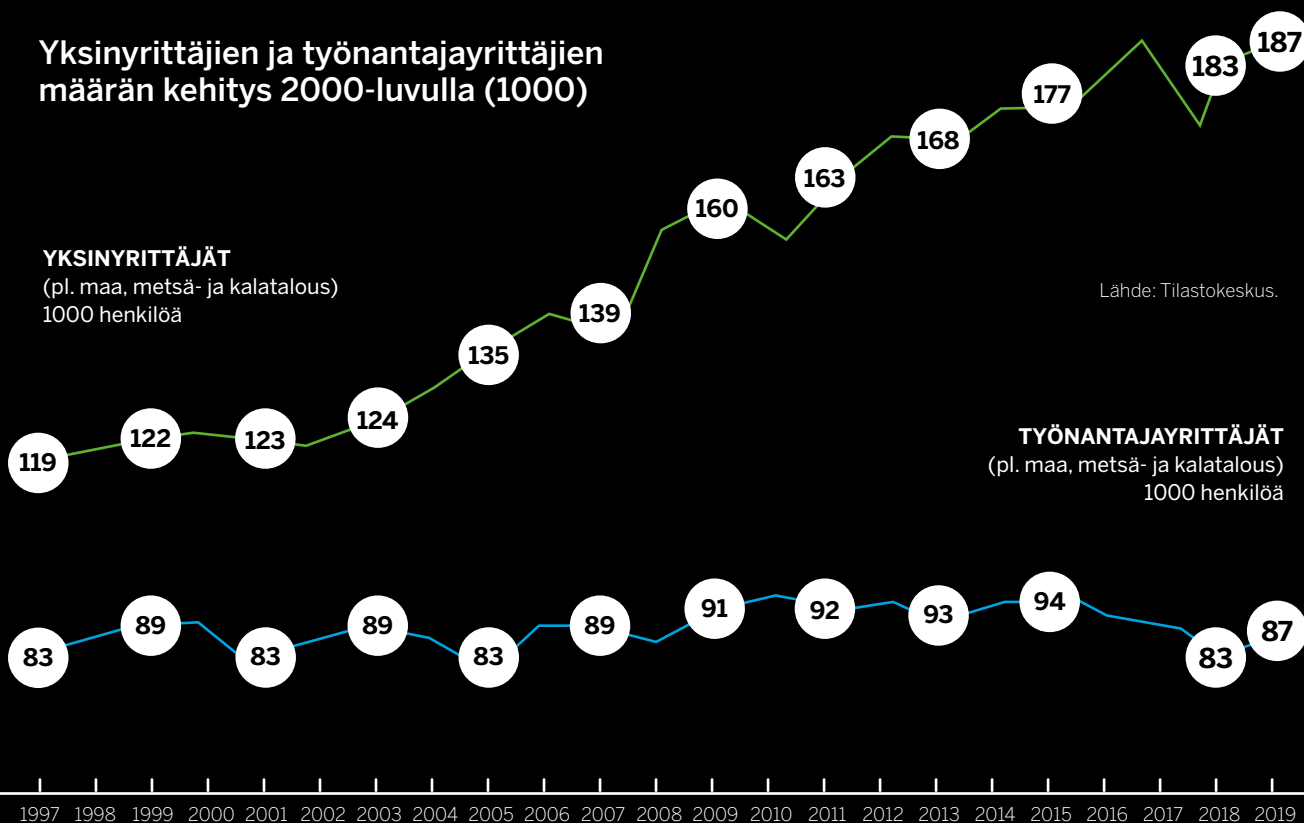
Yhdenvertaisuus

Yksinyrittäjien ja työnantajayrittäjien määrän kehitys 2000-luvulla (1000)

YKSINYRITTÄJÄT
(pl. maa, metsä- ja kalatalous)
1000 henkilöä

Lähde: Tilastokeskus.

TYÖNANTAJAYRITTÄJÄT
(pl. maa, metsä- ja kalatalous)
1000 henkilöä

Sydän mukana yrittämisessä

TÄTÄ ON SUOMALAINEN YRITTÄJYYS

286 042

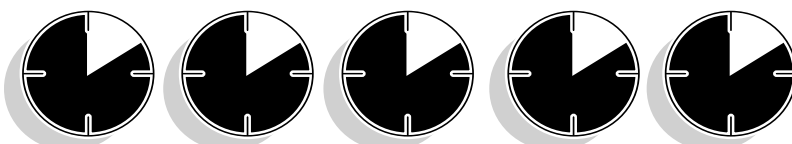
Yritystä rakentaa maamme joka päivä.

Lähes 70 prosenttia Suomen yrittäjistä on yksinyrittäjiä.

Suomen yrittäjistä toimii maailmalla.

yrittäjistä työskentelee yli 50 tuntia viikossa.

1 400 000

ihmistä teki töitä Suomen yrityksissä ja luo verotuloja.

93%

kaikista yrityksistä
työllistää alle 10 henkeä.

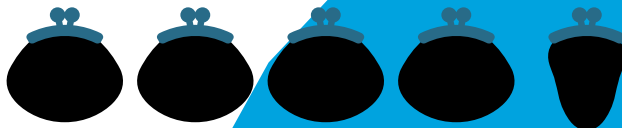
Yrittäjien keski-ikä on

47

vuotta.

1/5

yritysten kasvusta tulee
digitalisaation ansiosta.

REILU

1/5

yrittäjistä on
pienituloisia.

Yritysten toimipaikkojen sijainnin kolmen kärki:

Pirkanmaa

Varsinais-Suomi

Uusimaa

VAIN

0,2%

Suomen yrityksistä on
suuryrityksiä.

Vapaa
ja
vakaa.

Reilu
kilpailu
toteutuu.

On tarjolla
tarvittaessa
apua.

Riskin
ottamisesta
palkitaan.

On osa
avoimia
markkinoita.

Pienikin
voi pärjätä.

Oikeusvaltio,
ei korruptiota.

Minkälainen on

HYVÄ MAA YRITTÄÄ?

Kohtelee
kaikkia yhden-
vertaisesti.

Kantaa
ylisukupolvi-
vastuuta.

Työmarkkinat
toimivat.

On korkea
osaaminen.

Ei verota
hengiltä.

Infra
toimii.

Julkinen sektori
ei häiritse
markkinoita.

Konkurssin
jälkeen
saa uuden
mahdolli-
suuden.

- **Startup-yrittäjyys ja kasvuyrittäjyys.** Suomi tarvitsee riskiä ottavia kasvuhakuisia yrittäjiä, jotka luovat innovaatioita. On tärkeä tunnistaa, miten kasvuyritykset syntyvät.
- **Yrittäjän ja palkansaajan rajan madaltuminen.** Yhä useampi on välillä yrittäjä ja välillä palkansaaja. Tämä pitää huomioida myös työttömyysturvassa.
- **Julkinen järjestäjä ei onnistu ilman yrityksiä.** Monituottajuutta tarvitaan yhä enemmän palvelumarkkinoiden toimivuuden takaamiseksi. Monituottajuus on avainasemassa myös maaseudun palveluiden turvaamisessa ja kehittämisessä.
- **Digitalisaatio uudistaa elinkeinoja.** Digitaalisuus avaa mahdollisuuksia uudelle entistä innovatiivisemmalle ja arvokkaammalle yritystoiminnalle. Alueelliset yritys- ja innovaatiopalvelut on viritettävä edistämään positiivista rakennemuutosta.
- **Saavutettavuus ja sujuva liikkuminen.** Mahdollisuuksien hyödyntäminen pohjautuu hyviin tietoliikenne- ja liikenneyhteyksiin. Suomi tarvitsee paremmat yhteydet varmistamaan alueiden elinvoimaisuuden. Erityisesti tieverkko on paikoin rapistunut.

Alueen kehitys on yhtä kuin vahvaa yrittäjyyspolitiikkaa

Vahva yrittäjyyspolitiikka on tehokasta aluekehitystä. Siten alue pysyy aidosti elinvoimaisena ja julkisten palveluiden rahoitus kestävä.

Yrittäjyyden olosuhteiden parantaminen on nostettava selväksi kärkiteemaksi valtioneuvoston aluekehitystoiminnassa. Tämä on perustelua, koska harvassa aluekehityksen osa-alueessa tai varsinkaan alueella voi onnistua ilman elinvoimaista yritystoimintaa, joka synnyttää työpaikkoja, tuotteita ja palveluita sekä verotuloja. Oleellista on se, että yrityksiä perusedellytykset ovat kunnossa.

Tässä luvussa käsitellään tekijöitä, joilla on merkitystä jokaiselle yritykselle riippumatta niiden koosta tai sijainnista.

PÄÄTÖKSENTEON YRITYSLÄHTÖISYYTTÄ JOHDETAAN TEOILLA JA VIESTINNÄLLÄ

Jokaisessa kunnassa ja jokaisella alueella tehdään päätöksiä. Ne vaikuttavat joko suoraan tai epäsuorasti yritysten mahdollisuuksiin menestyä. Yritysvaikutusten arviointi tulee ottaa kiinteäksi osaksi kaikkea päätöksentekoa. Tämä

ei tarkoita, että päätöksiä tehtäisiin yritysten ehdoilla, vaan sitä, että yhteiskunta tiedostaa yritysten merkityksen hyvinvoinnin rakentajina.

TYÖMARKKINAT UUDISTETTAVA – LUODAAN UUSIA TYÖPAIKKOJA

Työnantajayritysten määrä on saatava kasvamaan. Työpaikkasopimisen edistäminen on oleellinen osa aluekehittämisestä. Työnantaja ja työntekijä voivat sopia asioista alueen lähtökohdat ja erityispiirteet huomioiden. Tärkeää on lisätä sääntelyn joustavuutta.

LIIKENNE YHDISTÄÄ ALUEET JA SEN TOIMIJA

Liikenneverkon kehittämisessä pitää huomioida paremmin alueiden erilaiset tarpeet. Yritysten kuljetusreittien on oltava sujuvat koko maassa.

YKSINYRITTÄJÄT TYÖLLISTÄVÄT ITSENSÄ – HEIDÄT HUOMIOITAVA ELINKEINOPOLITIIKASSA

Yksinyrittäjät työllistävät itsensä ja luovat verkostoitumisen kautta taloudellista aktiivisuutta ja työtä myös muille. Heitä on kaksi kolmasosaa yrittäjistä eli lähes 200 000.

Yksinyrittäjien asema ja olosuhteet on otettava paremmin huomioon päätöksenteossa. On otettava niin sanottu pienet ensin -periaate yritys-lainsäädännön lähtökohdaksi, jotta sääntelykuorma on kohtuullinen yritysten enemmistölle. Lisäksi on jatkettava yrittäjän sosiaaliturvan korjaamista ja helpotettava työllistämistä.

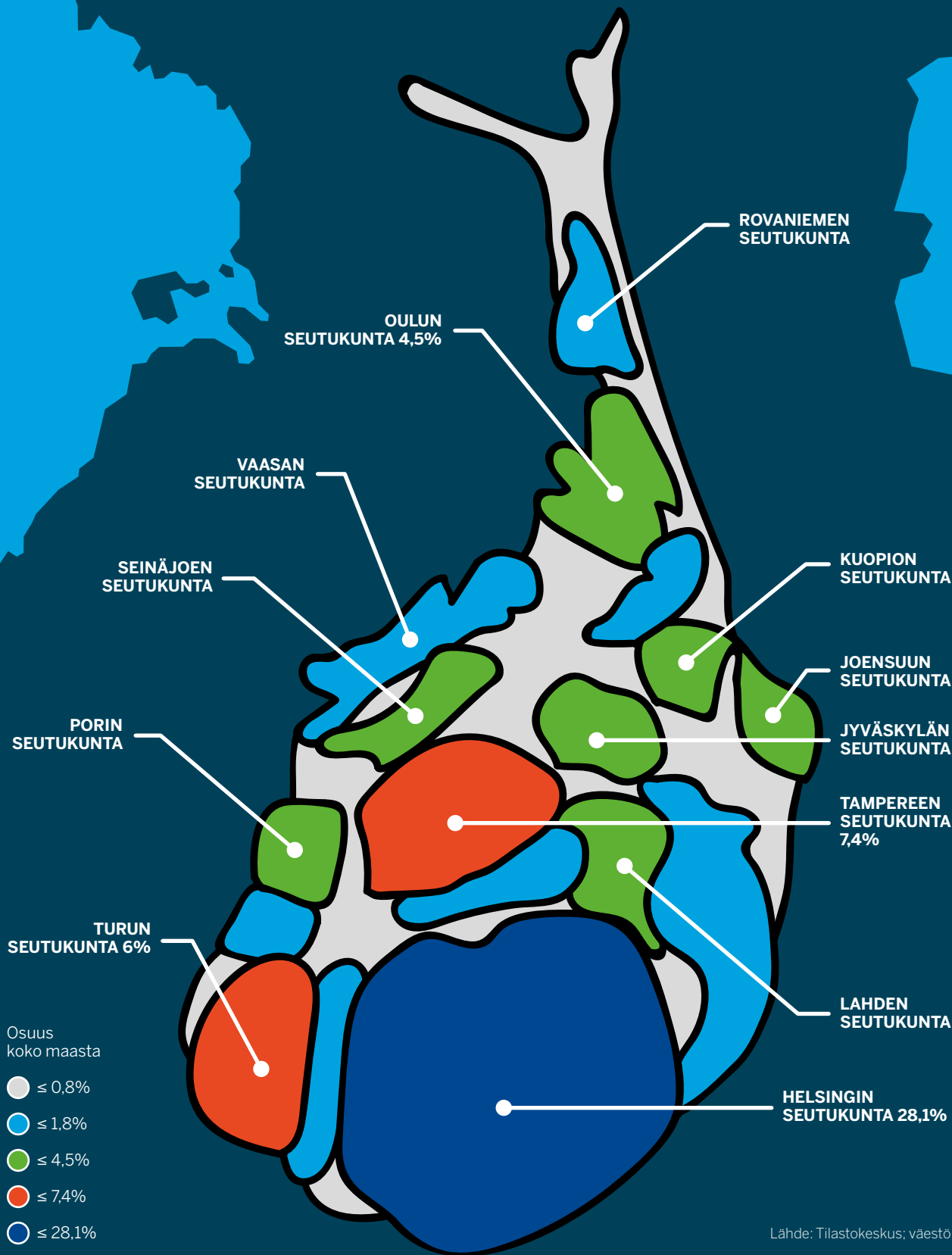
TURHA BYROKRATIA RAIVATTAVA YRITTÄJYYDEN TIELTÄ

Hyvällä ja oikein kohdennetulla sääntelyllä annetaan tilaa luovuudelle, yrittäjyydelle ja työnteolle. Sääntelyn määrä on karannut käsistä, ja tuloksena on ollut ylimääräisiä kustannuksia ja riskejä, jotka heikentävät yrittäjyyden yleisiä edellytyksiä.

Lainsäädännön keskeiseksi tehtäväksi on määriteltävä yrittäjyyden vahvistaminen. Tarvittaessa muiden yhteiskun-

JULKINEN JÄRJESTÄJÄ
EI ONNISTU ILMAN
YRITYKSIÄ.
**MONITUOTTAJUUTTA
TARVITAAN YHÄ
ENEMMÄN.**

SEUTUKUNTIEN ABSOLUUTTISEN VÄKILUVUN (9/2018) KARTOGRAMMI

Lähde: Tilastokeskus; väestö

nallisten tavoitteiden on joustettava, sillä hyvinvointi syntyy kannattavien yritysten jatkuvasta menestyksestä. Samat periaatteet pitää toteuttaa myös, kun kunnissa laaditaan hallinnollisia ohjeita.

Alue on osiensa summa

Suomen vahvuuksia ovat monipuolinen tuotanto- ja palvelurakenne, joka jakautuu kohtuullisen tasaisesti eri puolille maata. Erilaistamalla ja omia vahvuuksiaan kehittämällä alueilla on mahdollisuus menestyä.

Yritykset ovat olemassa asiakkaitaan varten. Alueet ovat olemassa asukkaitaan varten. Ilman asiakkaita ei ole olemassa yrityksiä ja ilman asukkaita ole olemassa elinvoimaisia alueita. Alueeksi voidaan määritellä kylä, kaupunki, maakunta tai koko Suomi. Oli alueen määritelmä mikä hyvänsä, alue on aina osiensa summa.

Monipuolinen yritys rakenne ja yritysten keskinäinen kilpailu pitävät yritykset vireinä ja asiakkaidensa tarpeiden ohjaamina. Monipuolinen asukasrakenne mahdollistaa

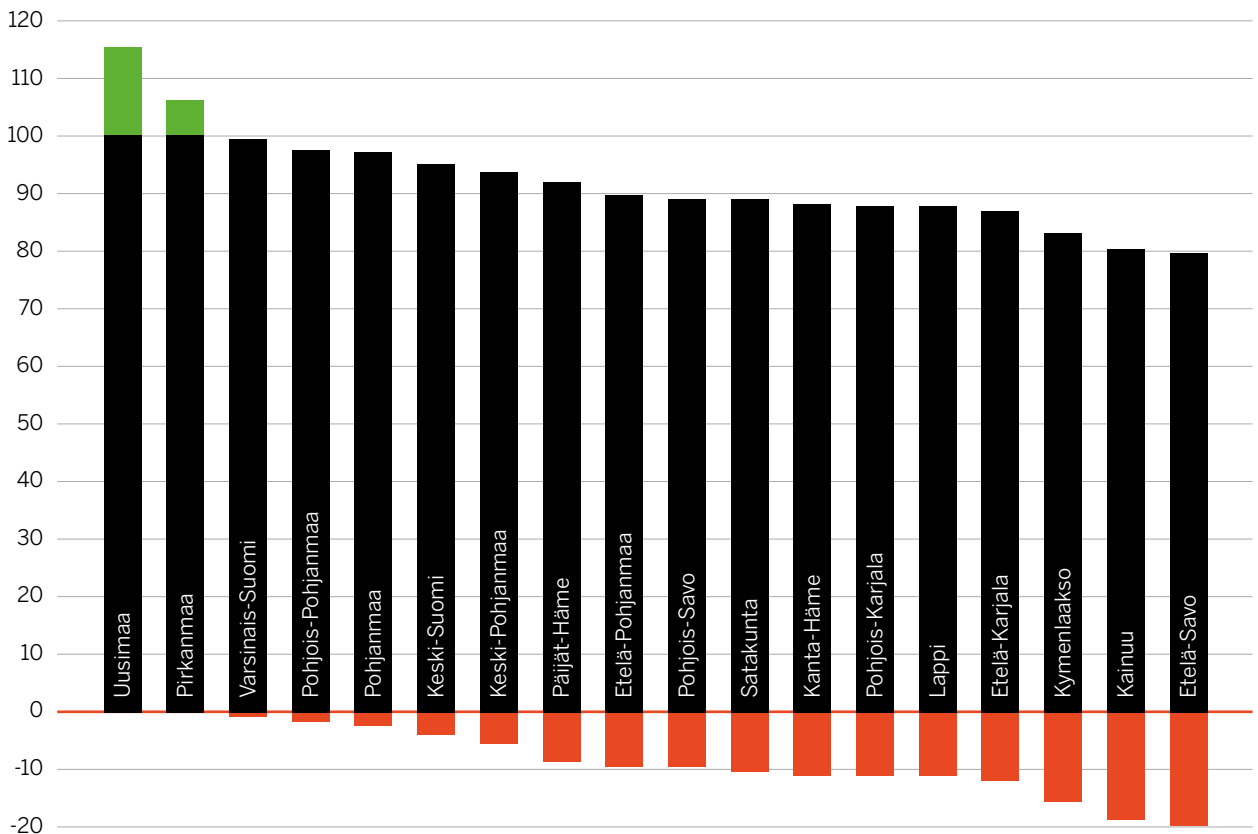
erilaisuuksien kohtaamisen, mikä synnyttää uusia ajatuksia, innovaatioita ja kasvua.

Kaikissa kehittyneissä maissa ikääntyneiden kansalaisten määrä kasvaa ja nuorten määrä vähenee. Syntyvät ikäluokat ovat edeltäjiään pienempiä, ja kansalaisten elinai-kaodote kasvaa. Suomen väkiluku ilman maahanmuuttoa vähenee. Vuonna 2010 lapsia syntyi Suomeen reilut 60 000, 2015 noin 55 000 ja 2018 enää runsaat 47 000. Mikäli rajat juuri nyt lopullisesti suljettaisiin ja syntyvyyden kehitys säilyisi nykyisellään, viimeinen suomalainen syntyisi vuonna 2067 (Mika Gissler, THL). Tämä tarkoittaa sitä, että Suomen väestökehitys pysyy kunnossa vain, jos maahan muuttaa tarpeeksi ihmisiä muualta.

Kaupungistuminen on yksi globaaleista megatrendeistä. Suomessa väki pakkautuu Oulu-Jyväskylä-Tampere-Helsinki -akselille ja muutamalle yliopistopaikkakunnalle. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, etteivät muut alueet menestyisi Suomessa tai ihmiset halua asua eri puolilla maata. Päinvastoin Suomen vahvuuksia ovat monipuolinen tuotanto- ja palvelurakenne, joka jakautuu kohtuullisen tasaisesti eri puolille maata.

Työikäisen väestön muutos 2018-2030

(=prosenttiyksikköä)

Vain Uudellamaalla ja Pirkanmaalla työväestön määrä on kasvamassa. Voimakkainta supistuminen on Kymenlaaksossa, Kainuussa ja Etelä-Savossa.

Lähde: Tilastokeskus

Työnteon monipaikkaistuminen merkitsee sitä, että työelämän muutoksen ja digitalisoitumisen vuoksi työtä voidaan tehdä paikasta riippumatta. Työpaikka ja -pöytä ei ole sidottu paikkaan tai aikaan. Kukin yksilö tai perhe voi vapaasti valita oman asuinpaikkansa, oli se sitten kaupungin keskustan sykkeessä tai syrjäkylän raitin uneliaassa rauhassa.

Alue tarvitsee uusia yrittäjiä, uudet yrittäjät palveluita

Työelämään on tulossa aiempaa yrittäjähenkisempi ikäryhmä. Tämä on mahdollisuus, jota yhdelläkään alueella ei ole varaa hukata.

Yrittäjäkunta ikääntyy. Vuonna 2017 yrittäjistä reilu kolmannes oli 55–74-vuotiaita, kun palkansaajista tähän ryhmään kuului vain reilu viidennes. Harmaantuva Suomi tarvitsee uusia osaavia yrittäjiä, jotka luovat työtä itselleen ja muille.

Uuden yrittäjäpolven kasvattaminen on jokaisen alueen elinvoimatyötä tärkeimmillään. Alue tarvitsee määrätietoista monen rintaman uusyrittäjyyspolitiikkaa, joka vankistaa jokaisen lapsen ja nuoren sisäistä yrittäjyyttä ja varmistaa, että yhä useampi yrittäjähakuinen ja ennen kaikkea yrittäjäksi soveltuva rohkaistuu perustamaan yrityksen tai jatkamaan toimivaa yritystä.

Nuorten suhde yrittäjyyteen on onneksi hyvällä tasolla. Tämä antaa uusyrittäjyystyölle hedelmälliset lähtökohdat. Vuonna 2018 ammattiin opiskelevista 39 prosenttia kertoi haluavansa toimia yrittäjänä tulevaisuudessa (Osku 2018). Korkeakouluopiskelijoista joka kolmas haluaisi toimia työllään yrittäjänä (Suomen Yrittäjät 2019).

Nuorten yrittäjyysuhde vaikuttaa myös väestön yleiseen yrittäjämäiseen asenteeseen. Mitä vahvemmaksi sisäinen yrittäjyys nuorena kehittyy, sitä paremmat ovat edellytykset pärjätä palkkatyössä ja elämässä yleensä. Käynnissä

UUDEN
YRITTÄJÄPOLVEN
KASVATTAMINEN ON
**JOKAISEN ALUEEN
ELINVOIMATYÖTÄ
TÄRKEIMMILLÄN.**

oleva teknologinen murroskausi vain lisää yrittäjämäisen otteen ja muutossinnikkyuden tarvetta.

Yrittäjyyskasvatus tuotava osaksi lasten ja nuorten arkea

Yrittäjyyteen ei synnytä vaan kasvetaan. Koska kotikasvatus tarjoaa vain osalle esimerkkiä yrittäjyyteen, on opiskelulla ja harrastuksilla iso merkitys yrittäjyysuhteen muokkaajina. Yrittäjäasenteen vankistaminen ja uuden yrittäjäpolven kasvattaminen alkaa alueen kouluissa, oppilaitoksissa ja harrastuksissa. Jotta mahdollisimman moni lapsi ja nuori pääsisi perehtymään yrittämiseen, tulisi kaikissa ikävaiheissa olla mahdollisuuksia yritystoiminnan tai yrittäjämäisen tekemisen harjoittelemiseen.

Yrittäjyyskasvatus on kehittynyt positiivisesti 2000-luvun kuluessa käsi kädessä yhteiskunnan laajemman yrittäjämönönteisyyden kanssa. Tänä aikana opettajien ja muiden lapsi- ja nuorisotyön ammattilaisten käyttöön on syntynyt kattava ja laadukas valikoima erilaisia yrittäjyyspedagogiikan menetelmiä. Alueen on tehtävä määrätietoista työtä näiden käyttöönottamiseksi.

On tärkeää, että alueen yrittäjät ovat aktiivisesti mukana yrittäjyyskasvatusta tekevien oppilaitosten ja yhteisöjen toiminnassa. Koska nuoria on moneen junaan, on jokaisen yrittäjän uraesimerkki arvokas.

Uusyrittäjyyttä tuettava kaupungeissa ja maaseudulla

Digitalisaation edetessä yritystoiminta ei ole enää yhtä riippuvaista yrityksen sijainnista kuin aikana ennen verkkoappoja, yhteisöpalveluja ja pilviteknologiaa. Suomen tai maailman valloitus ei katso yrityksen suuntanumeroa.

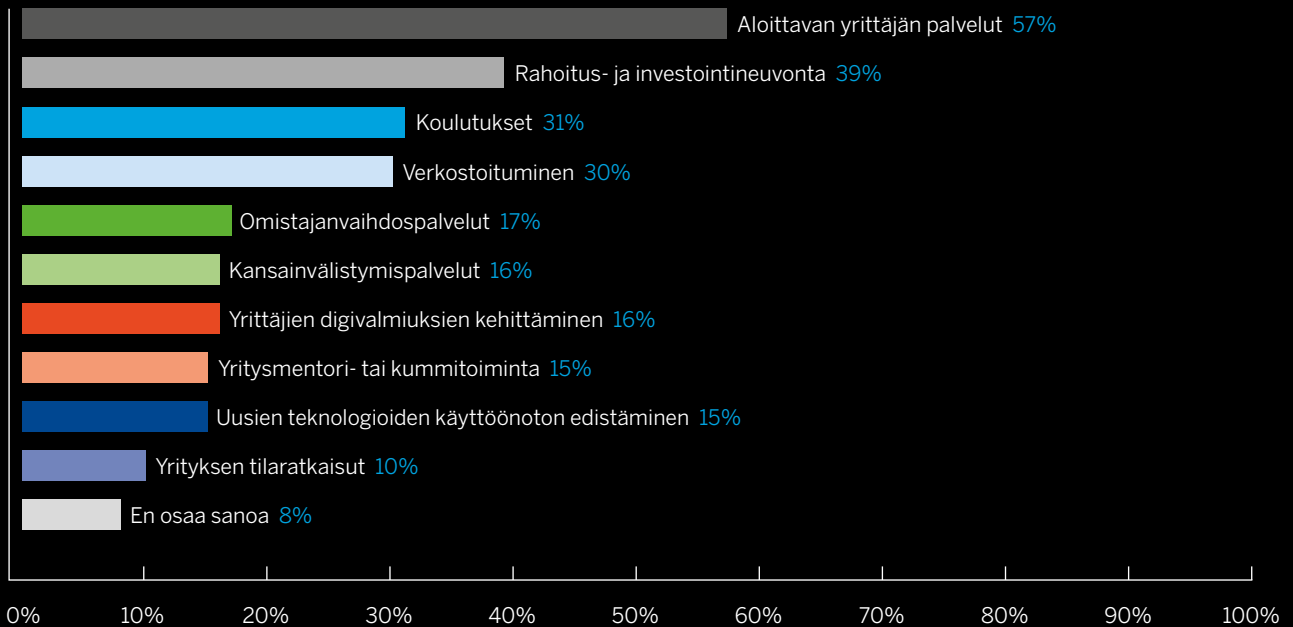
Yrittäjyys kiinnostaa erityisesti maaseudulla asuvia nuoria, ja yrittäjien osuus nuorista työllisistä onkin näillä alueilla suurempaa kuin kaupungeissa (Kuhmonen 2019). Tämä kertoo osaltaan harvaan asuttujen seutujen palkkatyöpaikkojen rajallisuudesta mutta myös yrittäjyydelle näille alueille avautuneista mahdollisuuksista.

Samalla kun teknologian kehitys on purkanut yrittämisen esteitä, on se tuonut mukanaan uusia liiketoimintamahdollisuuksia ja niistä ammentavaa kasvuorientoitunutta startup-yrittäjyyttä. Leimallisinta se näyttäisi olevan nimenomaan nuoremmilla ja pidemmälle koulutautuneilla: yrittäjähakuisista korkeakouluopiskelijoista 69 prosenttia haluaisi kasvattaa yritystään ja 56 prosenttia toimia kansainvälisesti (Suomen Yrittäjät 2019).

Yrittäjän neuvonta- ja koulutuspalvelut sekä yritystoiminnan kehittämispalvelut ovat keskeisessä asemassa sekä maaseutu- että kaupunkimaisen alueen uusyrittäjyys-

Mikä julkisesti järjestetty palvelu arvioidaan tärkeäksi?

Mikä julkisesti järjestetty yrityspalvelu on mielestäsi tärkeä? Valitse 1-3 tärkeintä.

Lähde: Kantar TNS: Yrittäjägallup tammikuu 2020, vastaajia 1051. Tilaaja: Suomen Yrittäjät.

Total tammikuu/2020 (n=1051)

toiminnassa. Palveluiden on tarjottava laadukasta tukea yritystoiminnan eri vaiheisiin aina yrityksen perustamisesta omistajan vaihtamiseen ja liiketoiminnan kehittämiseen ja kasvattamisesta yrittäjän osaamisen päivittämiseen.

Maahan muuttaneiden yrittäjäpotentiaalia hyödynnettävä

Suomessa on noin 10 000 maahan muuttanutta yrittäjää. Heidän yrityksissään on noin 30 000 työntekijää. Niiden yhteenlaskettu liikevaihto on noin 3,5 miljardin euroa. Näissä firmoissa on valtavasti mahdollisuuksia sekä työllistämiseen että kasvuun.

Yrittäjyys on monille maahanmuuttajille toimiva ja luonteva tapa kiinnittyä suomalaiseen työelämään ja yhteiskuntaan. Maahan tulleiden kiinnostus yrittäjyyteen on keskimääräistä suurempaa.

Maahan muuttaneet yrittäjyydestä kiinnostuneet tarjoavat oikein tuettuna helpotusta lähivuosina hämmöttävään yrittäjävajeeseen. Siksi on olennaista, että yrittäjäpalvelut huomioivat vieraskielisten tarpeet nykyistä paremmin. Yrittäjäyhteisöt voivat osaltaan jouduttaa maahanmuuttajayrittäjien kiinnittymistä alueen elinkeinoelämään.

Yrityspalveluiden järjestäminen on alueen ja kunnan elinvoimatehtävä

Elinkeinopolitiikkaa tehdään kunnissa, mutta joka kunnassa ei tarvitse tehdä kaikkea. Erikoistuneemmissa yrityspalveluissa järjestäminen kuntakohtaisuuden sijaan seudullisena toimii hyvin.

Kunnan elinkeino- tai kehitysyrityksen rooli on toimia kuntansa elinkeinopolitiikan laatupäällikkönä. Kehitysyritys seuraa nykyisten ja uusien yritysten mahdollisuuksia toimia ja sijoittautua. Usein kehitysyrityksistä annetaan myös yrityspalveluun.

Kehitysyritys tarjoaa kunnalle välineet paremman elinkeinopolitiikan tekemiseen ja yrityksille kontakteja ja apua yritystoiminnan edistämiseen.

Seudullinen kehitysyritys toimii alueensa elinvoiman edistäjänä ja mahdollisesti erikoistuu sellaiseen yritysten tarvitsemaan osaamiseen, jota yksittäisen kunnan kehitysyritys ei pysty tarjoamaan.

Yritykset tarvitsevat työntekijöitä. Vuonna 2020 alkavien kuntien työllisyyskokeilujen tavoitteena on nykyistä tehok-

kaammin edistää työttömien työnhakijoiden työllistymistä ja koulutukseen ohjautumista ja tuoda uusia ratkaisuja osaavan työvoiman saatavuuteen.

Vaikka työvoiman saatavuutta korostetaan, yksi keskeinen haaste on se, miten yritysten tarpeet työvoiman saamiseksi otetaan huomioon. Työ- ja elinkeinotoimistojen yrityspalveluresurssit eivät tässä vaiheessa ole kuntien käytettävissä. On huolehdittava yhteistyöstä. Työllisyydenhoidon ja elinvoimapolitiikan yhteys tarvitsee vahvistusta, mutta ei päällekkäistä resurssointia. Tämä onnistuu esimerkiksi erilaisten työllistämisen- ja yrityspalvelusetelien luomisella sekä liittämällä kokeilut olemassa oleviin alkavan yrittäjän neuvontapalveluihin.

Yrittäjien ratkaisuja

- 1. Yrittäjyyskasvatusstrategia:** Alue laatii ja toimeenpanee koulutuksen järjestäjiä, harrastustoimijoita ja yrittäjäyhteisöjä yhdistävän lasten ja nuorten yrittäjyyskasvatusstrategian.
- 2. Yrittäjäpalvelut:** Alue tarjoaa kattavasti tukea yrityksen perustamiseen, omistajanvaihdoksiin sekä yritystoiminnan kehittämiseen, kasvattamiseen ja kansainvälistämiseen.
- 3. Yrittäjän osaaminen:** Alueen oppilaitokset ja oppimispalveluyritykset huolehtivat yhdessä,

että yrittäjille on yritystoiminnan eri vaiheisiin tarjolla riittävästi mahdollisuuksia kehittää liiketoimintataitoja ja muuta ammatillista osaamista.

- 4. Maahan muuttaneet yrittäjät:** Alueen yrittäjäpalvelut huomioivat yhdessä alueen yrittäjäyhteisöjen kanssa maahan muuttaneiden yrittäjien ja sellaiseksi suuntaavien tarpeet.

Alueet menestyvät yli rajojen ja kansainvälistyminen tukee kasvua

Suomella ja sen alueilla on runsaasti erilaisia vahvuuksia. Alueiden on itse löydettävä omat menestystekijänsä ja vahvistettava niitä. Erilaistamalla ja omia vahvuuksiaan kehittämällä on mahdollisuus menestyä.

Erilaisia alueita on vahvistettava Suomen menestystekijöinä. Keskinäinen epäterve kateus tai kilpailu on unohdettava. Kunkin alueen on löydettävä omat vahvuutensa.

Suomen maaperällä ei esiinny vulkaanista toimintaa. Suomessa ei tapahdu kaiken tieltään tuhoavia hirmumyrskyjä, ja ilmastomme on siedettävä. Maamme pohjoisissa neljä vuodenaikaa erottuu yhä toisistaan selkeästi. Kesämme ja sydäntalvemme ovat usein erityisen miellyttäviä kaikkialla maassa.

Menestyvä metropoli on koko Suomen etu

Helsingin metropolialue on pärjännyt hyvin kansainvälisissä kilpailukykyvertailuissa. Kärjessä pysyminen vaatii jatkuvaa pitkäjänteistä kehittämistä ja toimenpiteitä. Metropolialueen merkitys koko Suomen kilpailukyvyllä on yleisesti tiedostettu.

Nopeasti kasvava metropoli tarvitsee menestyäkseen panostusta yritysten kilpailukykyyn parantamiseen ja muun muassa asumiseen, liikenteeseen, koulutukseen ja työvoiman saatavuuteen. Metropolialueen suuri väestöpohja mahdollistaa yritysten erikoistumisen ja laajat liike-elämän asiantuntija- ja tukipalvelut.

Metropolialueen vahvuutena ovat korkeasti koulutettu väestö sekä muuta maata suurempi maahanmuuttajaväestön osuus. Alueen koulutettu ja monipuolinen väestörakenne luo hyvät edellytykset innovatiivisille uusille tuote- ja palvelukonsepteille sekä yritystoiminnan kasvulle ja kansainvälistymiselle.

On tärkeää, että kansainväliset yritykset näkevät metropolialueen houkuttelevana sijaintipaikkana. Kansainvälisellä tasolla kilpailukykyinen metropolialue tuottaa elinvoimaa koko Suomelle.

Metropolialue on oltava talouden, tutkimuksen ja kulttuurin keskittymä. Metropolialueen vetovoimaisuutta tulee kasvattaa luomalla kansainväliselle yritystoiminnalle kilpailukykyinen toimintaympäristö.

Yrittäjien ratkaisuja:

5. Metropolialueen kilpailukykyistä on huolehdittava niin, että liikenne yhteydet ovat muualle Eurooppaan sujuvat.
6. Viestimällä ja markkinoimalla metropolialueen vahvuuksista kansainvälisille toimijoille lisätään alueen tunnettuutta ja houkuttelevuutta maahan ulkomaista osaavaa työvoimaa, investointeja, tutkimusta, matkailijoita ja kongresseja.
7. Metropolialueen on kilpailtava maailman muiden metropolien kanssa osaajista, yrityksistä ja investoinneista. Maan sisäisistä resursseista kilpaileminen on tarpeetonta – vahva metropoli menestyy muutenkin.

Kaupunkiseudut toimivat alueensa moottoreina

Valtion, kaupunkiseutujen sekä jatkossa maakuntien välinen yhteistyö on erittäin tärkeää. Suomessa tarvitaan

jatkuvaa ja poikkileikkaavaa kaupunkipolitiikkaa, joka ottaa huomioon suurten kaupunkien mutta myös muiden kaupunkiseutujen merkityksen.

Kaupunkipolitiikka on nähtävä ennen kaikkea asukkaiden ja yrittäjien näkökulmasta. Peruskysymys on, mitkä tekijät vaikuttavat yritysten sijoittumiseen, asumiseen, viihtyvyyteen, liikkumiseen ja työpaikkojen syntymiseen.

Yrittäjien näkökulmasta kaupunkipolitiikkaa on syytä jäsentää enemmän myös kaupunkilaisten ja toimijoiden (kuten kaupunginosien, järjestöjen, yritysten ja palveluiden) kannalta. Ihmisille on mahdollistettava sujuva arki – oli kyse sitten liikkumisesta päiväkodin kautta töihin, naapuriavun löytämisestä sähköisten sovellusten kautta tai lasten itsenäisestä kulkemisesta pyörällä lähikoululle ja harrastuksiin, opiskelijoiden ja start up -yrittäjien kohtaamisesta, senioreiden yhteisistä harrastepiireistä tai turvallisesta elinympäristöstä.

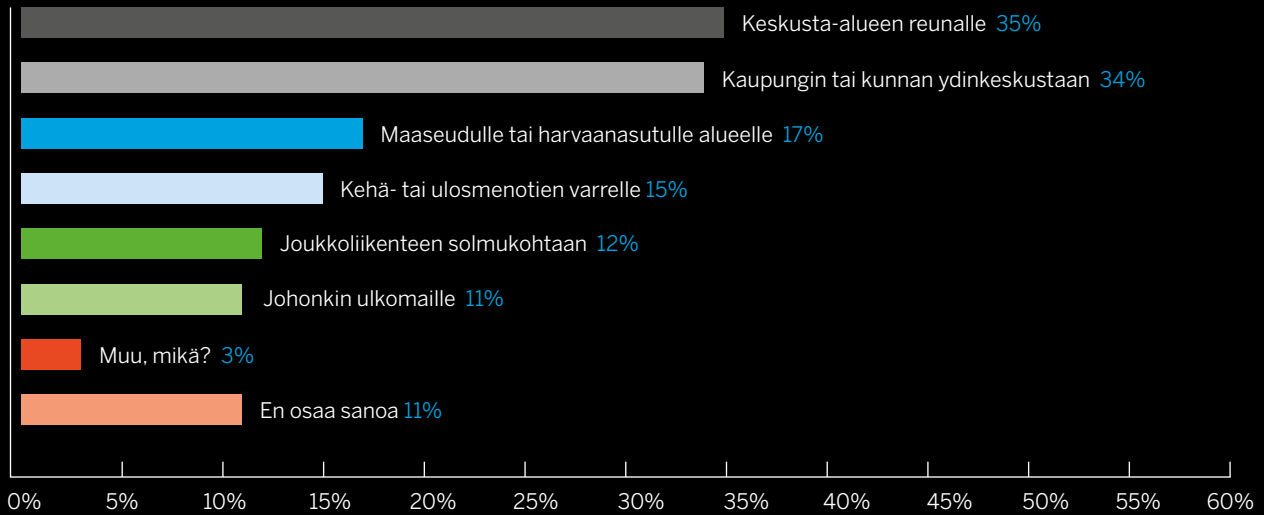
Suomella on kaikki edellytykset luoda älykästä kaupunkirakennetta ja ihmisten tarpeiden mukaan suunniteltua elinvoimaista asumisympäristöä, jossa liikennehankkeet, asuminen ja digitalisaation hyödyntäminen toimivat saumattomasti yhteen. Suomen kannattaa olla aikaamme edellä ja luoda olosuhteita myös hallintoa uudelleen järjestämällä.

Suurin osa suomalaisista asuu kaupungeissa, ja kaikki ovat riippuvaisia kaupunkiseutujen menestyksestä. Yrittäjät ei näe vastakkainasettelua kaupunkien, seutukaupunkien tai maaseudun välillä. Näihin kaikkiin kohdistuvat oikein mitoitettua kehittämistoimet ovat koko maan ja asukkaiden etu. Kaupunkiseutujen ohella on tärkeää, että haja-asutusalueiden sekä maaseutusalueiden elinvoiman parantamiseksi tehdään kaikki voitava. Esityksien tekeminen kaupunkien ja kaupunkiseutujen elinvoiman lisäämiseksi ei ole vastakkainasettelun korostamista suhteessa maaseutuvaltaiseen Suomeen.

Suurimmilla kaupungeilla ja maakuntakeskuksilla on omia erityistarpeitaan. Kaupunkien haasteet ovat monesti glo-

METROPOLIN
ON KILPAILTAVA
**MAAILMAN
MUIDEN
METROPOLIEN
KANSSA.**

Jos yrityksenne muuttaisi tai perustaisi uusia toimipaikkoja seuraavan viiden (5) vuoden aikana, millaiselle alueelle yrityksenne sijoittuisi? Voit valita useita.

Yrittäjät pitävät houkuttelevimpana sijoittumispaikkana keskusta-alueen reunoja. Silti liiki 20 prosenttia yrityksistä näkee maaseudun ja harvaanasutun alueen mahdollisena sijoittumisalueena.

Total tammikuu/2020 (n=1051)

Lähde: Kantar TNS: Yrittäjägallup tammikuu 2020, vastaajia 1051. Tilaaja: Suomen Yrittäjät.

Kyläkauppa Veljekset Keskinen Oy sijaitsee Etelä-Pohjanmaalla, Alavuden kaupungin Tuurissa. Reilun 500 asukkaan kylässä sijaitsevasta Kyläkaupasta löytyy Tavarapuodin ja Ruokapuodin lisäksi hotelli, karavaanarialue ja ravintolapalvelut. Kyläkaupan ympärille on myös kasvanut lähes sadan yrityksen kauppakylä. Kuva: Harry Hykko / Shutterstock

baaleja. Ratkaisut löytyvät usein Suomen rajojen ulkopuolelta mutta myös kotimaasta. Esimerkiksi ilmastomuutosta, kotoutumista ja asumista pohditaan kansallisvaltioiden rajoista riippumatta. Kaupunkien on oltava edelläkävijöitä.

SEUTUKAUPUNGIT OVAT TEOLLISEN SUOMEN KIVIJALKA

Seutukaupungit ovat maakunnan sisällä toiminnallisten alueiden keskuksia sekä erityisesti palveluiden ja teollisuuden keskittymiä. Niitä on Suomessa noin 50. Ne ovat miltei miljoonan ihmisen ja noin 60 400 yrityksen kotipaikka. Seutukaupungit ovat erityisesti teollisen Suomen kivijalka.

Seutukaupungeista on viime vuosina lopetettu useita valtion virastoja ja työpaikkoja, kuten käräjäoikeuksia ja poliisilaitoksia. Tämän ei pidä vaivuttaa synkkyyteen, vaikka valtion toiminnoilla seutukaupungeissa on monia etuja ja ulottuvuuksia. Seutukaupunkien elinvoima riippuu silti, miten yksityiset yritykset niissä menestyvät ja työllistävät. Ammatilliset oppilaitokset ja toimivat liikenneyhteydet ovat tässä avainasemassa.

Seutukaupunkien valtteja ovat huokeat asumiskulut, lasten päivähoiton ja muiden lähipalveluiden saatavuus, lyhyet etäisyydet kaupungin sisällä ja luonnonläheisyys.

Yritykset pitävät usein seutukaupunkien ja maaseutukuntien asiointi- ja lupapalveluita matalan kynnyksen palveluina, jotka ovat sujuvia ja yrityslähtöisiä.

Seutukaupunkien menestys rakentuu omien vahvuuksien tunnistamiseen ja niiden rohkeaan ja omaleimaiseen esille-tuontiin.

Valtioneuvoston vuoden 2018 seutukaupunkiohjelmassa punnitaan perusteellisesti seutukaupunkien vahvuuksia. Erityisesti ohjelma nostaa esille, että seutukaupunkien huomiointi on osa monimuotoista valtion kaupunkipoliittikkaa. Ohjelmassa esimerkiksi ehdotetaan, että seutukaupunkien kannattaa tarjota riittävästi hyvällä sijainnilla olevaa kaava- ja tonttivarantoa teollisuudelle ja logistiikkatoiminnoille sekä muulle yritystoiminnalle. Samaten seutukaupunkien kannattaa valmistautua uudistuvan ja robotisoituvan teollisuuden sijoittumiseen alueille.

Yrittäjien ratkaisuja:

8. Kaupunkien on löydettävä omat vahvuutensa, joilla ne rohkeasti pyrkivät erilaistumaan – esimerkiksi Vaasan energiaklusteri, Oulun ICT-keskittymä ja Raahen teräs- ja konepaja-osaaminen.
9. Tämä edellyttää kaupungin, oppilaitosten, korkeakoulujen ja yritysten saumatonta ja rohkeaa yhdensuuntaista yhteistyötä.

Maaseudusta hengittää koko Suomi

Maaseudulla on perinteisesti eletty yrittäjyydestä, ja yrittäjämäinen asenne on erittäin vahva. Tyypillisesti maaseudun yritystoimintaksi nähdään perusmaatalous, metsätalous ja matkailu- sekä elintarvikkeiden jalostus. Silti maaseudulla toimii eri toimialan yrittäjiä rakennus- ja kaupan alasta palveluihin. Harvaanasutulla maaseudulla korostuu, että yritystoiminnan kannalta tärkeät liikenneväylät pystytään pitämään kunnossa ja kuljetusalan sekä yksityisautoilun kulut ovat kohtuulliset.

Yrittäjämäinen asenne on maaseudulla erittäin vahva. Maaseudun elinkeinojen perustarpeet ovat kunnan tiet ja infrastruktuuri, tietoliikenneyhteydet ja yritystoiminnan kehittämispalvelut. Näiden asioiden oltava kuntien elinkeinopolitiikan tavoitteiden kärjessä. Esimerkiksi heikkokuntoinen perusinfra on iso pullonkaula. Biomassa ei metsistä liiku mihinkään, jos tiet ja sillat eivät ole kunnossa.

Suomi elää jatkossakin vahvasti kestävästä metsätaloudesta. Puun korjuu ja kuljetus ovat kasvavia aloja. Suomessa on hyvin hoidetut metsät, toimivat puumarkkinat sekä aktiiviset metsänomistajat. Uusiutuva puu on erinomainen raaka-aine mitä erilaisempiin käyttötarkoituksiin ja tuotteisiin, kuten vaatteisiin ja kerrostalorakentamiseen.

Puu voi korvata muovin lähes missä tahansa tuotteessa.

Tämä kaikki avaa uusia yritystoimintamahdollisuuksia puun jatkojalostamiseksi. Vasta lanseerattu sähköinen puukaupapaikka, Metsäkeskuksen metsätietojärjestelmä ja muut sähköiset palvelut mahdollistavat kasvavasti puun liikkeelle lähtemisen. Niiden avulla metsänomistaja tavoittaa lähes kaikki Suomen metsäpalveluyrittäjät.

Tärkeitä työkaluja ja elementti maaseudun kehittämiseksi ovat myös Europan unionin koheesiorahastot ja maaseudun kehittämisrahastot.

Maaseudun matkailumahdollisuudet

Maaseutu tarjoaa ympäristönä mahdollisuudet monenlaisen matkailutoimintaan. Maaseutu kutsuu luonnonrauhaan ja erä- ja retkeilymahdollisuuksiin.

Metsähallitus on keskeinen valtion toimija maakunnissa. Monet matkailuyritykset ovat Metsähallituksen kumppaneita esimerkiksi ohjelmalveluyrittäjinä, eräkokkeina ja kalastuksen hoitajina. Metsähallituksen on entistä kunnianhimoisemmin mahdollistettava luonto- ja metsästysmatkailuyrittäjyyttä ja luotava tälle kasvualustoja.

Metsähallituksen ja yritysten yhteistyösopimuksilla ylläpidetään taukopaikkoja, jotka ovat edellytys yritystoiminnan pyörittämiselle. Viime vuosina valtio on onnistuneesti

panostanut Metsähallituksen retkeily- ja virkistysalueiden reittien kunnostamiseen. On tärkeää, että luonnonsuojelualueet ovat matkailijoiden tavoitettavissa myös muutoinkin kuin hiihtämällä.

Lisäksi valtion alueilla metsästysmatkailun järjestämistä pitää helpottaa lainsäädännöllä, joka mahdollistaisi alueiden vuokrauksen yritystoiminnalle. Niin ikään kalastusmatkailuyrittäjä voi saada luvan vesialueella liikkumiseen korkeintaan kahdeksalle hengelle. Tätäkin voitaisiin väljentää lainsäädännöllä.

Yrittäjyys ja työn tekeminen ovat entistä vähemmän sidoksissa paikkaan. Esimerkiksi yksinyrittäjä voi maaseudulta palveluasiakkaitaan toiselle puolelle maailmaa. Yrittäjillä on mahdollisuus löytää osaavaa työvoimaa eri puolilta maata. Lapissa voidaan nähdä toimistohotelleja, jonne paetaan tekemään töitä ilmansaasteilta toiselta puolelta maailmaa. Samaten maaseutu voi olla eri aloilla toimivien yrittäjien toimintaympäristö, kun asiakkaat voidaan kohdata verkossa.

Tuottaja on myös yrittäjä

Monet viljelijät ovat identiteetiltään sekä tuottajia että yrittäjiä. Maatilayritykset keräävät tulonsa aiempaa useammasta lähteestä. Ne tekevät myös tilayhteistyötä ja ulkoistavat töitään yhä enemmän. Tämä koskee niin tuotteiden jatkojalostamista kuin kuljetusketjuja. Elintarvikewienti tarvitsee entistä selkeämpää panostusta.

Maatiloilla kaikkien töiden tekeminen itse on hyvin harvinaista sekä perustuotanto- että monialaisilla tiloilla. Töitä jaetaan tilayhteistyöllä ja ulkoistamalla. Maatalousyrittäjistä noin 17 prosentilla oli palkattua työvoimaa vuonna 2017 (Tilastokeskus).

Maataloustuotannon rakennemuutokset, teknologinen kehitys ja tuotantoyksiköiden kasvaminen on vaikuttanut siihen, että yritysverkostojen rooli on kasvanut. Maatalousyrittäjät synnyttävät toiminnallaan monenlaista elinvoimaa alueelleen. Maatalouden miljoonainvestoinnit tuovat elinvoimaa alueen eri yrityksille alihankintaketjuineen. Alkutuotannon piirissä tehtävät suurinvestoinnit esimerkiksi navettoihin ansaitsevat nykyistä enemmän tunnustusta ja arvostusta. Usein alueella on jokin osa tuotantoketjusta vahva, kuten alkutuotanto tai jatkojalostus. Monet alueet kaipaavatkin vahvistusta koko tuotantoketjuun.

Maatalous ja suomalainen ruuantuotanto ovat kärsineet kannattavuusongelmista usean vuoden ajan. Tilannetta ovat syventäneet Venäjän-pakotteet ja heikot satokaudet.

Maatalouden kannattavuuden eväät luodaan tutkimuksella ja tuotekehityksellä, koulutuksella ja neuvonnalla sekä vahvalla vientityöllä. Näihin tarvitaan lisäpanostusta.

Suomessa tuotetaan maailman puhtainta ja terveellisintä ruokaa ja eläimiä kohdellaan hyvin. Pohjolassa ruuan tuotantokustannukset ovat kuitenkin korkeat. Suomalaiset tuotteet eivät kilpaile maailmanmarkkinoilla hinnalla vaan laadulla ja puhtaudeella. Viime vuosina suomalaisen sianlihan markkinat ovat avautuneet Kiinaan. Broileri sai vientiluvan Japaniin. Esimerkiksi tokiolaisissa luksusravintoloissa suomalaista sianlihaa syödään raakana. Vientiponnisteluissa on maatalousyrittäjille löydettävä tukea ja neuvontaa.

Tulevaisuudessa yhä useammat maatalouskoneet käyvät kotimaisella biokaasulla. Ravinneomavaraisuuden edistämiseksi tarvitaan toimivat kierrätysravinnemarkkinat.

Kalataloudessa on potentiaalia

Kalatalouden arvoketju rakentuu kalastuksen, kalankasvatuksen sekä kalanjalostuksen ja kaupan kokonaisuudesta. Arvoketju on kehittynyt myönteisesti lähes koko 2000-luvun ajan. Viimeisen kymmenen vuoden aikana sen arvo on miltei tuplaantunut nykyiseen vajaan miljardiin euroon. Kalatalouden arvoketjussa on edelleen lukemattomia mahdollisuuksia koko maassa.

Esimerkiksi mahdollisuuksia on vähäarvoisina pidettyjen kalojen nykyistä paremmassa hyödyntämisessä ja vesiviljelyn edistämässä kuivalla maalla. Elintarviketuotannon vastuullisuus ja puhtaus ovat terveellisyuden ohella yhä tärkeämpiä tekijöitä tulevaisuuden elintarvike- ja kalamarkkinoilla. Suomalaisilla kalatuotteilla tulee olemaan kasvavaa kysyntää Suomen rajojen ulkopuolella.

Yrittäjien ratkaisuja:

10. Maatalouden ja elintarviketeollisuuden ympärille on luotava elinvoimaa vahvistavia osaamisklustereita tuottajien, teollisuuden ja oppilaitosten välille.
11. Elintarvikewientiin on panostettava entistä vahvemmin.
12. Maaseutumaisen kuntien elinkeinopolitiikan tavoitteiden kärjessä on oltava kunnon tiet, tietoliikenneyhteydet ja yritystoiminnan kehittämisspalvelut.
13. Maatalouden sukupolven- ja omistajanvaihdoksia on edistettävä. Neuvontaa ja opastusta on oltava tarjolla.
14. Julkisissa keittiöissä on kotimaisen ruuan lisäksi edistettävä lähiruuan, luomun ja antibiootittoman lihan tarjontaa. Julkisten keittiöiden hankinnat on järjestettävä siten, että erikokoisilla ruuantuottajilla on niihin mahdollista vastata.
15. Enemmän neuvontaa, vähemmän byrokratiaa. Maatilayrittäjän hallinnollista taakkaa on edelleen kevennettävä.

Yrittäjät

YRI-
TYKSET
LUOVAT
ELIN-
VOIMAN

Onnistuneilla palveluilla luodaan uutta työtä

Julkisten sektorin tehtävänä on mahdollistaa yritysten kasvu. Esimerkiksi Business Finlandin palvelut on laitettava kuntoon koko maassa. Yritysten omistajanvaihdoksiin on tarjottava tukea ja apua. Yksinyrittäjyyden potentiaali on otettava vahvemmin esiin elinkeinopolitiikassa.

Omistajanvaihdoksia ovat yrityksen myynti ulkopuoliselle, sukupolvenvaihdos, yrityksen myynti yrityksessä jo toimiville ja yrityksen lopettaminen.

Yrittäjien ikääntyminen ei ole ainoa syy omistajanvaihdoksille. Omistajanvaihdos voidaan myös nähdä vaihtoehtona uudelle yritykselle tai se voi olla kasvun ja kansainvälistymisen väline jo toimivalle yritykselle. Toivottavaa olisi, että yrittäjät erikoistuisivat juuri siihen yrityksen elinkaareen vaiheeseen, jonka he parhaiten taitavat. Yksi on hyvä käynnistäjä, toinen vakiintuneen toiminnan määrämuotoistaja, kolmas kasvattaja ja kansainvälistäjä.

Suomessa on noin 85 000 työnantajayritystä. Kyselyjen mukaan näistä 15 000:ssä omistajanvaihdos on ajankohtainen juuri nyt. Akuutin omistajavaihdostarpeen yrityksissä on noin 80 000 työntekijää. Viivästynyt omistajanvaihdos hidastaa tai estää yrityksen kehittymisen. Finnveran mukaan omista-

Janvaihdoksen läpikäyneistä yrityksistä noin 30 prosenttia muuttuu kasvuyrityksiksi.

Suomessa on tällä hetkellä noin 75 000 55 vuotta täyttänyttä yrittäjää. Heidän omistamansa yritykset tulevat omistajanvaihdostilanteeseen seuraavan kymmenen vuoden kuluessa. Suurin osa näistä yrityksistä on yksinyrittäjän yrityksiä. Yhteensä näissä yrityksissä työskentelee reilusti yli 200 000 henkilöä, joiden vuosittain maksama kunnallisvero on noin 1,2 miljardia ja valtionverokertymä 300 miljoonaa euroa.

Osa yrityksistä lopettaa luonnostaan ja osa jatkajan tai ostajan puuttuessa siitä syystä, että yritystä ei koskaan ole avoimesti myyntiin asetettu tai myyntipäätös on viivästynyt tilanteeseen, jossa yrityksessä ei ole enää mitään myytävää.

Tulevan kymmenen vuoden aikana odotettavissa olevat omistajanvaihdokset jakautuvat seuraavasti (Omistajanvaihdosbarometri 2018), jos yrittäjien toiveet toteutuisivat

- myyntiin (ulkopuoliselle) 34 000 yritystä
- sukupolvenvaihdos 13 500 yritystä
- lopettaminen 21 500 yritystä

Täsmällisiä tietoja omistajanvaihdosten määristä ei ole. Arvioiden mukaan myyntejä ja sukupolvenvaihdoksia tapahtuu vain noin puolet yrittäjien tutkimuksissa osoittamista toiveista. Elinkelpoisen yrityksen, oli se sitten yksinyrittäjän yritys tai työantajayritys, toteutumaton omistajanvaihdos haaskaa aina osaamista ja omaisuutta. Asiakkaiden tarpeet eivät poistu, vaikka niitä tyydyttävä yritys alueelta poistuisi. Ratkaisut tarpeisiin haetaan muualta.

Yrittäjien ratkaisuja:

- 16. Alueelliset omistajanvaihdosfoorumit:**
Perustetaan alueelliset omistajanvaihdos-

foorumit, joiden jäseniksi kutsutaan kaikki intressitahot.

- 17. Alueelliset omistajanvaihdoskoordinaattorit:**
Palkataan alueellisia omistajanvaihdoskoordinaattoreita, jotka koordinoivat alueellista omistajanvaihdostoimintaa ja pitävät yhteyttä yrittäjiin ja sellaisiksi aikoviin.
- 18. Alueelliset ostaja/myyjä/asiiantuntija-tapaamiset:** Pidetään huolta siitä, kohtaamistilaisuuksia ostajien ja myyjien välillä syntyy säännöllisesti.
- 19. Viestintä:** Pidetään huolta siitä, että omistajanvaihdosteema on säännöllisesti esillä, jotta asian merkitys tulee kattavaksi ymmärretyksi.

Kansainvälistyminen vaatii omia tuotteita suoraan vientiin

Yritykset voivat laajentua kansainvälisille markkinoille kahdella tavalla: joko tuotteiden ja palveluiden viennillä Suomesta ulkomaisille asiakkaille tai perustamalla yhtiö ulkomaille lähelle tavoiteltuja markkinoita. Ensimmäinen tapa hyödyttää Suomen kansantaloutta ja jälkimmäinen sijoittumismaan kansantaloutta.

Suomen kannattaa auttaa maassamme sijaitsevia yrityksiä pitämään sekä siirtämään erityisesti arvoketjun yläpäästä Suomeen. Korkea osaamistasomme on tässä hyödyksi. Lisäksi vientiin pitää kannustaa poistamalla esteitä ja mahdollistamalla julkisella kysynnällä kaupaa erityisesti kotimaisille kasvuhakuisille pienille ja keskisuurille yrityksille. Suomen julkinen sektori on houkutteleva asiakas pk-yrityksille ja arvokas referenssi kansainvälisiä asiakkuuksia tavoitellessa. Erityisesti tämä korostuu innovatiivisissa tuotteissa.

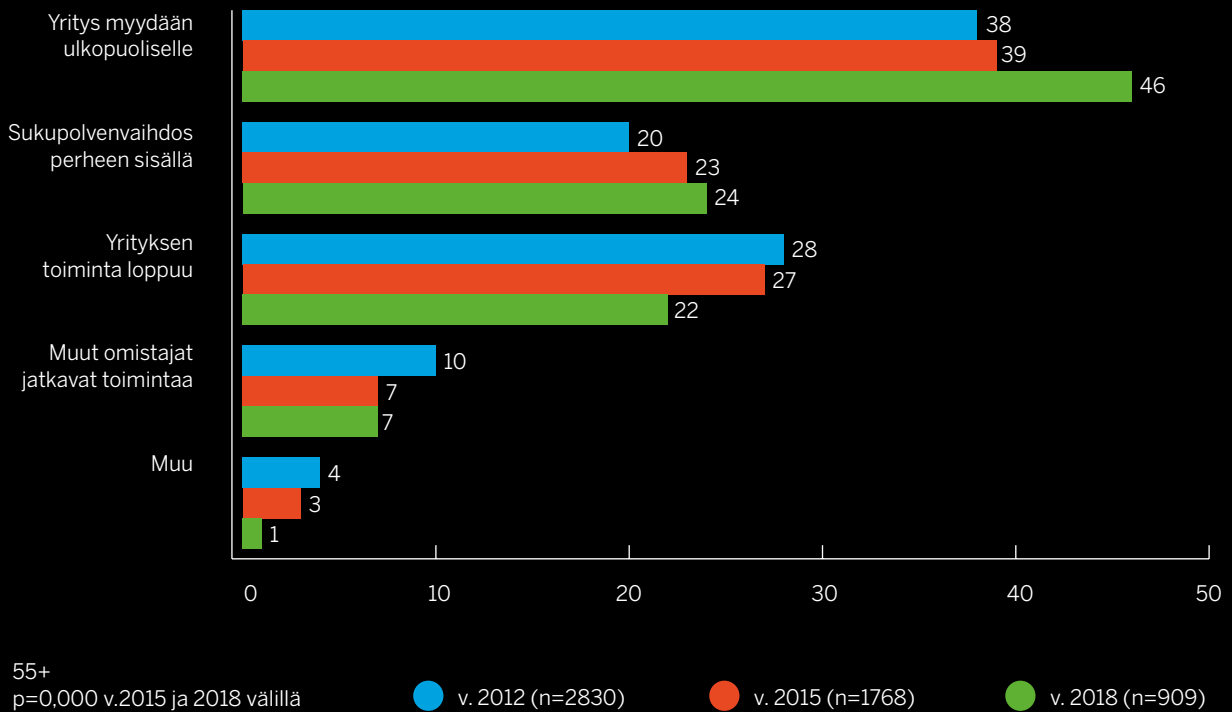
Kansantalouttamme kartuttaa myös palveluiden vienti sekä myynti suoraan ulkomaisille kuluttajille esimerkiksi verkko-kaupassa. Tässä auttavat hyvä digi-infra, logistiikan toimivuus ja sujuvat raportointikäytännöt viranomaisin päin.

Yrittäjien ratkaisuja:

- 20. Riittävät ja tarkoituksenmukaiset kansainvälistymispalvelut:** Team Finlandin ja Business Finlandin palveluiden saavutettavuus ja tarkoituksenmukaisuus kuntoon – myös alueille.
- 21. Julkinen sektori nähtävä referenssimarkkinana:** Hankintastrategioissa tulee huomioida mahdollisuus antaa julkisella hankinnalla referenssi kansainvälistymishakuiselle pk-yritykselle.
- 22. Yritysten kasvun pitää olla mahdollista:** Yritysten kasvua voi joskus jarruttaa esimerkiksi lakivelvoitteiden lisääntyminen työntekijämäärän lisääntyessä tai yrityskauppojen valvonta. Näitä velvoitteita pitää hillitä.

OMISTAJAN-
VAIHDOKSEN
LÄPIKÄYNEISTÄ
YRITYKSISTÄ **NOIN**
30 PROSENTTIA
MUUTTUU KASVU-
YRITYKSIKSI.

Yrityksen tulevaisuus vastaajan itse luopuessa päävastuusta yrityksessä %

Lähde: Kantar TNS: Yrittäjägallup tammikuu 2020, vastaajia 1051. Tilaaja: Suomen Yrittäjät.

Yksinyrittäjyyden potentiaali vahvemmin esiin elinkeinopolitiikassa

Noin kaksi kolmasosaa yrittäjistä on Suomessa yksinyrittäjiä. Tuskin mikään muu ilmiö on muuttanut tapaamme suhtautua työhön 2000-luvulla yhtä paljon. Yksinyrittäjyyden yleistyminen on ollut viime vuosien merkittävimpiä työelämän treendejä.

Vuosituhanne alussa yksinyrittäjiä oli tilastokeskuksen mukaan 123 000 ja vuonna 2019 jo 187 000. Yrittäjien määrän kasvu on perustunut pääosin yksinyrittäjien määrän kasvuun. Lisäksi uutena ilmiönä on voimistunut tapa toimia laskutuspalveluyrittäjänä, jolloin henkilö ei välttämättä hae Y-tunnusta eikä siksi tilastoidu yrittäjäksi.

Suomessa on näin yli 60 000 yksinyrittäjää enemmän kuin 20 vuotta sitten. Jos joskus joku vähätteli yksinyrittäjyyden merkitystä, nyt on parempi olla hiljaa.

Yrittäjät julkisti elokuussa Yksinyrittäjäkyselyn, jossa selvitetiin muun muassa työllistämisen esteitä. Vastaajat olivat Yrittäjien jäseniä. Reilut 30 prosenttia vastaajista ilmoitti kasvun esteeksi työllistämisen kalleuden ja työllistämiseen liittyvän riskin.

Muita syitä työnantajayritysten määrän kasvun esteenä ovat kysynnän vähäisyys ja jäykät työmarkkinat. Tärkeintä on tehdä sekä lainsäädännössä että työehtosopimuksissa muutoksia, jotka mahdollistavat yrityksille uusien työpaikkojen luomisen.

Vaikka työllistämispotentiaalia yksinyrittäjissä on todella paljon, Yrittäjien kyselyn mukaan monet yksinyrittäjistä päättävät tietoisesti, että työllistävät vain itsensä. On arvokasta, että työllistää itsensä ja hankkii elannon itselleen ja perheelleen.

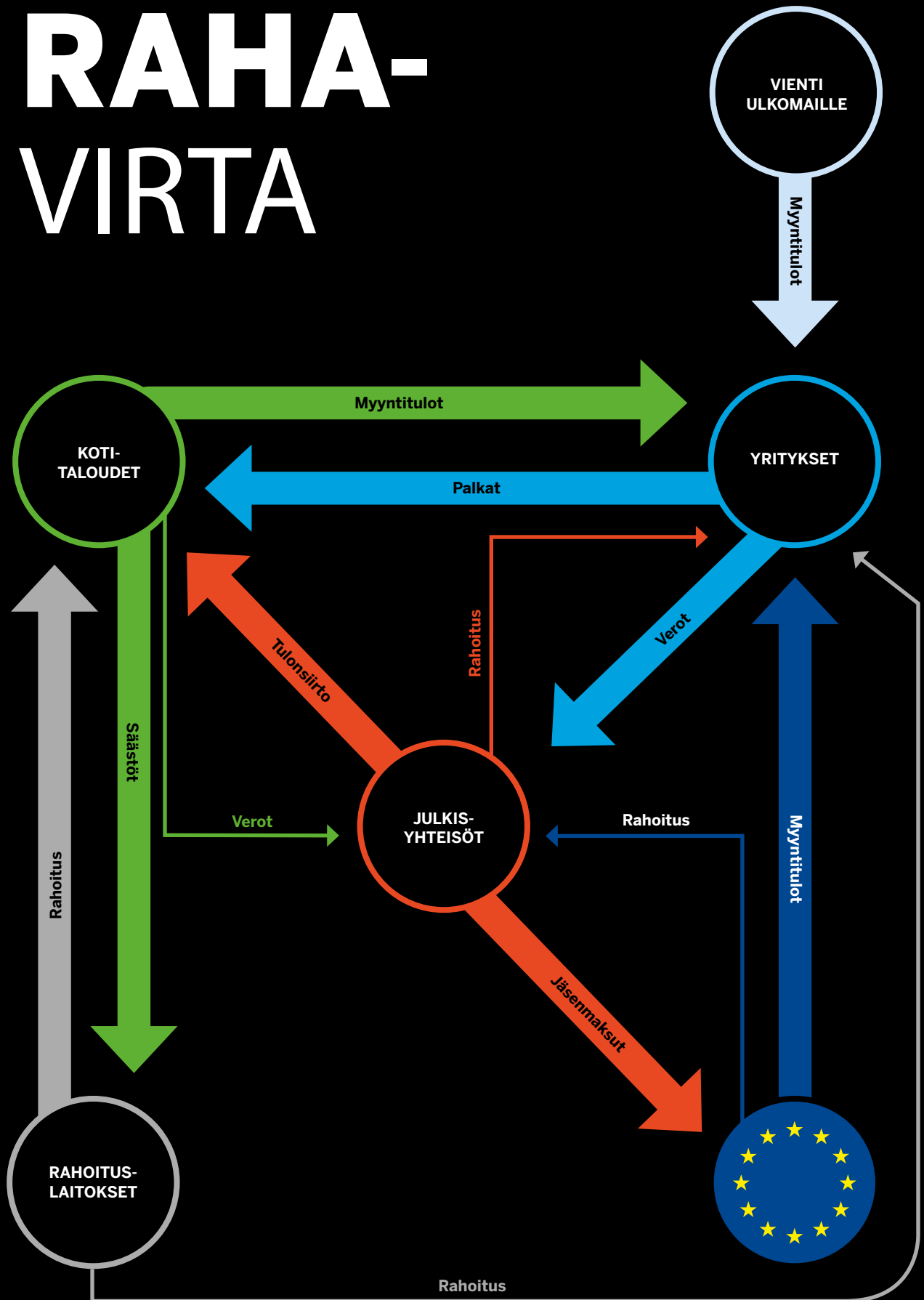
Yksinyrittäjien verkostot tuovat joustoja

Suomesta on tullut yhä verkostomaisemmin toimivien pk-yritysten talous, jossa yrittäjä hakee joustoja sieltä, mistä niitä löytää. Ei ilkeyttään vaan pärjätäkseen kilpailussa.

Moni yrittäjä toimii verkostomaisesti tarjoten omassa markkinassaan työmahdollisuuksia toisille yrittäjille. Harva yksinyrittäjä yrittää todellisuudessa yksin.

Nykyisen hallituksen ohjelmaan selkeästi kirjattu yksi tapa on erinomainen: Yksinyrittäjän riskiä palkata ensimmäinen työntekijä madalletaan luomalla hallinnoltaan mahdollisimman kevyt tuki ensimmäisen työntekijän palkkaamiseen.

RAHA- VIRTA

Hallinnoltaan kevyt viitannee edelliseen vastaavaan kokeiluun hallituskaudella 2007–2011, jolloin kokeilu tehtiin aluksi vain aluepoliittisin perustein. Tuolloin myös ehdot asetettiin sellaisiksi, etteivät ne juurikaan lisänneet työllistäjän innostusta.

Vaikka Yrittäjät suhtautuukin lähtökohtaisesti kriittisesti liiallisiin tukitoimiin, kannatamme keinoja työllistämisen helpottamiseen. Jos 182 000 yksinyrittäjästä edes pieni osa päättää tuen perusteella ottaa ensimmäisen työntekijän, lisää se toimeliaisuutta passiivisen joutenolon sijaan. Kääntöpuolena voi olla yritysten väliseen kilpailuun liittyviä markkinahäiriöitä, mutta pienessä mittakaavassa ne ovat hyväksyttävissä.

Näkymän tarjoaminen yksinyrittäjille on tärkeää siksikin, että Yrittäjien kyselyn mukaan yksinyrittäjien kasvuhaluus on korkealla tasolla: 67 prosenttia vastaajista ilmoittaa hakevansa yritystoiminnassaan kasvua tai pyrkii kasvamaan mahdollisuuksien mukaan. Vain kahdeksan prosenttia ilmoittaa, että heillä ei ole kasvutavoitteita.

Yrittäjien ratkaisuja:

23. Erityisesti pienissä kunnissa tunnustetaan yksinyrittäjyyden merkitys ja tarjotaan heille mahdollisuuksia verkostoitua, huolehditaan työterveyshuollosta ja osaamisen parantamisesta.
24. Arvonlisäveron alarajan nosto.
25. Liikunta- ja kulttuuriedun verovähennysoikeus toiminimiyrittäjille.
26. Perhevapaajärjestelmän joustavoittaminen.
27. Työterveyshuoltoon kevyempiä ja joustavimpia toimintamalleja tukemaan yrittäjien työkykyä sekä vastaamaan muuttuvan yrittäjyyden ja työn uusien muotojen haasteisiin.
28. Työttömyysturvan uudistaminen: yrittäjän ja palkansaajan työssälöehdot tulee yhdistää siten, että molemmista työnteon tavoista voi kerryttää turvaa yhdessä.
29. Maksuehtolain kiristäminen.
30. Lapsenhoitajan palkan vähennysoikeus.

Ratkaisuja EU-rahoituksen käytännön haasteisiin

EU:n rakennerahastokauden kansallisen ohjelman on keskityttävä voimakkaasti uusien työpaikkojen mahdollistamiseen ja innovaatioiden luomiseen. Tuleva rahoituskausi on nähtävä ennen kaikkea yritysten ja työllisyyden kasvun mahdollistajana.

Yrittäjät näkee, että parhaat mahdollisuudet saavuttaa onnistuneita tuloksia syntyvät silloin, kun rakennerahastorahoitus kohdistetaan mahdollisimman suoraan yritysten toimintaympäristöön vaikuttaviin hankkeisiin. Julkista rahoitusta olisi jatkossa kohdistettava myös alueiden välisiin ja valtakunnallisiin kehittämissankkeisiin tapauksissa, kun tunnistettavissa on koko maan kattava selkeä yhteinen kehittämistarve. Tätä on esimerkiksi omistajanvaihdosteema ja maahanmuuttajayrittäjyys.

Hankehallinnointiin on tuotava helpotusta yksinkertais-tetuilla kustannusmalleilla, riittävällä ennakkorahoitusmahdollisuudella ja lyhyen ajan maksatuslupauksella.

Rakennerahastojen hallinto on monelle pk-yrittäjälle ylitsepääsemätöntä. Monet kokevat, että hanketoiminta on hankalaa ja rahoitukseen sisältyy liikaa rajaavia ehtoja. Valtaosa yrittäjistä tarvitsee konkreettista apua hankehallinnossa ja byrokratian tulkinnaissa.

Tähän alueella on oltava saatavilla yrittäjien tarvitsemia palveluita ja tukea. Julkisen hallinnon henkilöresurssija

tulisikin siirtää lähemmäksi kenttää ja yrittäjien arkea. On välttämätöntä panostaa myös yrityksille kohdennettuun markkinointiviestintään.

Yrittäjien ratkaisuja:

31. Jokaiseen kehityshankkeeseen on otettava mukaan pk-yritys (mielellään alle 10 henkilön yritys) tai yritys toimialalta, jonka liike-toimintaan työllä on suora yhteys.
32. Kehittämissankkeista kohdennetaan mahdollisimman suoraan yritysten toimintaympäristöön vaikuttaviin hankkeisiin.
33. Tuleva rahoituskausi on nähtävä ennen kaikkea yritysten ja työllisyyden kasvun mahdollistajana.
34. Kehittämissankkeilla rahoitetaan myös kilpailukykyä parantavia väylähankkeita.
35. Kaikessa toiminnassa on huomioitava yritysten mahdollisuudet vastata hankehallinnointiin, ja yrityksille on oltava tarjolla riittävästi käytännön tukea.
36. Yritystukien painopistettä siirretään investointien rahoittamiseen.
37. EU-rahoituksen markkinointiviestintää ja viestintätyökaluja on edelleen kehitettävä ja parhaiden käytäntöjen jakamista on edistettävä.

Yrittäjät

UUDISTU- MINEN VAATII OSAAMISTA, INNOVAA- TIOITA JA TEKNO- LOGIAA

Osaamista rakennettava yhdessä yritysten kanssa

Väestön ikääntyminen ja teknologian nopea kehitys kärjistävät yhdessä osaamisvajetta. Alueen on huolehdittava ihmisten osaamisesta aiempaa tarkemmin ja tiiviimmässä yhteistyössä yritysten kanssa.

Ihmisten osaaminen on alueen ja sen yritysten arvokkainta pääomaa. Siksi on huolestuttavaa havaita, että osaajapulasta on kehkeytynyt entistä viheellisempi ongelma ympäri maata. Yrittäjägallupin (2020) mukaan noin joka toisella yrityksellä on ollut vaikeuksia löytää osaavaa työvoimaa. Lähes joka kolmannelle puute osaajista on muodostunut kasvun esteeksi.

Väestön ikääntyminen ja teknologian nopea kehitys kärjistävät yhdessä osaamisvajetta. Ensimmäinen kaventaa työvoiman tarjontaa, mikä korostuu muuttotappioseuduilla. Jälkimmäinen ravistelee elinkeinoja ja ammatteja ja muuttaa näin yritysten osaamistarpeita. Tämän vuoksi alueen on huolehdittava riittävän osaamisen pysymisestä alueella aiempaa tarkemmin ja tiiviimmässä yhteistyössä yritysten kanssa.

Kohti ketterämpää osaamisjärjestelmää

Osaamispääoman vahvistaminen edellyttää uusia muutoskykyisiä osaajia. Lasten ja nuorten koulutus varhaiskasvatuksesta korkea-asteelle on alueen ehdottomasti tärkein osaamispääomaa vankistava panostus. Lisäksi alueen on aktiivisesti haettava uusia osaajia rajojensa ulkopuolelta, myös ulkomailta. Työn tai opintojen perässä maahan tulleet ovat huomattava voimavara, jota yhdelläkään alueella ei ole varaa jättää hyödyntämättä.

Uusien osaajien kasvattaminen ja kiinnittäminen ei kuitenkaan yksin riitä. Yhtä tärkeitä on ylläpitää taseeseen kiinnitettyä osaajakuntaa eli huoltaa työelämässä jo olevien tietoja ja taitoja. Niin työntekijöiden kuin yrittäjien on päivitettävä osaamistaan läpi uran entistä järjestelmällisemmin. Tämä edellyttää

alueelta oikeanlaisia ohjaus- ja palvelurakenteita. Yrittäjien palveluiden kohdalla on hyvä huomata, että yrittäjistä jo yli 40 prosenttia on korkeakoulutettuja ja lähes puolet toisen asteen tutkinnon tehneitä.

Kehittämistarve on selvä: Jokainen alue tarvitsee laajapohjaisemman ja muutoksia paremmin ennakoivan ja niihin ketterämmin vastaavan osaamisjärjestelmän. Sen on käsitettävä oppilaitosten lisäksi myös työpaikat ja muut oppimisen ympäristöt sekä osaamista vahvistavia palveluita tarjoavat ja oppimisteknologiaa kehittävät yritykset. Sen on kannustettava jatkuvaan oppimiseen sekä tarjottava siihen räätälöityjä ratkaisuja. Työssä tapahtuvan oppimisen on oltava osaamisjärjestelmän luonnollinen osa sekä nuorilla että aikuisilla.

Yritysten lähtökohdat uuden osaamisjärjestelmän rakentamiseen ovat kohtuulliset, joskin ne vaihtelevat yrityksen koon mukaan. Rahallisesti yritykset kantavat suurimman vastuun työuran aikaisesta oppimisesta. Yli puolet yrityksistä kertoo kouluttavansa henkilöstöään. Ammatillisen oppilaitoksen kanssa yhteistyötä tekee joka neljäs, korkeakoulun tai tutkimuslaitoksen kanssa lähes joka viides yritys.

Mitä pienemmästä yrityksestä on kyse, sitä ohuemat ovat resurssit oppimisinvestointeihin ja sitä vähäisempää on myös oppilaitosyhteistyö. Pienimpien yritysten sitomiseen osaksi alueen osaamispalveluita on siksi kiinnitettävä erityistä huomiota.

Ennakointi- ja ohjausmekanismit kuntoon

Digitalisaatio ja data-analytiikka avaavat alueelle uusia mahdollisuuksia petrata osaamisjärjestelmän ohjausta. Digitalisoituminen edesauttaa alueen työväestön osaamisen ja työnantajien osaamistarpeiden kartoittamista ja ennustamista. Näin alueen päättäjät saavat tarkemman kuvan osaamisen tarjonnasta ja kysynnästä sekä näkymän niiden kehityssuunnasta. Lisäksi työ ja tekijä sekä oppimispalvelu ja oppija löytävät alueella paremmin toisensa, kun tekoälyavusteiset verkkopalvelut muodostavat lähipalvelujen kera yhä asiakaslähtoisemmän ohjauskokonaisuuden.

Digitalisoimisen ohella alueen on myös muotoiltava uudeen osaamisjärjestelmän johtamisen ja ennakoinnin yhteistyömallit. Lähtökohtana on oltava, että ne edustavat laajasti alueellisia osaamisen tuottajia ja hyödyntäjiä niin julkiselta kuin yksityiseltä puolelta. Lisäksi niiden on kytkeydyttävä nykyistä vahvemmin valtakunnallisiin ja muilla alueilla toimiviin osaamisen ennakointi- ja ohjausmekanismeihin.

Alueiden maan joka kolkassa on korkea aika aloittaa digitaalisen yhteiskunnan osaamisjärjestelmän peruskoodin kirjoittaminen. Tämä edellyttää irtiottoa perinteisestä koulutuskeskeisestä ajattelusta ja siirtymistä uuteen osaa-

miskeskeiseen ajatteluun – siirtymistä koulutuspolitiikasta osaamispolitiikkaan.

Yrittäjien ratkaisuja:

- 38. Osaamisstrategia:** Alue laatii strategian, joka määrittelee jatkuvaan oppimiseen ohjaavan ja yritysten muuttuviin tarpeisiin vastaavan alueellisen osaamisjärjestelmän tavoitteet ja kehittämiskohteet.
- 39. Osaamisen ennakoinnin ekosysteemi:** Alue rakentaa osaamisen tuottajia ja hyödyntäjiä laajasti edustavan ekosysteemisen yhteistyömallin alueen osaamistarpeiden ennakointiin ja niihin vastaamiseen.
- 40. Osaamisyhteistyö:** Alue lisää ja tiivistää toisen ja korkea-asteen oppilaitosten ja pienimpien yritysten yhteistyötä panostamalla viestintään, ohjaukseen sekä tarvittaviin kehittämishankkeisiin.
- 41. Osaamiskohdennukset:** Alueen ohjaus- ja oppimispalveluiden tarjoajat kohdistavat toimintaansa erityisesti työttömyysuhan alla oleville yksilöille, osaamisvajeista kärsiville pienimmille yrityksille ja yksinyrittäjille sekä osaaajapulasta akuuteimmin kärsiville toimialoille.
- 42. Osaamistuonti:** Alue panostaa pitkäjänteisesti ulkomaisten osaaajien hankintaan ja kotouttamiseen ja rakentaa tähän palveluverkoston, joka huomioi myös maahan muuttaneet yrittäjät.
- 43. Osaamisperusta:** Lapset ja nuoret saavat varhaiskasvatuksesta ja perusopetuksesta monipuoliset perustaidot ja valmiudet toisen asteen koulutukseen. Myös aikuisille on tarjolla laadukkaat osaamisen kehittämisen palvelut ja jatkuvan oppimisen mahdollisuudet.

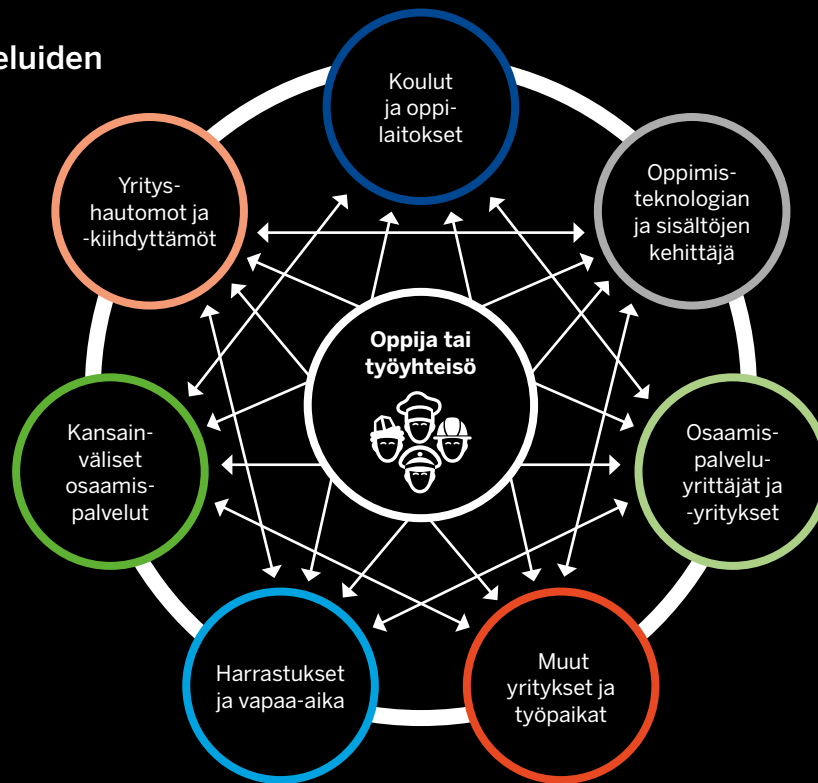
Innovaatiopanostukset käännettävä kasvuun

Tieteellinen tutkimus sekä sitä yrittäjyyden kautta käytäntöön soveltava kehittämis- ja innovaatiotoiminta ovat yhdessä osaamisen kanssa koko Suomen yksi tärkeimmistä kasvun ja hyvinvoinnin lähteistä.

Digitaalinen teknologia tarjoaa ennennäkemättömiä mahdollisuuksia uusiin tuottavuutta lisääviin innovaatioihin, joista myös alueen julkiset toimijat hyötyvät. Nämä voivat olla uusia työkaluja, koneita tai ohjelmistoja, tuotantomenetelmiä, liike-toimintamalleja tai kuluttajille päätyviä tavaroita ja palveluita.

Viimeisen kymmenen vuoden aikana Suomen innovaatiojärjestelmä on päässyt rapautumaan. Erityisesti yritysten tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan (tki) panostukset ovat laskeneet merkittävästi. Tiputusta huippuvuodesta 2011 kertyi vuoteen 2017 mennessä 28 prosenttia. Alamäki

Osaamispalveluiden ekosysteemi

on pitkälti suuryritysten tki-supistusten seurausta. Pienten ja keskiuurten yritysten tki-panostukset ovat sen sijaan kasvaneet vuodesta 2011. Tki-investoinnit jakautuvat myös maantieteellisesti hyvin epätasaisesti, mikä entisestään ruokkii alueiden eriytymistä.

Pk-yritykset mukaan innovaatioekosysteemeihin

Kansallinen tki-intensiteetti on nostettava alkavan vuosikymmenen aikana neljään prosenttiin bruttokansantuotteesta. Kunnianhimoista tavoitetta ei saavuteta, ellei myös pk-yrityksiä saada laajemmin ja syvemmin mukaan kehittämään ja innovoimaan. Tämä edellyttää varsinkin alueilta konkreettisia yrityksiin kohdentuvia toimenpiteitä. Vaikka yritykset kantavat päävastuun Suomessa tehdyistä tki-investoinneista kattaen niistä noin kaksi kolmasosaa, on julkisella sektorilla merkittävä rooli yritysten uuden tki-toiminnan vauhdittajana.

Oppilaitokset ja korkeakoulut, kunnalliset elinkeino- ja kehitysyhtiöt, julkinen erityispalveluntuotanto sekä alueen muut elinkeinopalvelut ovat pk-yritysten lähimpiä ja siten usein ensimmäisiä kehittämis- ja innovaatiokumppaneita. Asiantuntijapalveluiden ja rahoituksen lisäksi ne syöttävät pk-yrityksiä laajempiin innovaatioekosysteemeihin, jotka versovat alueen vahvoista elinkeinoista ja isoista vientiyrityksistä. Alueen julkisten innovaatiotoimijoiden keskeinen

rooli on edesauttaa oppivien yritysverkostojen syntyä ja toimintaa. Näin uusin tieto ja teknologia leviävät yrityksestä toiseen.

Samalla on tärkeää, että alueet ja valtakunnallinen Business Finland muodostavat yrityskeskeisten innovaatio- ja kansainvälistymispalveluiden kokonaisuuden, jonka osaset täydentävät toisiaan ilman tarpeettomia päällekkäisyyksiä. EU:n rahastot ja ohjelmat tarjoavat alueelle lisäresursseja pk-yritysten tki-toiminnan tukemiseen.

Yrittäjien ratkaisuja:

44. Tutkimus- ja innovaatiostrategia:

Alueen tutkimuksen, kehittämisen ja innovoinnin avaintoimijat laativat strategian, joka asettaa alueen tki-tavoitteet ja määrittää niiden edellyttämät investointitarpeet.

45. Yrityskeskeiset innovaatiopalvelut:

Alueelliset tki-palvelut muodostavat kehityshakuisten pk-yritysten tarpeisiin vastaavan kokonaisuuden yhdessä Business Finlandin palveluiden kanssa.

46. Innovaatioekosysteemit:

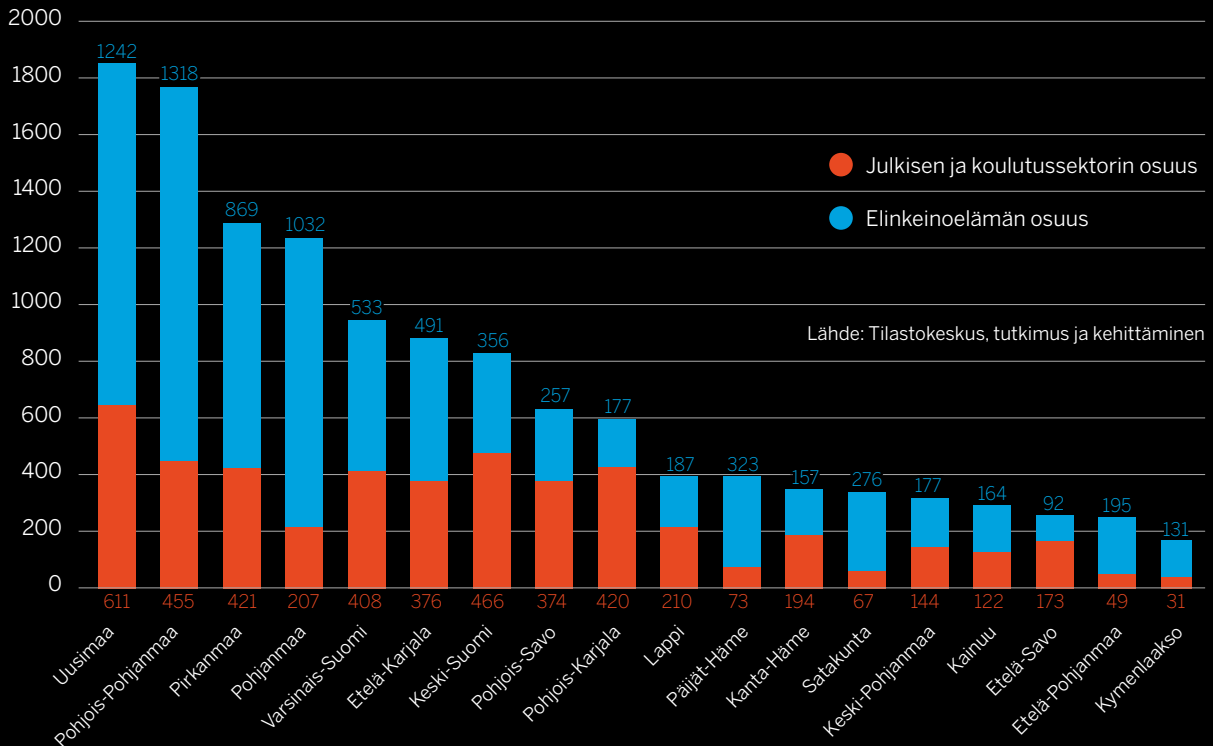
Alue kytkee kasvuhakuisia pk-yrityksiä alueellisen elinkeinoelämän vahvoihin innovaatioekosysteemeihin.

47. Kokeiluympäristöt:

Alue avaa julkisia tiloja, infrastruktuuria ja maa- ja vesialueita innovatiivisten yritysten kokeiluympäristöiksi.

Maakuntien välillä on merkittäviä eroja tki-resursseissa

Tki-menot euroa/asukas 2018

48. Kehittämiskeskukset: Alue vahvistaa korkeakoulujen, oppilaitosten sekä tutkimuslaitosten roolia yritysten avoimina kehittämis- ja innovaatiokeskuksina.

49. Innovatiiviset hankinnat: Alueen julkiset hankintayksiköt nostavat innovatiivisten ratkaisujen osuutta kokonaishankinnoista ja vahvistavat omaa ja yritysten kykyä hyödyntää yksityisen ja julkisen sektorin innovaatiokumppanuuksia.

Digitalisaatio valjastettava uudistaman yrityksiä ja hallintoa

Hyötyäkseen digitalisaatiosta yrittäjien, viranomaisten ja alueen muiden toimijoiden on oltava valmiit oppimaan uutta ja luopumaan vanhasta silloin, kun se on uuden ja paremman esteenä.

Tietoteknologian nopea kehitys murtaa teollisen yhteiskunnan rakenteita ja luo pohjaa digitaaliselle aikakaudelle, johon jokaisen alueen on suunnistettava määrätietoisella yksityistä ja julkista sektoria uudistavalla digipolitiikalla.

Digitalisaation hyödyt alueelle ovat merkittäviä. Ensinnäkin se kohentaa alueen yritysten ja julkishallinnon tehokkuutta ja saavutettavuutta. Lisäksi se avaa huomattavia mah-

dollisuuksia uusien arvokkaiden tuotteiden ja palveluiden luomiseen sekä laajempien markkinoiden tavoittamiseen.

Digitaalisesti suuntautuneiden pk-yritysten määrää lisättävä

Vaikka Suomen yrityskehityksen digikypsyysaste on Euroopan kärkeä, liian moni kotimainen yritys on jäänyt takamatkalle uuden teknologian käyttöönotossa. Pk-yritysbarometrin (2019) mukaan vain noin joka kymmenes yritys on digitaalisesti suuntautunut eli digitalisoinut merkittävän osan toiminta-alueistaan. Näistäkin vain osa on niin kutsuttuja diginatiiveja, joiden koko ansaintamalli perustuu digitaalisuuteen.

Digitalisoituneet yritykset ovat muita uusiutumiskykyisempiä ja kasvuhakuisempia. Ne myös ottavat muita yrityksiä alttiimmin käyttöön edistyksellistä teknologiaa, kuten tekoälyratkaisuja, ja suuntaavat ulkomaille. Näillä yrityksillä on myös muita myönteisempi kuva tulevaisuudesta ja suhdanteista ja siksi enemmän halukkuutta palkata uutta henkilöstöä. Dig-intensiiviset yritykset ovat muita tuottavampia ja valmiimpia tarttumaan uuden talouden mahdollisuuksiin. Niiden vaikutus alueen elinvoimaan on siten tavallista suurempi.

Vastuu yrityksen kehittämisestä on aina sillä itsellään. Tämä pätee myös liiketoiminnan digitalisoimiseen. On kuitenkin sen oman edun mukaista, että alue edesauttaa yritysten

teknologiaratkaisujen päivittymistä. Digitaalisesti suuntautuneiden yritysten määrän kasvattaminen on siten perusteltua olla alueen elinkeinopolitiikan keskeinen tavoite ja yrityspalveluiden kehitystyön kiintopiste.

Tietoliikenneverkot nähtävä alueen perusinfrastruktuurina
Tietoliikenneverkot ovat alueen kaikkien toimijoiden perusinfrastruktuuria, jonka kattavuudesta ja laadusta ei tule tinkiä. Tulevaisuuden palvelut edellyttävät entistä nopeampia yhteyksiä. Langattomat verkot eivät tähän tiedonsiirtotarpeeseen pysty yksin vastaamaan. Seuraavan sukupolven langattomien verkkojen toiminta vaatii huippunopeata valokuitu- ja tukiasemaverkkoa. Sen rakentaminen on edennyt monessa kolkassa liian hitaasti. Yksi ratkaisu on keventää ja yhtenäistää alueen laajakaistan rakentamisen lupa- ja sääntelykäytäntöjä. Alue voi myös edistää laajakaistayhteyksien kysyntää julkisia palveluita digitalisoimalla. Valtion ja EU:n hankerahoitukset tuovat lisäresursseja harvemmin asuttujen seutujen digi-infran rakentamiseen.

Yritysten digitalisoitumista edistävään palveluverkoston kuuluvat seudulliset kehitysyritykset, alueen oppilaitokset, kuntien elinkeinopalvelut, luotetut digialan asiantuntijayritykset sekä suunnitteilla olevat eurooppalaiset digitaaliset innovaatiokeskittymät. Yrittäjä- ja yritysjärjestöt toimivat verkostojen viestinviejinä.

Vähemmän byrokratiaa, laadukkaampia palveluita

Yrittäjät ja yritykset ovat alueen julkishallinnon merkittävä asiakasryhmä, jolla on paljon viranomaisasiointia edellyttäviä velvoitteita. Mitä pienemmästä yrityksestä on kyse, sitä suurempi on suhteellisesti tästä kertyvä hallinnollinen taakka. Oikein tehtynä julkisten palvelujen digitalisointi järkevöittää yritysten viranomaisprosesseja, säästää vaivaa ja aikaa ja nostaa palvelutasoa. Kun alueen viranomaisten asiointikanavat digitalisoituvat, on huolehdittava, että elinkeinonharjoittajat saavat riittävästi ohjausta ja tukea niiden käyttöön.

Yrittäjät ja yritykset eivät ole vain julkisen sektorin passiivisia kohteita, vaan myös sen aktiivisia kumppaneita. Digitalisaatioissa yrittäjien ja yritysten rooli alueen julkisten palveluiden tuottajina ja kehittäjinä sekä niitä täydentävinä palvelutarjoajina korostuu. Alueen julkista sektoria on aktiivisesti rakennettava alustaksi asiakaslähtöisille palveluekosysteemeille, jotka sisältävät niin julkisia kuin yksityisiä palvelutarjoajia.

Tämän uuden ajan monituottajamallin mahdollistajana on avoimien rajapintojen kautta liikkuva, ajantasainen ja asiakkaan suostumuksella hyödynnettävä tieto. Alueen julkisorganisaatioiden ja julkisomisteisten yhtiöiden hallussa olevien datavarantojen jaettavuutta, laatua ja yhteentoimivuutta on määrätietoisesti parannettava, jotta innovatiiviset yritykset voivat jalostaa tiedon uusiin tuotteisiin ja palveluihin. Vastaavasti tiedon on liikuttava myös yksityisistä tietojärjestelmistä julkiselle sektorille asiakkaiden niin tahtoa.

Suomella on aito mahdollisuus kasvaa tietoyhteiskunta-kehityksen mallimaaksi, jos julkinen ja yksityinen sektori tekevät alueilla tiivistä ja uutta palveluekosysteemiä luovaa yhteistyötä. Kun julkisen sektorin digitalisoituminen yhdistyy yksityisen sektorin dynamiikkaan, syntyy entistä innovatiivisempia ja yksilöllisempiä ratkaisuja, joilla on kysyntää myös ulkomailla. Tämä tarjoaa yrityksille mahdollisuuksia kasvuun ja kansainvälistymiseen ja alueille siten lisävoimavaroja hyvinvoinnin ylläpitämiseen.

Yrittäjien ratkaisuja:

- 50. Digipolitiikan strategia:** Alueen avain-toimijat laativat digipoliittisen strategian, joka asettaa alueen digikehittämisen tavoitteet ja määrittää niiden edellyttämät investointitarpeet.
- 51. Elinkeino-politiikan digimissio:** Alueen kehitys- ja elinkeinoyhtiöt, oppilaitokset ja muut yrityspalvelut tukevat yrityksiä digitaalisen teknologian kehityksessä ja käyttöönotossa.
- 52. Kunnollinen digi-infra:** Alue ennakoii kaavoituksessa tietoliikenneverkkojen kehittämistarpeet ja varmistaa, että lupa- ja muut hallinnolliset käytännöt eivät tarpeettomasti hidasta niiden rakentamista. Valtion on poistettava asiaa koskevaa turhaa byrokratiaa ja annettava rahoitusapua.
- 53. Sujuva viranomaisasiointi:** Alueen viranomaiset digitalisoivat yrityksille suunnattuja asiointipalveluita, yhtenäistävät lupa- ja käsittelyprosesseja, vähentävä asiointikanavien määrää ja liikuttavat yrityksiltä kysytyjä tietoja saumattomasti järjestelmästä toiseen.
- 54. Yrittäjien digitukiverkosto:** Alue vahvistaa yrittäjien perustason digiosaamista yksityisistä ja julkisista toimijoista muodostuvan tukipalveluverkoston kautta.
- 55. Monituottajamalli 2.0:** Alueen julkisorganisaatiot ja julkisomisteiset yhtiöt avaavat tietovarantojaan rakentaen niihin yhteen-toimivat rajapinnat (API) ja edistävät näin yritysten mahdollisuuksia tuottaa uusia ja innovatiivisia palveluita.

Yrittäjät

TASOKAS
LIIKENNE-
JÄRJESTELMÄ
ELINVOIMAN
EDELLY-
TYKSENÄ

Syrjäinen sijainti keskeisistä vientimarkkinoista, pitkät välimatkat ja vaikeat talviolosuhteet tekevät yritysten logistiikasta ja alueiden tavoitettavuudesta hankalan. Tavaroiden kuljetusmatkat ovat Suomessa Euroopan pisimpiä, joten liikenteen palvelut ovat niin yrityksille kuin kansantaloudelle tärkeitä.

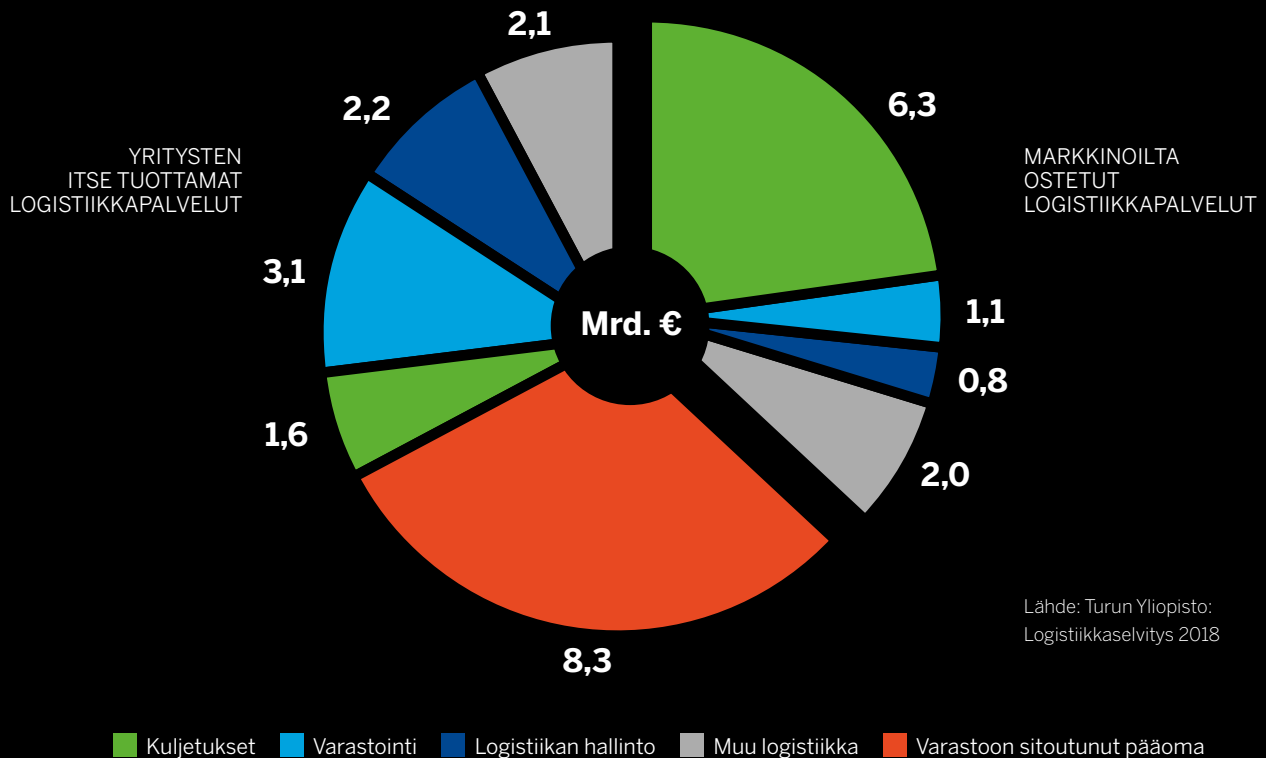
Yrietykset käyttävät vuosittain noin 8 miljardia euroa tavara- ja henkilöliikenteen kuljetuksiin, ja yritysten kuljetuskustannukset ovat verrattain suuria. Logistiikkakustannukset ovat yhteensä noin 27,5 miljardia euroa. Kuljetusjärjestelmän kustannuksilla on suuri merkitys yritysten kotimaiselle ja kansainväliselle kilpailukyvyllä. Myös liikenneinfrastruktuurin taso vaikuttaa alueiden saatavuuteen ja siitä syntyviin kustannuksiin. Yritysten on huomioitava saavutettavuus ja kuljetuskustannukset sijaintipaikan valinnassa ja investointipäätöksissä. Tasokas liikennejärjestelmä tukee ihmisten ja tavaroiden liikkuvuutta ja parantaa Suomen kilpailukykyä.

Yritysten toimintaedellytykset vaativat pitkäjänteistä suunnittelua

Suomessa tehdään 12-vuotinen valtakunnallinen liikennejärjestelmäsuunnitelma. Siinä arvioidaan liikennejärjestelmän nykytila ja tulevaa toimintaympäristöä sekä tavoitteet ja toimet niiden saavuttamiseksi.

Suunnitelmaan sisältyy 12-vuotinen toimenpideohjelma. Kyseessä on jatkuva prosessi, eli se päivittyy tarpeen mukaan hallituskausittain ja toimintaympäristön merkittävien muutosten seurauksesta. Tarkoituksena on tehdä Suomen liikennejärjestelmän kehityksestä ennakoitavampaa ja vaikuttavampaa.

Yrityksien markkinoilta ostamat ja itse tuottamat logistiikkapalvelut vuonna 2017

Suunnitelmassa päähuomio on kiinnitettävä liikenteen sujuvuuteen ja infrastruktuurin tasoon yritysten toimintaedellytyksiä silmällä pitäen.

Liikenneverkkojen keskeiset ongelmat liittyvät nykyisten tieverkoston ja rautateiden ylläpidon riittämättömään rahoitukseen ja korjausvelan hallintaan. Etenkin tieverkoston kunto vaikeuttaa yritysten toimintaedellytyksiä. Jopa 30 prosenttia yrityksistä kokee, että tiestön kunto haittaa yrityksen toimintaa. Tämä korostuu Etelä-Suomen ulkopuolella. Myös ilmastonmuutos tuo lisävaikeuksia verkkojen vaurioiden hallintaan. Kaupungeissa ongelmana on pääteiden ruuhkautuminen, varsinkin pääkaupungin sisääntuloväylillä.

Liikenteen 12-vuotissuunnitelman laadinnassa on tärkeä huolehtia, että liikenneverkon kehittämisessä ja kunnossapidossa otetaan huomioon maan ja maakuntien eri osien erilaiset elinkeinopoliittiset tarpeet.

On myös tärkeä kiinnittää huomiota liikenneverkon yhtenäisyyteen, jotta yhteydet eri maakuntien välillä toimivat ja liikenneyhteydet palvelevat yritysten tarpeita.

Lentoliikenteellä on keskeinen merkitys matkailualalle ja

kansainvälisille yrityksille. Lentoja ja lentokenttien palvelukapasiteettia on oltava riittävästi. Myös rataverkolla on iso rooli henkilö- ja tavaraliikenteessä sekä yritysten logistiikkaketjun osana. Kattava satamaverkosto ja meriliikenne ovat viennin kannalta välttämätön osa järjestelmää.

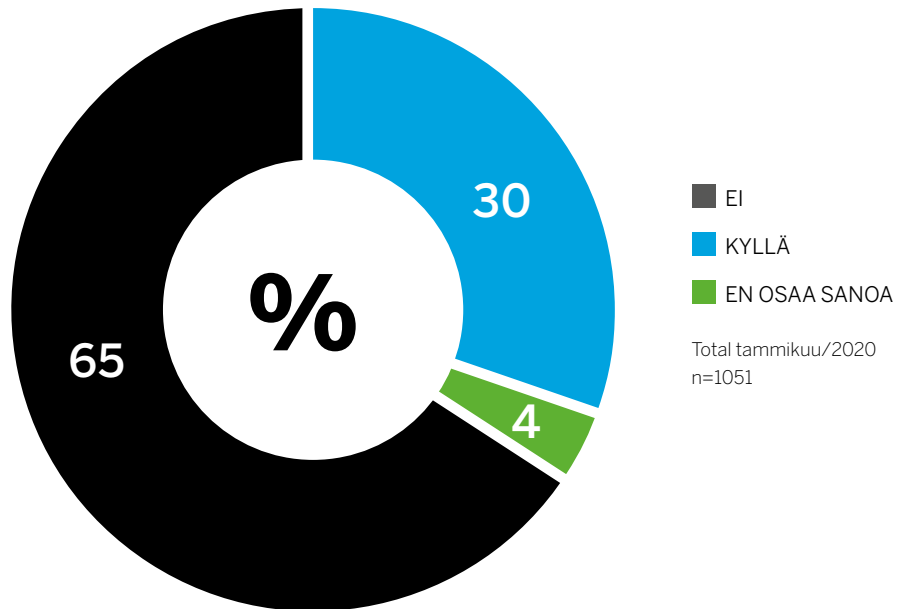
Tieverkon rapistuminen pysäytettävä

Suomessa tieliikenne on keskeisin osa liikkumista ja kuljetuksia. Suomen koko tieverkko on noin 454 000 kilometriä. Maantiet kattavat siitä 78 000 kilometriä. Liikenneverkko ja toimivat yhteydet ovat elinehto maakuntien yrityksille.

Tieverkon taso romahti 2010-luvulla. Huonokuntoisten päällystettyjen maanteiden määrä on kaksinkertaistunut kymmenessä vuodessa.

Väyläverkon korjausvelka on noin 2,6 miljardia. Korjausvelalla tarkoitetaan rahasummaa, joka tarvitaan, jotta väylät saadaan hyvään kuntoon. Tiestön osuus on jo lähes puolitoista miljardia euroa. Etenkin alemman tieverkoston kunto on laajasti huono. Keskeisin syy korjausvelan syntymiselle on ollut perusväyläpidon määrärahojen liian alhainen taso. Korjausvelan kasvu on nostanut päivittäisen kun-

Haittaako tiestön kunto yrityksenne toimintaa?

Lähde: Kantar TNS: Yrittäjägallup tammikuu 2020, vastaajia 1051.
Tilaja: Suomen Yrittäjät.

nossapidon kustannuksia ja lisännyt tieverkosta valtiolle aiheutuvia kokonaiskustannuksia. Teiden huono kunto ja korjausvelan kasvu heikentävät Suomen kilpailukykyä. Perusväylänpidon rahoitus suuntautuu alueille ely-keskusten kautta. Alueiden yrityksillä on usein paras näkemys alueen tieverkosta ja ylläpidon kehittämistarpeista.

Kuljetuksien ja liikkumisen kustannukset kohtuulliseksi

Liikenne on suuren muutoksen kynnyksellä. Ilmastonmuutos luo painetta päästövähennyksiin. Sähkö- ja kaasuaivot yleistyvät. Tämä vähentää pidemmällä aikavälillä valtion polttoaineverotuloja. Samalla liikenteen investointitarpeet kasvavat. Liikenteen polttoaineista arvonnäköalaveroinen kerätään noin neljä miljardia euroa veroja valtiolle. Päästövähennykset ja näkymä valtion verotulojen laskusta aiheuttaa paineita liikenteen verotuksen ja hinnoittelun uudelleen tarkasteluun.

Suurin osa tavaraliikenteestä kulkee kumipyörillä maanteitse. Näin tapahtuu myös jatkossa. Myös kuljetuksissa tulee pyrkiä irti fossiilisista polttoaineista. Tämä ei ole helppoa, koska etenkin raskaassa liikenteessä vaihtoehtoisia vähäpäästöisiä teknologioita on rajoitetusti lyhyellä aikavälillä.

Dieselin verotuksen lisääminen ei vähennä juuri päästöjä. Korotukset menevät suoraan yritysten kuljetuskustannuksiin ja heikentävät Suomen kilpailukykyä.

Auto- ja ajoneuvoverotuksen päästöporrastuksen jyrkentäminen on parempi vaihtoehto kuin polttoaineiden, etenkin dieselin, verotuksen lisääminen. Myös työsuhdeautojen verotusta on hyvä uudistaa suosimaan vähäpäästöisempiä

TEIDEN HUONO
KUNTO JA KORJAUS-
VELAN KASVU
**HEIKENTÄVÄT
SUOMEN
KILPAILUKYKYÄ.**

autojen valintaa. Raskaassa liikenteessä mahdollisuutena on asteittainen siirtyminen uusiutuvaan dieseliin. Tekniikan ja jakeluverkoston kehittyessä kaasukäyttöinen kalusto, kuten biokaasukäyttöinen, on mahdollisuus. Sähköajoneuvoilla on roolinsa etenkin kaupunkien joukkoliikenteessä ja tavarankäytössä.

Käyttövoimien mahdollisten muutoksien seurauksena liikenteen polttoaineiden verokertymä tulee kääntymään laskuun. Tämä aiheuttaa paineita tienkäyttömaksujen käyttöönottoon. Tiemaksut mahdollistaisivat tien käytön hinnan säätelemisen ruuhkautumisen mukaan. Tienkäyttömaksut tulevat ajankohtaiseksi samaan aikaan kun henkilöliikenteen käyttövoimat ovat laajasti muuttumassa ja polttoaineverotuksen kertymä valtiontaloudelle sitä kautta selkeästi laskemaan päin. Erilaisia tienkäyttömaksujen mahdollisuuksia punnittaessa on tärkeää miettiä niiden vaikutuksia yrityksiin ja niiden suhdetta jo voimassa olevaan verotukseen.

Suomessa maan sisäiset tavaroiden kuljetusmatkat ovat Euroopan pisimpiä. Tämä korostuu logistisesti syrjäisemmissä maakunnissa. Alueellisella kuljetustuella parannetaan syrjäisempien alueiden pk-yritysten toimintaedellytyksiä vähentämällä tuotteiden pitkistä kuljetusmatkoista yritystoiminnalle aiheutuvaa kustannusrasitetta. Tukea voi saada yrityksen jalostamien tuotteiden kotimaan kuljetuksiin tai ulkomaille suuntautuvan kuljetuksen kotimaan kuljetusosuudesta. Myös satamatoimiin voi saada tukea. Myös Ruotsissa on käytössä kuljetustukijärjestelmä. Siellä kuljetustukeen budjetoitu kokonaismäärä on huomattavasti suurempi kuin Suomessa. Suomen kuljetustason tasoa on syytä nostaa.

SUOMESTA ON
TUNNISTETTAVA NE
KASVUKÄYTÄVÄT,
JOTKA VAIKUTTAVAT
**USEAN ALUEEN,
MAASEUDUN
JA KAUPUNKI-
KESKUSTEN
MENESTYMISEEN.**

Kasvukäytävät ovat väylä alueen menestykseen

Suomesta on tunnistettava ne kasvukäytävät, jotka vaikuttavat usean alueen, maaseudun ja kaupunkikeskusten menestymiseen. Alueiden on yhdessä nostettava nämä aluekehityksen kärjiksi.

Laajan työssäkäyntialueen toimivuus mahdollistaa yrityksille osaajien saatavuuden ja alueella asuville ihmisille laajat työmarkkinat. Työssäkäynnin on oltava taloudellisesti kannattavaa, liikkumisen sujuvaa ja hyvinvoinnin kannalta toimivaa.

Kasvukäytäväyhteistyöllä halutaan parantaa alueen säävutettavuutta kansallisesti ja kansainvälisesti. Kasvukäytävällä on merkittävä vaikutus koko Suomen kilpailukykyyn sekä kestävään taloudelliseen, ekologiseen ja sosiaaliseen kasvuun.

Kasvukäytävä laajana työssäkäyntialueena pitää sisällään niin kaupunkeja kuin maaseutumaisia alueita. Kaupunki-maaseutu -rajapinta on hyvä nähdä ja hyödyntää molempien vahvuudet. Erilaiset yritykset tarvitsevat erilaisia sijoittumispaikkoja. Tässä on myös tärkeä pohtia ilmastoystävälliset matka- ja kuljetusketjut. Joukkoliikennematkat yhdistettynä taksipalveluihin on tästä hyvä esimerkki.

Sujuva ihmisten, tavaroiden ja palveluiden sekä osaamisen liikkuminen on tärkeää yhtenäisillä työssäkäynti- ja talousalueilla.

Yrittäjien ratkaisuja:

56. 12-vuotisessa valtakunnallisessa liikennejärjestelmäsuunnitelmassa pitää keskittyä liikenteen sujuvuuteen ja infrastruktuurin tasoon yritysten toimintaedellytyksiä silmällä pitäen.
57. Korjausvelan lisääntymisen kehityskulku pitää pysäyttää ja tiestön kuntoa parantaa. Tämä on yrittäjien toimintaedellytyksiin vahvasti vaikuttava asia.
58. Viranomaisten on tärkeä kuunnella yrityksiä kriittisistä tienpidon hankkeista. Näin alueilla pystytään suuntaamaan rahoitus yrittäjille tärkeisiin kohteisiin.
59. Uusien ratahankkeiden rahoitukseen tulee etsiä aktiivisesti rahoitusratkaisuja
60. Kuljetusalan kustannukset eivät saa nousta kohtuuttomasti, kun päästöjä vähennetään.
61. Kuljetustukijärjestelmä on säilytettävä ja tukitasoa lisättävä, jotta logistisesta syrjäisempien alueilla toimivien yritysten mahdollisuudet toimittaa tuotteitaan eri puolille maata ja erityisesti vientiin turvataan.

ILMASTON- MUUTOKSEN HILLITSEMI- SEN JA LUON- NONVAROJEN MAHDOLLI- SUUDET

Ilmastonmuutoksen hillitseminen, kiertotalous ja Suomen luonnonvarat luovat laajasti liiketoimintamahdollisuuksia yrittäjille.

Ilmastonmuutos on keskeisin riski ihmisten hyvinvoinnille. Myös luonnonvarojen ylikulutus ja luonnonmonimuotoisuuden väheneminen on vakava uhka. Ilmastonmuutos ja sen hillitseminen muokkavat markkinoita. Tämä vaikuttaa kaikkiin yrittäjiin. Markkinoiden muutos riippuu paljon asetetuista ohjaukskeinoista, teknologian kehitymisestä sekä muutoksista kuluttajien ja yritysten käyttäytymisessä. Vaihtokukset voivat olla joillekin merkittäviä ja joillekin vähäiset. Tämä riippuu toimialasta ja liiketoimintakonseptista.

Ilmastonmuutoksen hillitsemistoimet lisäävät laajasti yritysten liiketoimintamahdollisuuksia kestävämpien ratkaisujen saralla. Energiasektorilla fossiilista polttoaineista tulee päästä eroon, jotta ilmastotavoitteet saavutetaan. Tämä luo tilaa yrittäjävetoisille ratkaisuille. Uusiutuvan energian käyttö edistää yrittäjyyttä sekä työllisyys- ja aluepoliittisia tavoitteita, koska se perustuu kotimaisten energialähteiden hyödyntämiseen ja omaan energiantuotantoon. Lisäksi uusiutuvan energian edistäminen vähentää riippuvuutta tuontienergiasta ja parantaa siten huoltovarmuutta.

Hiilidioksidipäästöjen voimakkaampi hinnoittelu voi nostaa energian hintoja. Toisaalta vähäpäästöiset teknologiat ovat jo useasti halvempi vaihtoehto. Päästöjen hinnoittelulla voidaan vähentää yrittämisen ja työn verotusta, mikä kannustaa työnteekoon ja kasvuun.

Ilmastonmuutoksen ja luonnonvarojen ylikuluttamisen ehkäisemiseksi tarvitaan kiertotaloutta. Pk-yritykset ovat keskeisessä asemassa uusien kiertotalouden mallien kehittämisessä. Kiertotalous tarjoaa yrittäjille mahdollisuuksia läpi Suomen.

Kilpailu raaka-aineista lisääntyy maailmalla. Suomen luonnonvaroilla pystytään osaltaan vastaamaan ilmaston-

TURVE ON
KOTIMAINEN POLTTO-
AINE, JOLLA ON ROOLI
ENERGIAN HUOLTO-
VARMUUDESSA JA SE
ON **ALUEELLISESTI
TÄRKEÄ
TYÖLLISTÄJÄ.**

muutokseen globaaliin haasteeseen. Ilmastonmuutoksen hillinnässä auttavat muun muassa kestävästi tuotetut puuteollisuuden tuotteet sekä akkuteknologiaan tarvittavat metallit ja mineraalit.

Yrittäjävetoisilla ratkaisulla vähäpäästöisempää energiaa

Ilmastopäästöjä synnyttävät energiantuotantomuodot vähenevät asteittain, ja vähäpäästöiset tuotantomuodot tulevat valtaamaan markkinat. Tämä koskee niin sähkö- ja lämmöntuotantoa kuin liikkumista. Sähköntuotannossa, josta valtaosa on päästötöntä, muutos on pisimmällä.

Ulkomaiset fossiiliset polttoaineet (öljy, kivihiili ja maakaasu) kattoivat 36 prosenttia Suomessa vuonna 2017 käytetystä energiasta. Pk-yritykset tarjoavat laajasti puhtaampia ratkaisuja fossiilisten polttoaineiden tilalle.

Ilmastotavoitteisiin pääsemiseksi fossiilisten polttoaineiden käyttöä tulee vähentää merkittävästi. Tämä luo valtavasti mahdollisuuksia yrittäjävetoisille hankkeille puhtaampien teknologioiden ja polttoaineiden käyttöön otossa.

Bioenergian alalla on suuri määrä yrittäjiä energiantuotannossa ja toimitusketjuissa. Tämä luo työtä ympäri Suomea. Myös lämpöpumppuala on hyvin yrittäjävetoinen ja tarjoaa ratkaisuja ilmastonmuutoksen hillitsemiseen. Fossiilisesta taloudesta irtaantuminen johtaa yhteiskuntaa yhä voimakkaampaan sähköistymiseen. Sähköalan ja uusiutuvan energian asennustoimintoja tekevät yritykset hyötyvät muutoksesta.

Pk-yritykset voivat alkaa sähkön pientuottajaksi hyödyntämällä tuotantoa joko omassa käytössä tai tuottamalla sitä markkinoille. Pienimuotoinen sähköntuotanto ja siitä syntyvä mahdollinen ylijäämä sähkö parantavat pk-yritysten mahdollisuuksia hyödyntää joustavasti omaa sähkön tuotantoaan ja täten alentaa energiakustannuksiaan.

Korkeammalla hiilidioksidin hinnoittelulla energian tuotannossa saavutetaan tehokkaasti ilmastohyötyjä ja edistetään yrittäjävetoisia hankkeita kuten puhtaampien teknologioiden ja polttoaineiden käyttöä. Ilmastopäästöjen voimakkaammalla hinnoittelulla mahdollistetaan työn ja yrittämisen verotuksen keventäminen.

Turpeen rooli energian tuotannossa on ilmastotoimien vuoksi vähenemässä. Turve on kotimainen polttoaine, jolla on rooli energian huoltovarmuudessa ja se on alueellisesti tärkeä työllistäjä. Turpeen energiakäyttöä on ohjattava suunnitelmallisesti. Turpeen käyttöä vähentäessä tulee huomioida reilun siirtymän lisäksi, että kuitupuu ei ohjaudu polttoon tai turve ei korvaannu fossiililla tuontipolttoaineilla.

Yrittäjät keskeisiä toimijoita kiertotaloudessa

Kestävä kehitys - ekologinen, taloudellinen ja sosiaalinen - on yrityksille mahdollisuus vaikuttavan ja vastuullisen uuden liiketoiminnan kehittämiseen.

Siirtyminen kohti kiertotaloutta on tärkeää ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi. Kiertotalous on keskeinen ratkaisu jatkuvan luonnonvarojen ylikulutuksen pysäyttämiseksi. Kiertotalouden tavoitteena on, että raaka-aineita ja materiaaleja käytetään mahdollisimman tehokkaasti ja ne säilyvät talouden käytössä mahdollisimman pitkään.

Suomi on tarkoitus nostaa kiertotalouden kärkimaaksi. Pk-yritykset ovat keskeisessä asemassa uusien kiertotalouden mallien käyttöönotossa ja kehittämisessä. Kiertotaloudessa yrittäjille syntyy mahdollisuuksia useilla eri toimialoilla. Pk-yritykset tarjoavat ja toteuttavat ratkaisuja kierrätyksessä, jätehuollossa, uusiokäytössä, ylijäämämateriaalien hyödyntämisessä, vuokraus ja leasing-palveluissa, korjaus- ja huoltopalveluissa, resurssitehokkuudessa ja digitaalisissa alustoissa.

Suomelle on asetettu tiukat tavoitteet yhdyskuntajätteen ja muovin kierrätykselle. Tavoitteen saavuttamiseksi tarvitaan koko maassa tehokkaita toimia jätteen lajittelun ja erilliske-räyksen lisäämiseksi. Kierrätyksessä ja jätehuollossa yrittäjiä toimii koko arvoketjussa logistiikasta ja hyödyntämisprosessiin sekä tarjoaa tekniikkaa ja asiantuntemusta. Pk-yritykset luovat myös uusiutuotteita jo kertaalleen käytetyistä materiaaleista. Kierrätystavoitteiden tiukentuminen luo alalle lisää mahdollisuuksia. Tosin kustannusrasite jätteitä tuottaville aloille tulee todennäköisesti nousemaan.

Materiaali- ja energiatehokkuus ovat osa kiertotalouden periaatetta, jossa pyritään vähentämään materiaalin ja energian käyttöä. Näin päästöt vähenevät ja luonnonvaroja käytetään vähemmän. Samalla yritykset voivat saavuttaa kustannussäästöjä.

Tuotteiden valmistusprosesseissa syntyy usein erilaisia sivutuotteita tai ylijäämämateriaalia. Taloudellisesti arvokkaat sivuvirrat on järkevä hyödyntää uudelleen. Sivuvirrat voivat olla hyödyttömiä yritykselle, joiden tuotanto- tai palveluprosesseissa ne syntyvät. Ne voivat olla kuitenkin erinomainen raaka-aine toiselle yritykselle, jonka tuotannossa materiaalia voidaan hyödyntää. Sivuvirtojen hyödyntämisessä tarvitaan niin uutta ajattelutapaa, uusia innovaatioita kuin uudenlaisia kumppanuuksia eri toimijoiden kesken.

Luonnonvarat osa ilmastonmuutoksen hillintää

Kilpailu raaka-aineista lisääntyy maailmalla. Suomi on luonnonvaroiltaan rikas. Tämä luo valtavasti mahdollisuuksia

yritystoiminnalle. Suomen luonnonvaroilla pystytään osaltaan vastaamaan globaaleihin haasteisiin, kuten väestön ja ilmastonmuutokseen.

Ilmastonmuutoksen hillinnässä auttavat muun muassa hiiltä pitkäaikaisesti sitovat metsätalouden tuotteet. Hiili sitoutuu puutuotteisiin koko niiden elinkaaren ajaksi ja näin hillitsee ilmastonmuutosta. Tulevaisuudessa kiinnitetään huomiota yhä enemmän rakennusten ja tavaroiden elinkaarirajatteluun ja vähähiilisyys, jolloin puun mahdollisuudet hiiltä sitovana materiaalina korostuu. Suomessa on läpi maan paljon yrittäjävetoista toimintaa puutuoteteollisuuden aloilla. Metsillä on myös tärkeä rooli hiilensidonnassa. Poliitiikkakeinoilla, kuten metsäkadon vähentämisellä ja metsittämisellä, vahvistetaan hiilinielua ja parannetaan yrittäjien toimintaedellytyksiä.

Suomessa on laajasti myös eri mineraaleja, joita tarvitaan vähähiiliseen talouteen siirtymisessä. Näiden hyödyntäminen luo laajasti mahdollisuuksia eri maakunnille ja niiden yrityksille. Esimerkiksi akkuteknologiaan tarvittavia metalleja ja mineraaleja löytyy Suomen maaperästä. Akkuteknologiaa tarvitaan sähkönvarastoinnissa. Raaka-aineen tuottamisen lisäksi Suomessa on mahdollista nostaa sen jalostusastetta ja toteuttaa sähköautoakkujen arvoketju.

Luonnonvarojen käytön on oltava kestävä, ja siinä on huomioitava luonnon monimuotoisuus riittävällä tavalla.

Ilmastonmuutos tuo myös haasteita globaalille ruuantuotannolle. Maailman ruokaturva on vaarassa. Suomessa on paljon erilaisia luonnonvaraisia kala- ja riistalajeja, marjoja ja sienä, jotka tarjoavat mahdollisuuksia yrittäjille.

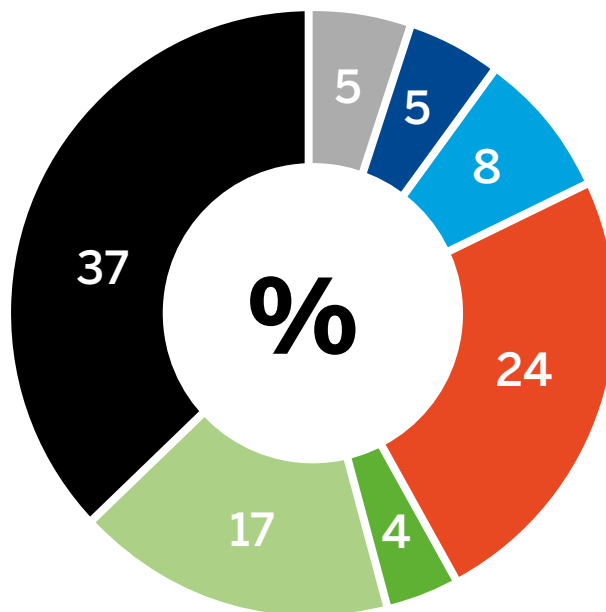
Yrittäjien ratkaisuja:

62. Kunnissa laadittavissa energiastратегioissa tulee tarkastella yhä vahvemmin yrittäjävetoisten energian tuotantomuotojen lisääntymisen esteitä, ilmastovaikutuksia sekä aluetalous- ja työllisyysvaikutuksia.
63. Tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoimintaan panostamalla vauhditetaan uusien vähähiilisten ja kiertotalousratkaisujen syntyä.
64. Kuntien ei tule toimia sellaisilla jätehuollon markkinoilla, joilla on yritystoimintaa.
65. Yritysten neuvontapalveluilla pystytään valjastamaan potentiaali ottaa käyttöön vähähiilistä teknologiaa ja toimintatapoja. Samalla yrityksillä on mahdollisuus saavuttaa kustannussäästöjä.
66. Metsät ja niiden käyttö ovat mahdollisuus ilmastonmuutoksen tuomiin haasteisiin.
67. Luonnonvarojen käyttö pitää olla kestävä ja tasapainossa metsätalouden, kaivosteollisuuden ja matkailun sekä virkistyspalveluiden kesken.

Arimo Leinolla on kaksi yritystä: L-S Metsäenergia Oy ja Rauman Puunkuljetus Oy. Energiapuu työllistää häntä ja kaksi osa-aikaista työntekijää tällä hetkellä. Kuljetustoimintaa ei harrasteta tällä hetkellä, se on niin julmasti kilpailtua, sanoo Leino.
Kuva Juha Sinisalo

Energiälähteitten osuus Suomen energian kokonaiskulutuksesta, % (2017)

Lähde: Tilastokeskus

Muut
 Maakaasu
 Hiili
 Öljy
 Turve
 Ydinenergia
 Uusiutuva energia

Yrittäjät

JULKISET
HANKINNAT
ALUEKEHI-
TYKSEN
**VAUHDIT-
TAJIKSI**

Julkisissa hankinnoissa on yrityksille tarjolla liiketoimintaa vuosittain vähintään 35 miljardin euron edestä. Ne tarjoavat pk-yrittäjille ja alueille lukemattomia mahdollisuuksia, mutta ne ovat myös väline toimivien ja kehittyvien markkinoiden luomiseksi. Julkiset hankinnat on otettava alueiden elinkeinopolitiikan työkaluiksi ja elinvoiman vahvistajiksi.

Julkisilla hankinnoilla on alueelle merkittävä vaikutus yrittäjyyden ja työllisyyden edistäjinä, markkinoiden kehittäjinä, elinvoiman vahvistajina sekä aluetalouden vauhdittajina. Yritykselle julkinen asiakas on tärkeä meriitti varsinkin kansainvälistyessä ja vientimarkkinoille tähdätessä. Ulkomailla arvostetaan, kun yritys on tehnyt kauppaa julkisen sektorin kanssa.

Erityisesti suurimmilla kaupungeilla ja kuntayhtymillä on oltava nykyistä merkittävämpi rooli edelläkävijämarkkinoiden synnyttämisessä. Uudet ratkaisut voivat liittyä muun muassa energia- tai vesihuollon järjestelmiin, joukkoliikenteeseen, kiinteistöihin ja rakentamiseen tai terveydenhuoltoon.

Yrittäjät suosittelee, että julkiset hankinnat on hyödynnettävä elinkeinopolitiikan työkaluna. Julkiset hankinnat ovat nähtävä yrittäjyyden, työllisyyden ja aluekehityksen vahvistajina sekä innovaatioiden kehittäjinä

Hankintalaki puolustaa pk-yrittäjyyttä

Jokaisen julkisen hankkijan kannattaa omaksua hankintalain tavoite ja pyrkiä toimimaan siten, että markkina toimii, paikallis- ja aluetalouden vaikutukset otetaan huomioon ja kasvulliset suomalaiset yrittäjät menestyvät.

Hankintalaissa on säädetty hankintojen jakamisesta sopivankokoisiin palasiin. Tämä asia on kirjattu jo hankintalain tavoitteeseen.

EU-hankinnoista on erikseen säädetty, että jos hankintayksikkö ei jaa hankintasopimusta osiin, sen on esitettävä jakamatta jättämisen syyt.

Hankintalaki 2§ Lain tavoitteet 3. mom.
Hankinnat on toteutettava tarkoituksenmukaisina kokonaisuuksina. Hankinnat on pyrittävä järjestämään siten, että pienet ja keskiuuret yritykset ja muut yhteisöt pääsevät tasapuolisesti muiden tarjoajien kanssa

Yrittäjien ratkaisuja:

68. Julkiset hankinnat on nähtävä alueen elinvoiman ja yrittäjyyden vahvistajina.
69. Hankinnat on jaettava pk-yritysten kannalta sopivankokoisiin osiin.
70. Julkisen sektorin ja yritysten hankintaosaamista on parannettava koulutusta ja yhteistyötä lisäämällä.

71. Julkisen sektorin on kilpailutettava entistä avoimemmin pienhankinnat.
72. Julkisen sektorin on julkistettava ostolaskudatansa avoimesti verkossa.
73. Julkisen sektorin on laskettava oman tuotantonsa hinta ottaen huomioon kaikki kustannuserät. Tähän on ohjattava lain-säädännöllä.

Yhteishankintayksiköt karkaavat kauas alueista

Hankintapolitiikka on aina hankkijan eli esimerkiksi kunnan omista käsissä. Vaikka hankinnan toteutus olisi ulkoistettu yhteishankintayksikölle, hankintapolitiikkaa ei pidä ulkoistaa. Kuntien ja maakuntien on linjattava omistajaohjauksellaan myös omistamiensa yhtiöiden hankintapolitiikasta.

Yhteishankintayksiköt ja isot hankintarenkaat toteuttavat monesti turhan isoja tarjouskilpailuja. Yhteishankintayksiköiden käyttö on johtanut usein siihen, että hankinnat toteutuvat niin suurina kokonaisuuksina, että pääasiallista tavoitetta eli kilpailua syntyy lähinnä suurimpien toimijoiden kesken. Tästä myös eduskunta on kantanut vakavaa huolta.

YRITTÄJIEN HUIPPUTUOTE: HANKINTANEUVOJA JOKA MAAKUNNASSA

Yrittäjät tarjoaa maksutonta hankintaneuvontaa koko maassa. Hankintaneuvoja palvelee pk-yrittäjiä ja hankintayksiköitä.

HANKINTANEUVONNAN TAVOITTEENA ON:

- Neuvoa kuntia hankintojen laadinnassa, jotta pk-yrittäjillä olisi mahdollisuus tarjota palveluaan tai tuotettaan julkiselle toimijalle.
- Aktivoida pk-yritykset jättämään tarjouksia julkisiin hankintoihin.
- Kehittää hankintayksiköiden ja tarjoajien välistä vuoropuhelua.

Maakuntasi hankintaneuvojan löydät yrittajat.fi/hankintaneuvonta

Palveluhankinnoissa alueen ominaispiirteiden tunteminen ja huomioiminen ovat oleelliset asiat. Tuotteissa ja palveluissa, joissa alueellista tarjontaa on olemassa, olisi yhteishankintayksikön tärkeämpää tehdä tarjouspyyntömalleja ja kriteeristöjä kuin lähteä mukaan yhteishankintaan.

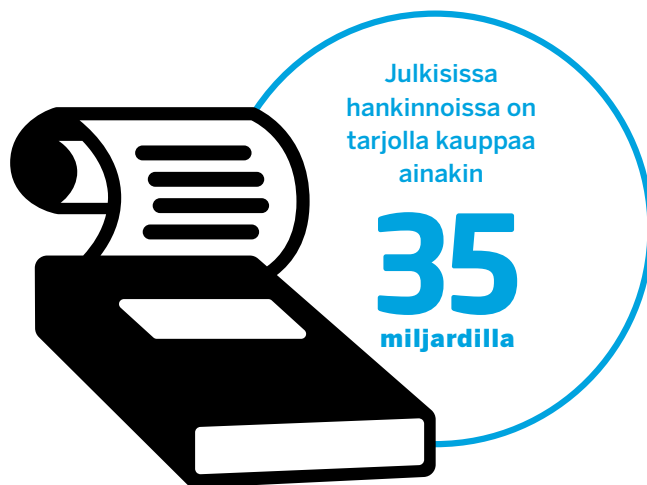
Yhteishankintayksiköiden on käytävä alueellinen markkinavuoropuhelu jokaisen kilpailutuksen kohdalla ja osoittaa, mihin se on ryhtynyt hankinnan osittamiseksi.

Hankintoihin asetettavien kriteerien on oltava kohtuullisesti toteuttavissa pk-yrityksissä. Markkinatietoisuus ja markkinavuoropuhelujen järjestäminen edistävät tätä. Hankinnat on jaettava sopivankokoisiin osiin, jotta pk-yritykset pystyvät niihin osallistumaan.

Yrittäjien ratkaisuja:

74. Yhteishankintayksikköjä voidaan käyttää esimerkiksi silloin, jos kilpailutus on poikkeuksellisen monimutkaista järjestää itse.
75. Yhteishankintayksiköiden on huomioitava kuntien hankintapolitiikka, tavoitteet ja toteutettava markkinavuoropuheluita.
76. Hankkijan on otettava vastuu yhteishankintayksikköjen ohjaamisesta. Kun hankinta tehdään kaukana, sopimuksen valvonta ja käytäntöön vieminen voivat ontua. Se voi merkitä sitä, että hankittava palvelu ja tuote eivät kehity.
77. Yhteishankintayksikkö Hanselin on nostettava pk-yrittäjien osuutta sopimustoimittajissaan 75 prosenttiin. Nyt puolet sen sopimustoimittajista on pk-yrityksiä.

YHTEISHANKINTA-
YKSIKKÖ HANSELIN
ON NOSTETTAVA
**PK-YRITTÄJIEN
OSUUTTA SOPIMUS-
TOIMITTAJISSAAN
75 PROSENTTIIN.**

Julkinen elinkeinotoiminta tulee kalliiksi ja syö yrittäjyyttä

Yksittäinen yrittäjä on kuntien omistamiin yhtiöihin nähden monin tavoin heikommassa asemassa. Julkisen sektorin on lopetettava markkinoiden häiriköinti.

Kuntayhtiön kalusto ja muut resurssit on kustannettu verovaroista tai aiempiin yksinoikeuksiin perustuvilla tuotoilla. Yksityiset puolestaan joutuvat keräämään alkuperäoman suoraan kilpailuilta markkinoilta.

Lainsäädännössä on vuosikymmeniä katsottu, että kunnan tulisi palvella lähinnä vain omia asukkaitaan. Tämä paikallisuusperiaate on käytännössä pitkälti unohtanut. Monilla kunnilla on yhtiöitä, jotka toimivat markkinoilla ja yli kuntarajojen.

Tilanne nyt:

Kuntayhtiöt tuottavat paljon markkinoilta saatavissa olevia palveluja kuten kiinteistönhuoltoa, taloushallinnon palveluita, hotelli- ja ravintolatekstiilien huoltoa ja työterveyspalveluita. Ei ole harvinaista, että kuntien ja kuntayhtymien yhtiöt tuottavat palveluja toisten kuntien asukkaille ja yrityksille.

Suomessa oli vuonna 2016 runsaat kaksituhatta kunnan omistamaa yhtiötä. Yhtiöiden liikevaihto on viimeisen kymmenen vuoden aikana kaksinkertaistunut ollen jo lähes 10 miljardia euroa. Kuntien liikelaitoksia oli 150 ja niiden liikevaihto oli yli 4,2 miljardia euroa. Kilpailuilta markkinoilta saaduista tuotoista ei ole tarkkoja tietoja. Kuntien ja kuntayhtymien suorat myyntituotot yksityisiltä olivat vuonna 2016 noin 2,53 miljardia euroa. Volyymit ovat merkittäviä.

HANKINTAYKSIKÖLLE ASKELEET ONNISTUNEeseen HANKINTAAN

- 1. ILMOITA** hankinta-aikeesta mahdollisimman hyvissä ajoin.
Tee se esimerkiksi hankintojen tiedotuskanava Hilmassa ja kunnan verkkosivuilla hankintakalenterissa.
- 2. JÄRJESTÄ** markkinavuoropuhelu.
 - Selvitä, mitä tuotteita ja palveluita on jo markkinoilla, ketkä niitä tuottavat ja mitä ratkaisuja yritykset voisivat tarjota.
- 3. ARVIOI** hankinta yritysvaikutusten arvioinnilla.
- 4. ÄLÄ PYYDÄ** tarjouksessa ylimääräistä ja epäolennaista.
 - Ethän estä alihankintaa tai muuta liiketoimintaa.
 - Määritä laatukriteerit hankittavalle kohteelle, ei yritykselle.
- 5. JAA** hankinta osiin.
- 6. LINJAA**, että sama toimija ei voi voittaa kaikkia osia.
- 7. MITTAA JA VALVO** laatua sopimuskauden ajan.
- 8. KÄYTÄ** hankintaneuvojaa sparraajana.

ESTEET

- Hankinta on liian suuri.
- Vaatimukset ovat kohtuuttomat.
- Laatua vaaditaan mutta ei seurata.
- Markkinoiden tarjontaa ei tunneta.

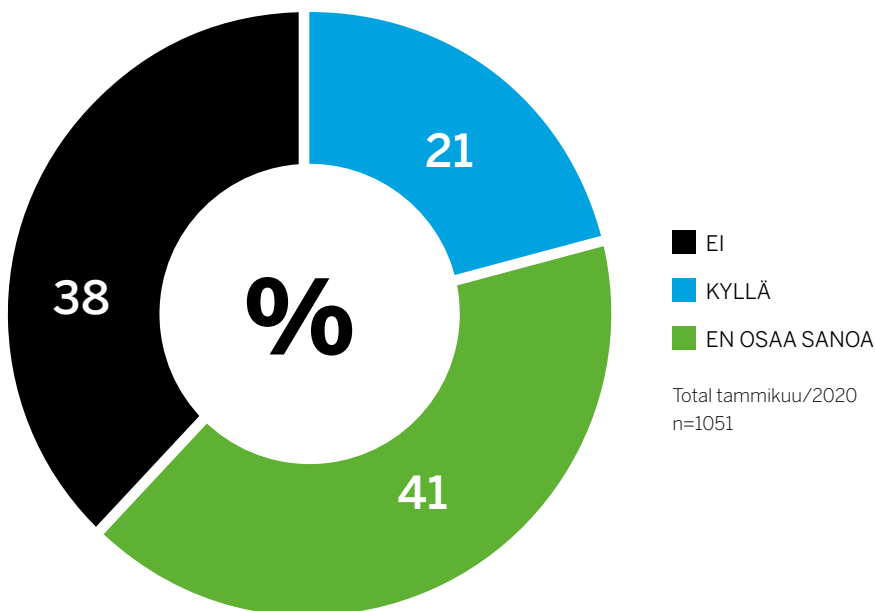
RATKAISUT

- Jaa hankinta osiin.
- Älä vaadi ylimääräistä – saat useita tarjouksia.
- Muista sopimusehtojen seuranta.
- Toteuta markkinavuoropuhelu.

Oletko kokenut, että julkiset hankinnat on jaettu osiin niin, että pk-yritykset voivat niihin osallistua?

Moni pk-yritys on kokenut, että hankintayksiköt eivät ole jakaneet hankintoja tarkoituksenmukaisin osiin, jotta ne voisivat niihin osallistua.

Lähde: Kantar TNS:
Yrittäjägallup tammikuu 2020,
vastaajia 1051.
Tilaaaja: Suomen Yrittäjät.

Yrittäjät esittää:

- Julkisen sektorin tulisi järjestelmällisesti siirtymäajan kuluessa vetäytyä markkinoilta, joilla on tai joille on todennäköisesti syntymässä riittävän kilpailun tuomaa yksityistä tarjontaa. Kunnan toimialaa koskevaa säädäntöä on selkeytettävä niin, että se rajoittaa kuntien toimimisen markkinahäiriikkönä.
- Julkisen sektorin täytyy selkeästi vähentää omaa yhtiötoimintaansa sekä kilpailuttaa palvelut ja tuotteet avoimilta markkinoilta.

Sidosyksikön ulosmyyntirajat säilytettävä

Kilpailuttamisen kiertämiseksi in house -yhtiöiden vähemmistöosakkuuksia markkinoidaan kunnille. Tämä on synnyttänyt kunnallisen rinnakkaistalouden, joka syö tilaa yksityiseltä yrittäjyydeltä ja sotkee reilua kilpailua.

Jos kunta omistaa osakkeita useasta ylikunnallisesta in-house -yhtiöstä, niitä saatetaan kilpailuttaa keskenään. Yrityksillä ei ole pääsyä tähän kilpailuun. Kuntayhtiöiden omistuspohja on Suomessa jakaantumassa yhä useammille kunnille, kuntayhtymille, sairaanhoitopiireille sekä toisille in-house -yhtiöille. Tämä jarruttaa alueen elinvoimaa.

Sidosyksikön myyntiä kutsutaan ulosmyynniksi, kun myynti ei perustu lakisääteiseen velvollisuuteen ja kun asiakkaana on muu kuin yhtiön osakas.

In-house -yhtiöiden ulosmyynnin prosenttimääräisen ulosmyyntirajan säilyttäminen on tärkeää, mutta lisäksi tulee ehdottomasti pitää kiinni 500 000 euron ulosmyyntirajasta. Tällöin mahdollinen kilpailuhäiriö jää pienemmäksi. Kun ulosmyynnillä on euromääräinen raja, ja määräysvallan syntymisellä kansallinen raja, pystyvät kunnat toteuttamaan omistajaohjausta selvemmin. Omistajien on tällöin otettava kantaa, pysytäänkö sidosyksikkönä, vai toimitaanko markkinoilla.

Yrittäjien ratkaisuja:

78. Otetaan käyttöön viiden prosentin vähimmäisomistusraja määrittämään, milloin hankintayksikölle syntyy määräysvalta yhtiöön. Vähimmäisomistusrajalla parannetaan kuntayhtiöiden omistajaohjausta ja estetään rönsyäminen kilpailuille markkinoille.
79. In house -rajat (sekä prosentti että euromääräinen) on säilytettävä nykyisellään lainsäädännössä.

Yrittäjät

HALLINTO
KÄYTTÄJIEN
TARPEISIIN,
EI HAL-
LINNON

Julkiselle sektorille kuuluvat tehtävät uudistettava rohkeasti

Väestön ikääntyminen ja teknologian nopea kehitys kärjistävät yhdessä osaamisvajetta. Alueen on huolehdittava ihmisten osaamisesta aiempaa tarkemmin ja tiiviimmässä yhteistyössä yritysten kanssa.

Julkisen sektorin tulee keskittyä perustehtäviinsä ja hoitaa ne huolella. Vuosien saatossa julkisiin toimiin on siirtynyt valtavasti asioita, joilla ei ole ydintehtävien kanssa mitään tekemistä. Tilanne syö kansakunnan resursseja.

Kansalaisten ja yritysten verorasitus on liian korkea ja välittömän verotuksen taso haittaa taloudellista aktiiviteettia. Syynä ovat suuret julkiset menot. On pakko verottaa ankarasti, jotta saamme rahoitetuksi julkiset menot.

Suomessa keskustelu julkisesta sektorista on vinoutunut. Meillä korostetaan, kuinka markkinat voivat aiheuttaa tai ovat aiheuttaneet pettymyksiä. Toinen vinouma liittyy tulonjakoon: Markkinamekanismi ja kilpailu ovat ylivoimainen tapa luoda hyvinvointia, mutta keskustelu keskittyy tulonjaon tasa-arvoa

mittaavaan Gini-kertoimen desimaalin muutokseen. Kakun mahdollisimman tasainen jako vaikuttaa olevan kakun kokoa tärkeämpää. Alhainen Gini-kerroin todistaa, että Suomessa on yksi maailman tasaisimmista tulojaoista. Sen sijaan kansakunnan vauraudessa riittää kirittävää.

Tehokkaasti toimiva julkinen sektori kirittää markkinoita ja lisää hyvinvointia. Myönteisistä vaikutuksista mainittakoon panostukset tutkimukseen ja innovaatiotoimintaan. Verotuksen ja tulonsiirtojen avulla pystytään parantamaan tiettyyn rajaan asti kaikkien hyvinvointia. Parhaimmillaan julkinen sektori luo sääätelyä, joka edesauttaa markkinoita. Pahimmillaan sääätely kääntyy markkinoita haittaavaksi ylisääätelyksi.

Hallintoa kevennettävä

Julkinen talous mahdollistaa tehokkaan ja oikeudenmukaisen kansantalouden. On aika ajoin kysyttävä, onko julkinen sektori kasvanut liian suureksi ja toimiiko se tehokkaasti. Onko julkinen puoli ottanut hoitaakseen toimintoja, jotka yksityinen sektori hoitaisi tehokkaammin ja paremmin? Julkisia palveluita järjestettäessä on viisasta pohtia ainakin seuraavia kysymyksiä mietittäessä julkisen talouden roolia:

1. mitä tuotetaan
2. miten tuotetaan
3. kenelle tuotetaan
4. kuinka päätökset tehdään ja
5. kuinka minimoin hallinnollisia ja välillisiä kustannuksia?

Yksityisillä ja kilpailullisilla markkinoilla se, mitä ja miten tuotetaan, on pitkälti yritysten asia. Jos julkinen valta haalii omilla toimillaan tuotannontekijöitä käyttöönsä, yksityisen sektorin kyky tuottaa hyödykkeitä, palveluita ja innovaatiota heikkenee.

ASIAKKAAN
TULEE OLLA
KESKIÖSSÄ,
**EI HALLINNON
RAKENTEIDEN
EIKÄ HALLINNON.**

Kokeiluihin kannustettava

Uudistukseen julkisen hallinnon on uskallettava kokeilla uusia toimintamalleja. Hallituksen tavoitteena on käynnistää ns. työllisyyden kuntakokeilut, joilla jatketaan ja laajennetaan edellisen hallituskauden aikana ja vuoden 2018 lopussa päättyneiden alueellisten työllisyyskokeilujen toimintamallia.

Työllisyyden kuntakokeiluilla vahvistetaan kuntien roolia työllisyyspalveluiden järjestäjänä. Tavoite on nykyistä tehokkaammin edistää työttömien työnhakijoiden työllistymistä ja koulutukseen ohjautumista ja tuoda uusia ratkaisuja osaavan työvoiman saatavuuteen. Kokeilulaissa säädetään määräaikaisesta kokeilusta, jonka aikana kunnat järjestävät julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa (916/2012) tarkoitettuja palveluja.

Kokeilun tavoitteet ovat kannatettavat. Korkeamman työllisyysasteen tavoittelu vaatii uudentyyppejä rokeita keinoja. Työllisyyskokeiluissa lopullinen lainsäädäntö mutta ennen kaikkea muodostuvat käytännöt vaikuttavat onnistumiseen. Työllisyys-, osaamis- ja sote-palveluiden yhteensovitus on haastava tehtävä.

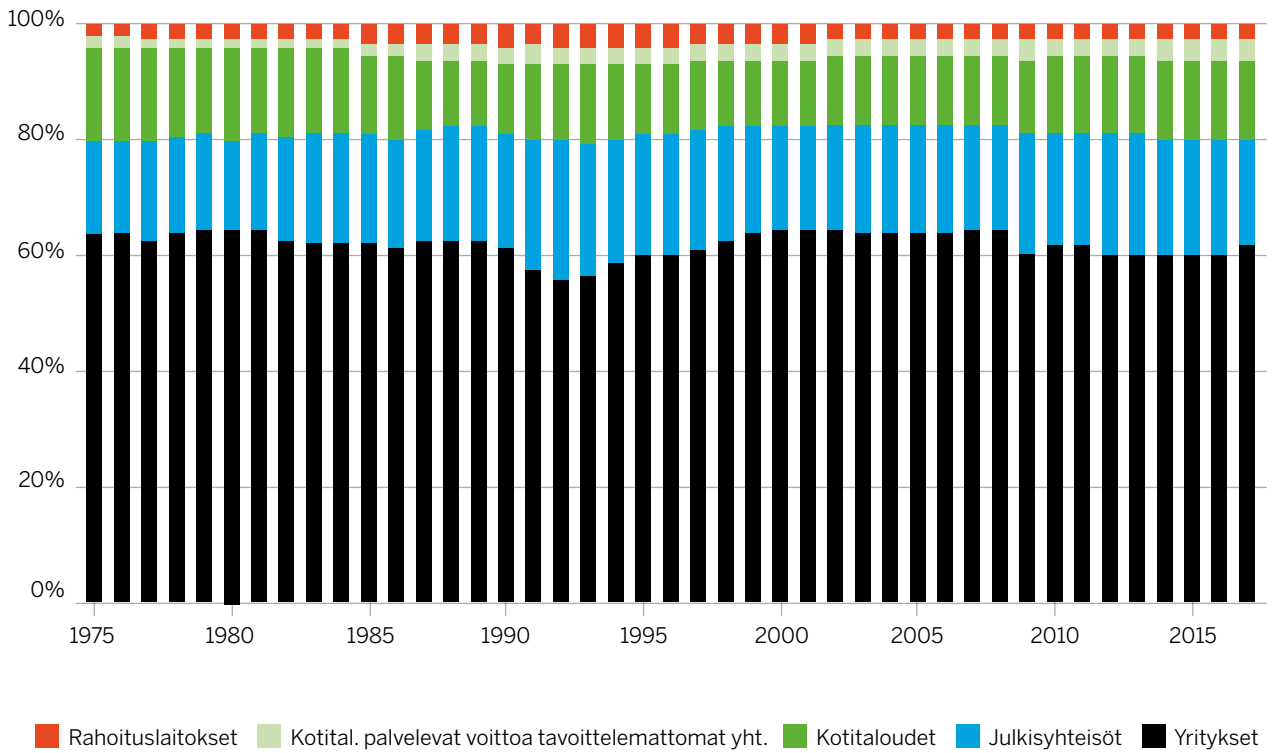
Yrittäjien ratkaisuja:

80. Työvoimatarpeita tulisi ennakoita säännöllisesti yhdessä eri alojen, eri kokoisten yritysten ja niitä edustavien tahojen kanssa jokaisessa maakunnassa. Nykytilanteessa ennakoinnin toteutus ja aikaansaannosten laatu ovat kirjavia eri maakunnissa.
81. Resurssien käytön tehostamiseksi ja päällekkäisyyksien poistamiseksi on tärkeää, että kaikki työllisyyskokeiluun liittyvä toiminta linkitetään jo olemassa oleviin palveluihin ja että eri toimijoiden yhteistyötä ja verkosto- maista toimintatapaa vahvistetaan.
82. Kokeilussa tulee selkeyttää ja yksinkertaistaa palveluviidakkoa asiakkaan näkökulmasta. Asiakkaan tulee olla keskiössä, ei hallinnon rakenteiden eikä hallinnon omien työpaikkojen turvaamisen.

Maakuntaveron kiristäisi työn verotusta

Maakuntaveron käyttöönottoa pohtimaan on perustettu komitea. Maakuntaveron voi lisätä julkisen- ja aluetalouden suhdanneherkkyyttä ja vaikeuttaa julkisen talouden kokonaisuudenhallintaa. Julkisen talouden kestävyysvajeen umpeen kurominen vaikeutuisi, koska merkittävää osaa menoista ei voisi koordinoita. Vain harvassa Euroopan maassa on alueellisesti tasolla aito verotusoikeus, joten yleisestä eurooppalaisesta periaatteesta ei voida tässä yhteydessä puhua.

Sektoreiden osuudet kansantalouden arvonlisäyksestä Suomessa 1975-2017

Lähde: Suomi 2025 – Kohti tehokkaampaa julkista sektoria

Jos rahoitus perustuisi kokonaan tai pääosin maakunnan verotusoikeuteen, tarvittaisiin monimutkainen tasausjärjestelmä. Tällöin ongelmat, jotka ovat olleet kuntien valtionosuusjärjestelmässä, siirtyisivät myös maakuntatasolle.

Yrittäjät eivät kannata maakuntaveroa. Se toisi uuden verotason (valtio, kunta ja maakunta). Kuntaveron ja maakuntaveron kohdistuvat täysimääräisesti työhön. Maakunnan verotusoikeuteen sisältyy riski talouskasvun ja työllisyyden kannalta haitallisesta ansiotuloverotuksen kiristymisestä.

Yrittäjien ratkaisuja:

83. Maakuntia perustettaessa on huolehdittava, että maakunnille ei anneta yleistä toimialaa, vaan tarkoin rajatut tehtävät. Mitä enemmän tehtäviä maakunnalle siirretään, sama määrä tehtäviä tulee poistaa valtiolta tai kunnilta.
84. Pk-yritykset on nähtävä tervettä kilpailullisuutta tuovana voimanlähteenä alueilla. Maakuntien tulee tukea tervettä kilpailua alueellaan.
85. Vähennetään julkisen sektorin elinkeino-toimintaa, joka vie tilaa ja referenssi-mahdollisuuksia pk-yrityksiltä. Määritetään ydintehtävät, joihin kuntien pitää keskittyä. Liian laajalle levittäytyneenä kunnallinen elinkeinotoiminta estää kansantalouden vaurastumista.
86. Työpaikkojen ja kasvun vuoksi pitää turvata pk-yritysten mahdollisuudet saada riittävät elinkeino- ja yrityspalvelut. Pienimpien yritysten yrityspalvelut on luontevaa järjestää lähellä yrittäjiä.

JULKISEN SEKTORIN KUSTANNUS- LASKENTA **VALTA- KUNNALLISESTI YHDEN- MUKAISEKSI.**

Valinnanvapaus sosiaali- ja terveyspalveluissa antaa paikallista voimaa

Sosiaali- ja terveyspalveluiden saatavuudesta huolehtiminen on julkisen sektorin tärkeä ja vaativa tehtävä. Osaava työvoima oikeassa paikassa, eli lähellä asiakasta, on tässä avainasemassa. Osaavat sosiaali- ja terveysalan ammattilaiset ovat täystyöllistyneitä, ja saatavuusongelmia on. Siksi on tärkeää ottaa palveluntuotantoon mukaan ne yritykset, joissa on käsipareja ja osaamista.

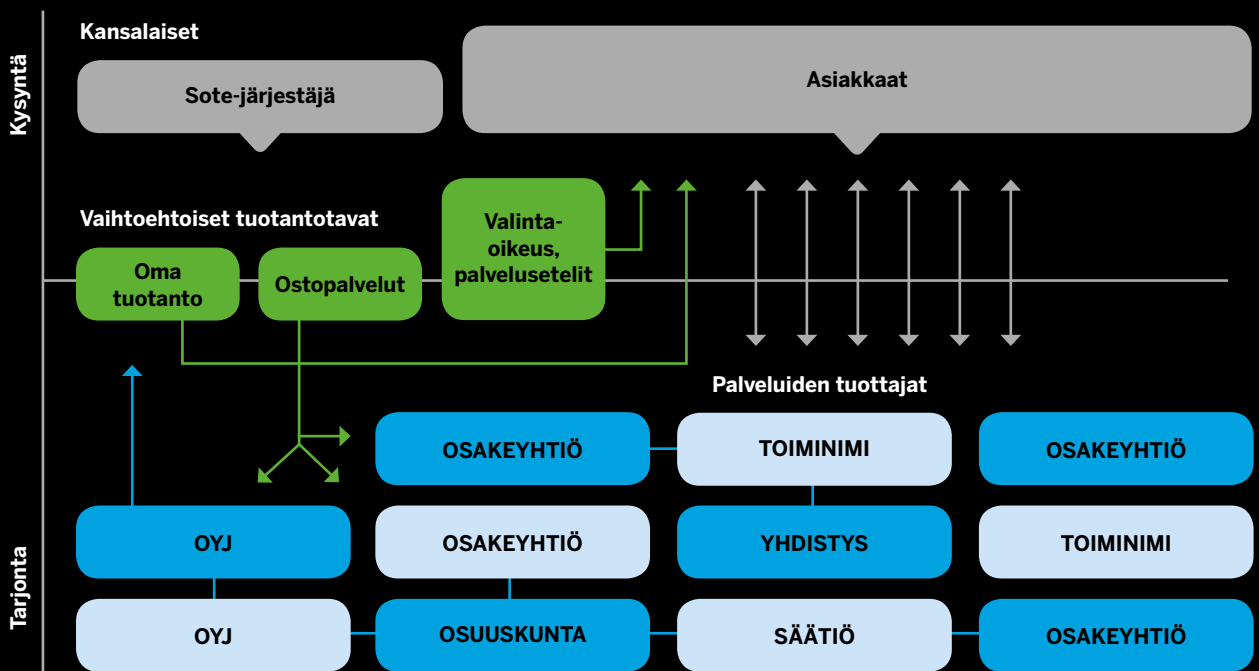
Sote-palvelut ovat lähipalveluita. Niiden järjestämisestä tulee päättää kansanvaltaisesti. Siksi valtuutettujen pitää ottaa kantaa siihen, miten palvelut toteutetaan. Tarvitaan palvelustrategia. Sen avulla johdetaan, mitä palvelun tuotamiselta halutaan.

Palvelustrategia tarvitaan erityisesti kuntayhtymissä. Strategisia tavoitteita kunnan lakisäätteisille palveluille voivat olla esimerkiksi palveluiden saavutettavuus (kuten odotus- tai matkustusajat) tai päätös huomioida paikallisten yritysten mahdollisuus tuottaa palveluja. Viranhaltijoiden on selkeämpää toimia, kun demokraattisesti valitut päättäjät ovat ensi raamittaneet liikkumavaran palvelustrategiatyössään.

Yrittäjien ratkaisuja:

87. Markkinoiden toimivuus ja monituottajamalli palvelustrategiaan: Alueen elinvoima ja yritykset kukoistavat, kun pienten ja paikallisten yritysten mukanaolo kirjataan palvelustrategiaan.
88. Palveluseteli käyttöön: Kuntien ja kuntayhtymisen lisättävä määrätietoisesti palvelusetelin sekä henkilökohtaisen budjetin käyttöä kaikissa sellaisissa palveluissa, jotka kohdistuvat suoraan asiakkaaseen.
89. Julkisen sektorin kustannuslaskenta valtakunnallisesti yhdenmukaiseksi. Yhteisillä kustannuslaskentaperusteilla parannetaan julkisten palvelujen kustannustehokkuutta ja -vaikuttavuutta.
90. Vahvistetaan asiakkaan oikeutta valita palveluntarjoajansa useiden eri palveluntarjoajien joukosta.
91. Varmistetaan, että maakunnat voivat niin päättäessään erottaa järjestämisen ja tuottamisen. Velvoitetaan maakunta huolehtimaan toimivista palvelumarkkinoista.

Yrittäjien monituottajamalli

Sote-uudistus

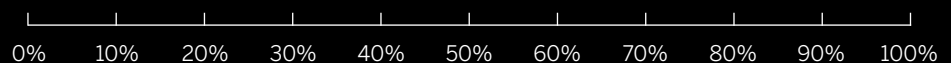
Tiedätkö mitä hallitus aikoo sosiaali- ja terveyspalvelu- eli sote-uudistuksen osalta tehdä?

Uskotteko, että hallituksen aikoma sote-uudistus on hyvä asia alan yritysten kannalta?

Uskotteko hallituksen onnistuvan tällä kertaa sote-uudistuksessa?

■ Kyllä ■ Ei ■ En osaa sanoa

Total tammikuu/2020 (n=1051)

Lähde: Kantar TNS: Yrittäjägallup tammikuu 2020, vastaajia 1051. Tilaaja: Suomen Yrittäjät.

ALUEKEHIT-
TÄMISEN
VÄLINEET
SUUNNAT-
TAVA

YRITTÄJÄ-
LÄHTÖI-
SESTI

Koronakriisi on asettanut yritysten toiminta-
edellytykset, alueiden työpaikat ja kuntien elinvoiman
vaakalaudalle. Kriisi on runnellut alueita ja yrityksiä.
Aluekehittämistä käsittelevät asiakirjoille ja ohjelmille
on koronakriisin jälkeen todellinen tarve. Tarvittaessa
asiakirjoja on avattava ja päivitettävä uuteen aikaan,
jotta ne antaisivat mahdollisimman hyvät eväät alueil-
le ja yrityksille. Uudelleen avaaminen on tehtävä aina-
kin hallituksen aluekehittämispäätökselle.

Yrittäjät ei näe vastakkainasettelua kaupunkien, seutukaupunkien
tai maaseudun tai muidenkaan erityyppisten alueiden välillä. Näihin
kaikkiin kohdistuvat oikein mitoitettut kehittämistoimet ovat lopulta
koko maan ja asukkaiden etu. Toimenpiteet ovat kuitenkin usein keskenään
ristiriitaisia, riittämättömästi koordinoituja ja toisaalta joskus joku aluetyyppi
tipahtaa kaikkien toimien ulkopuolelle.

Eri alueiden tasapainon lisäksi kaikille aluekehitystoimille on asetettava
yhteiseksi nimittäjäksi ja ohjaavaksi tekijäksi yrittäjyyden vahvistaminen.

Alueiden kehittämisohjelmat antavat välineitä kehittää toimintaa alueiden
ja valtion toimesta. Useammat kehittämisasiakirjat koskettavat useampia
ministeriöitä. Ohjelmiin on sitouduttava jokaisen ministeriön poliittista johtoa
myöten. Instrumenteilla ei pidä asettaa vastakkain erityyppisiä alueita, vaan
niillä on tuotettava alueiden kehitystä niiden erityispiirteistä käsin.

Valtion ei pitäisi myöskään omilla toimillaan valita voittajia.

Aluekehittämispäätös

Aluekehittämispäätös on Suomen hallituksen strateginen päätös, joka mää-
rittää aluekehittämisen kannalta keskeiset painopisteet ja tavoitteet vuoteen
2030 asti. Päätös tarkastelee hallitusohjelmaa aluekehittämisen näkökulmas-
ta ja nostaa esille monien alojen yhteisiä teemoja ja ilmiöitä. **Yritysten ja aluei-
den toimintaympäristö on selkeästi muuttunut koronakriisissä. Suomen
Yrittäjät esittää, että pääministeri Marinin hallitus avaa uudelleen alue-
kehittämispäätöksen ja tekee siihen tarvittavat muutokset, jotka antavat
alueilla työkaluja ja eväitä rakentaa elinvoimaa ja menestystä koronakriisin
jälkeen.**

Onnistuessaan aluekehittämispäätös tukee valtionhallinnon toiminnan lisäksi

alueilla tapahtuvaa päätöksentekoa, mahdollistaa nykyistä paremmin paikkaperustaisuuden alueiden kehittämisessä sekä edistää aluekehittämistä koskevaa yhteiskunnallista keskustelua.

Valtioneuvoston päätös valtakunnallisista alueiden kehittämisen painopisteistä 2020-2023

- Kestävät ja elinvoimaiset alueet:

1. Ilmastonmuutoksen hillintä ja luonnon monimuotoisuuden turvaaminen.
2. Kestävä yhdyskuntakehitys ja toimivat yhteydet.
3. Uudistuva elinkeinoelämä ja tki-toiminnan vauhdittaminen.
4. Osaaminen ja sivistys aluekehityksen voimavarana.
5. Osallisuuden ja hyvinvoinnin lisääminen sekä eriarvoistumisen ehkäisy.

EU:n yhteisen maatalouspolitiikan (CAP) rahoituskausi 2021–2027

EU:n yhteinen maatalouspolitiikka (Common Agricultural Policy, CAP) edesauttaa viljelijöitä, muita maaseudun yrittäjiä ja koko ruokaketjua vastaamaan yli 500 miljoonan euroop-

palaisen tarpeisiin. CAP pyrkii kehittämään EU:n maatalous-tuotantoa tasapainoisella tavalla huomioiden ympäristön ja eläinten hyvinvoinnin ja edistämään maaseudun elinvoimaisuutta.

EU:n yhteinen maatalouspolitiikka pitää sisällään myös maaseudun kehittämisen. Maaseudun kehittämisohjelmat ovat EU-osarahoitteisia ja jäsenmaiden omiin tarpeisiin rakennettuja. Suomessa toimivat manner-Suomen ja Ahvenanmaan maaseudun kehittämisen maaseutuohjelmat. Yleisimpiä rahoituksen hyödyntäjiä ovat maatilat ja muut maaseudulla toimivat yritykset, kyläyhteisöt ja järjestöt. Suomi on hyvin maaseutuvaltainen maa, sillä vain suurien kaupunkien keskustat on rajattu maaseutuohjelman ulkopuolelle.

Kaupunkistrategia

Kansallinen kaupunkistrategia 2020–2030 on valtioneuvoston ja kaupunkien yhteinen näkemys sosiaalisesti kestävien, ilmastoviisaisten ja elinvoimaisten kaupunkien merkityksestä. Strategian ovat kirjoittaneet kaupungit ja valtio yhdessä. Kaupunkistrategia on kumppanuuden strategia kaupunkien ja valtion välillä. Se luo yhteisen tahotilan ja osoittaa suunnan kumppanuudessa tapahtuvalle käytännön tekemiselle.

Maakuntaohjelmat

Maakuntaohjelma on aluekehityslain mukainen asiakirja, joka laaditaan maakuntavaltuuston toimikausittain neljäksi vuodeksi ja sitä tarkistetaan tarvittaessa. Maakuntaohjelma sisältää maakunnan mahdollisuuksiin ja tarpeisiin, kulttuuriin ja muihin erityispiirteisiin perustuvat kehittämisen tavoitteet, kuvauksen maakunnan kehittämisen kannalta keskeisistä hankkeista ja muista olennaisista toimenpiteistä, laadittavista yhteistyösopimuksista tavoitteiden saavuttamiseksi sekä rahoitussuunnitelman.

Maaseutupoliittinen kokonaisuohjelma

Maaseutupoliittinen kokonaisuohjelmaa 2021–2027 on valmisteltu vuoden 2020 aikana. Se toimii samalla kansallisen maaseutupoliittisen toimenpideohjelmana.

Maaseutupoliittinen kokonaisuohjelma tarjoaa ratkaisut, kuinka kestävä kasvun edellytykset voidaan turvata maaseuduilla ja koko maassa.

Ohjelman strategisina painotuksina ovat keskinäisriippuvuus, ympäristöoikeudenmukaisuus ja tietointensiivinen talous. Paikkaperustaisuus ja kestävä kehitys ovat ohjelmakauden läpileikkaavat teemat. Paikkaperustainen politiikka tarkoittaa, että toimissa huomioidaan alueiden erilaisuus.

YRITTÄJÄT EI
NÄE VASTAKKAIN-
ASETTELUA
**KAUPUNKIEN,
SEUTU-
KAUPUNKIEN TAI
MAASEUDUN TAI
MUIDENKAAN
ERITYYPPISTEN
ALUEIDEN VÄLILLÄ.**

Maankäytön, asumisen ja liikenteen sopimukset (MAL)

Maankäytön, asumisen ja liikenteen sopimukset (MAL) ovat sopimuksia, jotka valtio solmii suurimpien kaupunkiseutujen kanssa. Sopimuksilla tuetaan kaupunkiseudun kuntien sekä kuntien ja valtion välistä yhteistyötä yhdyskuntarakenteen ohjauksessa sekä maankäytön, asumisen ja liikenteen yhteensovittamisessa.

Sopimusten tavoitteena on parantaa kaupunkiseutujen toimivuutta ja kilpailukykyä sekä kuntien tasapuolista kehittämistä. Sopimuksissa määritetään esimerkiksi tavoitteet lähivuosien maankäytön kehittämiselle ja asuntotuotannolle sekä liikenneverkon keskeiset kehittämishankkeet.

Valtion puolesta sopijaosapuolina ovat ympäristöministeriö, liikenne- ja viestintäministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö, Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus ARA, Väylävirasto, Liikenne- ja viestintävirasto Traficom, alueen Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus sekä Helsingin seudun sopimuksessa valtiovaraministeriö.

Sopimuksilla voidaan tehokkaasti edistää myös kohtuuhintaisen asuntotuotannon syntymistä kaupunkiseuduilla. Yrittäjien mielestä tämänkaltaisia sopimuksia tulisi laajentaen tehdä yhä useammille kaupunkiseuduille aiempien kasvusopimusten tapaan.

Seutukaupunkiohjelma

Valtioneuvoston seutukaupunkiohjelma kokoaa toimenpiteitä, joilla vahvistetaan seutukaupunkien osaamis- ja työvoimapohjaa niin, että yritykset pystyvät kasvamaan ja tarjoamaan työpaikkoja. Seutukaupunkien elinvoiman kehittämisessä kaupungin omat toimet ovat keskeisiä.

Ohjelma tarjoaa välineitä rakentaa tiiviimpää, verkostomaisempaa ja teemapohjaisempaa yhteistyötä valtion, maakuntien ja seutujen välillä maakuntarajojen yli.

Seutukaupunkiohjelma rakentuu kolmesta elementistä:

- omaehtoinen kehittäminen
- sopimuksellisuuskumppanuus ja verkostokehittäminen
- omaehtoinen kehittäminen muodostaa pohjan seutukaupunkien tekemiselle

Suomen EU-rakennerahasto-ohjelma 2021–2027

EU:n rakennerahastojen seuraava ohjelmakausi on vuosina 2021–2027. Suomi on linjannut kauden strategisiksi painopisteiksi seuraavaa:

1. Pk-yritysten kestävä kasvun, kansainvälistymisen, kilpailukyvyn ja digitalisaation parantaminen (sisältää pk-yrityksiä tukevat elinkeinoelämälähtöiset laajakaista- ja liikenne-infrainvestoinnit harvaan asutuilla alueilla).
2. Vähähiilisen ja vihreän talouden edistäminen ja ilmastonmuutoksen hillintä.
3. Elinkeino- ja työelämälähtöisten tutkimus- ja innovointivalmiuksien parantaminen ja tki-verkostotyön edistäminen.
4. Jatkuvan oppimisen, ammatillisen liikkuvuuden ja työvoiman kohtaannon edistäminen työn murroksessa
5. Työnhakijoiden työllistymisen edistäminen sekä työelämän kehittäminen.
6. Haavoittuvassa asemassa olevien osallisuuden ja yhdenvertaisuuden edistäminen.

VAIKEISSA
PAIKOISSA
PÄRJÄTÄÄN
**VAIN
YHDESSÄ**

Koronavirus vaikuttaa rajusti talouteen ja yrityksiin eri sektoreilla. Viruksen kokonaisvaikutuksia talouteen ei voida vielä tietää.

Tuhansien yritysten kassavirta pysähtyi maaliskuussa 2020. Tämä tapahtui kertarysäyksenä, kun puolestaan 1990-luvun lama oli hitaasti näivettävä ja raastava aikakausi.

Moni yrittäjä mietti maaliskuussa: Yksinkö tässä pandemian tuomassa kriisissä pitää pärjätä? Onko tarjolla vain lainaa, takauksia ja maksujen siirtämistä hamaan tulevaisuuteen?

Suomi on kuitenkin kohtuullisen hyvin osoittanut kykynsä ymmärtää yrittäjyyttä paremmin kuin esimerkiksi 1990-luvun alun lamassa.

Keväällä 2020 valtioneuvosto teki monta merkittävää linjausta, kuten:

- Yrityksiä rahoitettiin suoralla tuella. Tämä on osoitus siitä, että käytäntöjä pitää muuttaa tarpeen mukaan. Yksikään yritys ei saa jäädä väliinpuotoajaksi.
- Yksinyrittäjille luotiin oma tukimuoto kuntien kautta jaettavaksi. Tämänkaltaista järjestelmää ei ole ollut aiemmin. Tuki yhdisti kuntien ja yrittäjien yhteistä tekemistä.
- Finnveralle annettiin laajat valtuudet yritysten lainojen takauksiin. Finnveran rahoitusmuodot eivät vaadi lain muutoksia, kuten 2008 finanssikriisissä.

Toiveikkaan kesäkauden jälkeen koronakriisin toinen aalto voimistui syksyllä 2020. Ongelmat kertaantuivat, ja tukitoimille on jatkossakin tarvetta.

Julkisen ja yksityisen sektorin kohtalonyhteys voimistuu. Viruksesta johtuvat haasteet runtelevat myös aluetaloutta.

Kunnat ja alueet ymmärtävät hyvin, että niiden talous ja näin itsenäisyys on riippuvainen alueensa yritysten pärjäämisestä. Hädän tullen huomataan,

kuinka kumpaakin osapuolta tarvitaan ja tehdään ratkaisuja, jotka eivät normaalioloissa olisi tulleet kysymykseenkään.

Koronashokki puskee yrityksiä kehittymään

Pandemia pakotti useat yritykset kehittämään nopeasti vaihtoehtoisia tapoja palvella asiakkaitaan ja hallita toimitusketjuja. Yritystoiminnan päivittämisen tarve ei kriisivaiheen jälkeen häviä, päinvastoin. Ennätysmäärä yrittäjiä hakee uutta alkua ja suuntaa yritystoiminnalleen.

Yrittäjägallupin mukaan myynti on vähentynyt yli puolella yrityksistä.

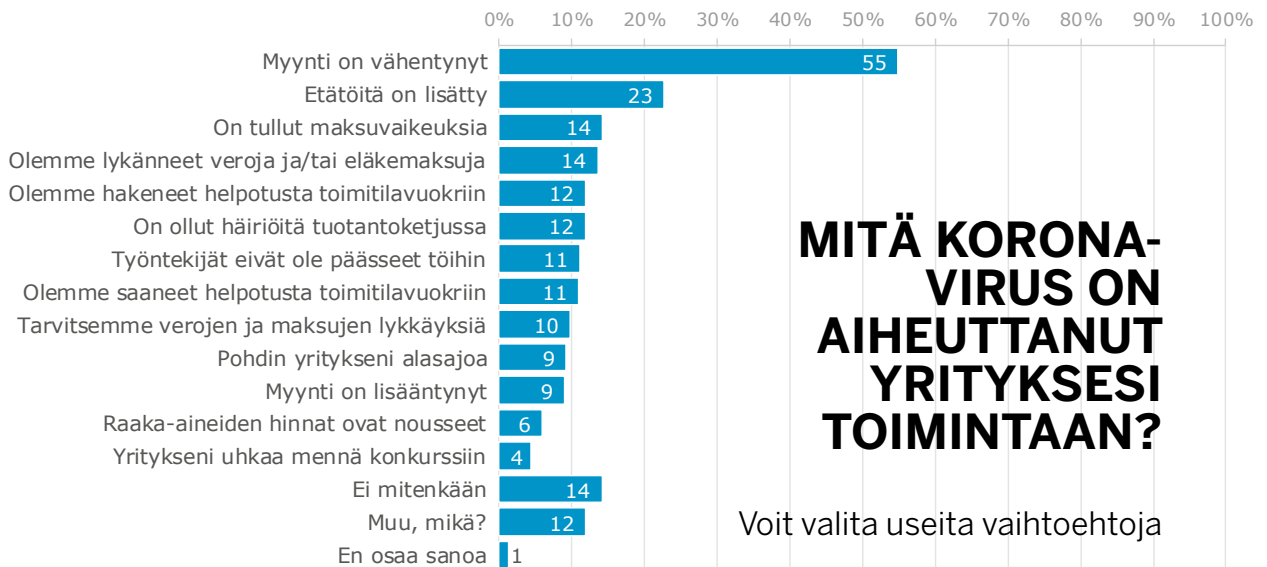
Yrittäjillä on itsellään vastuu yritystoiminnasta, mutta yrityksille tarkoitettujen julkisrahoitteisten kehittämis- ja innovaatiopalvelujen on tuettava yrittäjähenkistä uudistamista. Niiden on yhdessä yrittäjien kanssa käännettävä

kriisi mahdollisuudeksi synnyttää entistäkin elinvoimaisempaa liiketoimintaa.

Kriisi voi vahvistaa yritysten ja alueiden uusiutumista esimerkiksi seuraavasti:

- **Yritykset siirtyivät verkkoon.** Tuhannet organisaatiot ovat luoneet toimintatavat etänä työskentelemiselle ja sujuville verkkokokouksille. Kriisi osoitti, että Suomessa on tarvittaessa sujuvat tietoliikenneyhteydet lähes jokaisen kotikonttorilla.
- **Asuminen ja elämä laajentuvat usealle paikkakunnalle.** Työn tekeminen on nyt entistä vähemmän sidoksissa paikkaan. Muutos mahdollistaa asumisen useammalla paikkakunnalla samalla tehokkaasti työskennellen.
- **Yritystoiminta eri puolilla Suomea vahvistaa yhteiskunnan kriisinkestävyttä.** Jos kriisi osuu yhdelle alueelle voimakkaasti, se ei hiljennä yhtä

MITÄ KORONA-VIRUS ON AIHEUTTANUT YRITYKSESI TOIMINTAAN?

Voit valita useita vaihtoehtoja

Lähde: Kantar TNS. Yrittäjägallup. Loka-Marras 28.10.-5.11/2020 (n=1097)

**AUTA NYT!
OSTA PIEN-
YRITTÄJÄLTÄ.**

Yrittäjät

lailla koko maan toimintaa.

- **Ihmiset arvostavat omavaraisuutta ja kotimaista valmistavaa teollisuutta.** Tämä koskee esimerkiksi alkutuotantoa, elintarvikkeiden jatkojalostusta sekä terveydenhuollon tarvikkeita ja lääkkeitä. Olimme tottuneet tilanteeseen, missä varastoja ja kotimaista tuotantoa ei juuri tarvittu.
- **Yrityksiä on tuettava alihankintaketjujen saamiseksi takaisin Suomeen.** Valmistavan teollisuuden pitäminen kotimaassa on turvattu. Kriisi osoitti, kuinka herkästi olemme polvillamme globaalien alihankintaketjujen pysähtyttyä.

EU-rahoitus tukemaan ensisijaisesti yritysten elpymistä ja kasvua

Suomessa on käytössä tulevina vuosina ennätysmäärä alueiden ja yritysten kehittämistä. Kyse on EU:n rakennerahoista, maaseuturahastosta ja korona-elvytyspaketeista.

Ennennäkemätön muutos haastaa myös sitä, miten julkinen hallinto pystyy joustamaan säännöissään varojen kohdentamiseksi yritystoimintaan. Prosessi- ja instrumenttikeskeisyyden sijasta on päästävää sen pohtimiseen ja konkretisoimiseen, mitä yritykset ja elinkeinoelämä todella tarvitsevat.

Varat on suunnattava Suomessa tehokkaasti kasvun edistämiseen ja niin, että pk-yritykset, kehitysyritykset ja muut aluetoimijat tietävät tukimekanismien erot, mistä rahaa on haettavissa, kenelle, miten ja milloin. Valtaosa yrittäjistä tarvitsee konkreettista apua byrokratiassa ja hankehallinnoissa. Tähän on alueilla oltava tarjolla yrittäjille palveluita ja tukea.

Rahoitusta on osoitettava mahdollisimman suoraan yrityksiin ja työllisyyttä parantaviin vaikuttaviin hankkeisiin. Sitä on suunnattava investointeihin ja uudistuksiin, jotka luovat uutta kasvua ja työtä. Koulutus-, tutkimus- ja innovaatiotoimintaan on erityisesti panostettava, jotta Suomi saadaan korkeamman potentiaalisen kasvun uralle. Tukea on ohjattava myös pienten ja keskisuurten yritysten vähähiilisyttä ja kiertotaloutta edistäviin hankkeisiin.

Konkreettisia esityksiä EU-rahoituksen hyödyntämiseksi:

- Investointituet on suunnattava niin, että ne kannustavat yrityksiä rohkeisiin kehityshankkeisiin eri puolilla maata.
- Yritysten liiketoimintaosaamista vahvistetaan tosissaan: Suomeen tarvitaan ruohonjuuritason liiketoimintaosaamisen kehittämissuunnitelma.
- Alkavien yritysten perustamista on vauhditettava ja jo perustetut yritykset on saatettava kasvu-uralle. Tähän tarvitaan vaikuttavia toimenpiteitä alkavien yritysten määrän ja laadun kasvattamiseksi.

- Yrityksille tarjottavan neuvonnan osamiseen on panostettava. Yritysneuvontaa on myös lisättävä.
- Yksinyrittäjien kasvupotentiaalin hyödyntämiseksi luodaan kasvuohjelma.
- Luodaan ennakoiva muutosturva suurille yrityksille, joilla irtisanomisten sijaan koulutetaan henkilöstöä.
- Myös pienillä yrityksillä on potentiaalia kansainvälistyä digitalisaation ja korkean osaamisen ansiosta. Ulkomaanviennin ja kansainvälistymisen tukipalettia muutetaan tukemaan tätä.

Kestävän kasvun ohjelmassa on huomioitava EU-komission määrittelemä tavoite sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden saatavuuden vahvistamiseksi ja kustannusvaikuttavuuden lisäämiseksi seuraavin keinoin:

- Luodaan kustannusvaikuttavuusohjelma, joka mahdollistaa avoimen ja kestävän julkisen ja yksityisen palveluiden kustannusten vertailun.
- Sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden alueellisen saatavuuden varmistamiseksi erityisesti maaseutualueilla käynnistetään pk-yrityksille suunnattu toimenpideohjelma, jolla edistetään yritysten osaamiseen, investointeihin ja rekrytointialkeisiin liittyviä toimenpiteitä.
- Luodaan palveluiden ja nopeaan hoi-

ALUEKEHITTÄMISEN ELVYTYSVÄLINEET JA NIIDEN ROOLIT

NOPEAT TOIMET TAANTUMAN TORJUMISEKSI

ALKE-elytyispaketti | ReactEU 2021–2023 | Maaseuturahaston lisärahoitus 2021–2022

TAKAISIN KASVUN URALLE

Suomen kestävän kasvun ohjelma (RRF)

PITKÄJÄNTEISTÄ KASVUA JA UUDISTUMISTA

Uudistuva ja osaava Suomi 2021–2027
(Suomen alue- ja rakennepolitiikan ohjelma)

Suomen maaseudun kehittämissuunnitelma,
CAP-suunnitelma 2021–2027

Kuva: Työ- ja elinkeinoministeriö

toon pääsyn turvaamiseksi palvelusetelijärjestelmää koskeva valtakunnallinen arvonnääritysjärjestelmä, joka perustuu julkisen tuottaman palvelun hintaan.

- Luodaan kansallinen sosiaali- ja terveyspalveluiden kasvu- ja investointiohjelma. Mahdollisten hyvinvointialueiden perustamisen yhteydessä on tärkeää, että aiotun lainsäädännön puutteista huolimatta tehdään toimenpiteitä, että sote-alan yrityksiä mielenkiinto investoimiseen turvataan.
- EU:n potilasdirektiivi otetaan käyttöön myös Suomessa. EU-kansalaisella on oltava oikeus hakeutua hoitoon myös yksityisen palveluntuottajan tarjoamaan palveluun.
- Kuntien, sairaanhoitopiirien ja perusterveydenhuollon yksiköiden kanssa käynnistetään julkisten hankintojen aluevaikutuksen hanke. Tavoitteena on, että ko. julkiset järjestäjät pystyisivät hankintalakia soveltamalla edistämään sote-palveluiden hankintaa omalta alueeltaan.

Yrittäjäksi yritysostolla!

Suomeen on luotava laaja ja kunnianhimoinen Yrittäjäksi yritysostolla -valmennuskoulutus. Valmennus olisi tarkoitettu kokeneelle liikkeenjohdolle, jota tulee työmarkkinoille toimintojaan alas ajavista suurista yrityksistä.

Valmennuskoulutuksen tavoitteena olisi vauhdittaa yritysten omistajanvaihdoksia, yrittäjyyttä ja työllisyyttä. Valmennus olisi osa maakunnallisia selviytymissuunnitelmia, joita parhaillaan laitetaan jo toimeksi. Koulutukseen haettaisiin rahoitusta EU:n rahastoista, joita on ennätysmäärä liikkeellä.

Työmarkkinoille on vapautumassa kokeneita ja koulututtuneita osaaajia. Näitä uutisia ovat kertoneet valitettavasti ainakin UPM Keski-Suomessa, Scania Päijät-Hämeessä sekä Meyer ja Neste Oil Varsinais-Suomessa. Näistä yhtiöistä vapautuvat liikkeenjohdon osaaajat voisivat olla yrityksiä uusia omistajia, mutta moni ei ehkä huomaa ajatella tätä sopivana uravaihtoehtona.

Yrityspalveluita uudistettava

Alueellisen korona-avun perusteet luotiin muutamissa tunneissa, kun koronakriisi kärjistyi. Kolmessa kuukaudessa neuvontarinki auttoi 30 000 suomalaista yritystä. Suomen Yrittäjien tavoite on, että verkosto auttaa yrittäjiä pahimman vaiheen jälkeenkin.

Moni yrittäjä ja yritys on kokenut kovia. Yrittäjägallupin mukaan 65 prosenttia yrityksistä on kokenut ongelmia, ja keskeinen vaikutus on myynnin vähentyminen. Osa on ajautunut maksuvaikeuksiin ja moni on vähentänyt henkilöstöään. Yritysten neuvontapalveluiden on mukauduttava palvelemaan tätä uutta aikaa.

Tuhannet yrittäjät olivat pulassa ja shokissa maaliskuisena viikonloppuna, kun koronakriisi puhkesi. Suomen Yrittäjät, Kuntaliitto, Suomen Elinkeino- ja Kehitysyhtiöt SEKES ja Suomen Uusyrityskeskukset käynnistivät välittömästi yhteistyön, jolla yrittäjille tarjottiin neuvontaa eri avustus- ja tukimuodoista koronakriisin aiheuttamien vaurioiden vähentämiseksi.

Yhteistyöverkostoon liittyi myös muita tahoja, ja yhteensä yritysneuvoja verkostossa oli noin 600.

Tulokset julkisen ja yksityisen sektorin nopeasti käynnistyneestä joustavasta yhteistyöstä olivat kiistattomia. Yrittäjille suunnattuja neuvontatapahtumia verkoston kautta tehtiin kolmessa kuukaudessa yli 30 000. Toiminta nosti tukihakemusten laatua ja vauhditti tukiprosessia.

Yrityksille suunnattujen palveluiden osalta käynnissä on monta muutosprosessia. Vaikka kunnat pärjäsivät vuonna 2020 koronatukien vuoksi hyvin, oletettavasti kuntien budjetteja joudutaan kiristämään vuodelle 2022. Lisäksi kuntavaalien jälkeen on myös taipumus käsitellä eri toimintojen organisoimista uudelleen. Eri puolilla maata on jonkun verran käynnissä keskusteluita siitä, miten kunta järjestää käytännön yrityspalvelut. Tähän vaikuttavat muun muassa käynnistytävät työllisyyskokeilut ja ammatikorkeakoulujen rahoitusuudistus. Myös työ- ja elinkeinoministeriössä pohditaan hallituksen linjausten pohjalta yritys- ja työllisyyspalveluitten uudistamista.

Näissä muutoksissa tulee turvata yrityksiä tarvitsemat neuvonta- ja kehittämispalvelut asiakaslähtöisesti.

Suomen Yrittäjien tavoite on, että koronakriisissä opituilla yhteistyömuodoilla luodaan uusia tapoja toimia yritysten palvelemiseksi. Tavoitteena on tehdä palvelutarjotin ja varmistaa, että pk-yritykset löytävät ja saavat tuen. Neuvonta-avulle on tarvetta akuutin kriisivaiheen jälkeen pitkään.

Maakunnalliset selviytymis-suunnitelmat toimeksi

Suomen Yrittäjät esitti keväällä, että alueiden on laadittava maakunnallinen selviytymissuunnitelma kriisistä elpymiseksi.

Ohjelmat on nyt tehty maakuntien liittojen johdolla. Sitten työ- ja elinkeinoministeriö asetti nämä alueelliset suunnitelmat edellytykseksi elvytyspaketin varojen käytölle.

Suunnitelmat on rakennettu alueiden erityispiirteiden ja osaamisen vahvistamisesta. Suunnitelmat ovat alueille työkalu edistää yritysten elpymistä kriisissä. Maakunnalliset selviytymissuunnitelmat on valjastettava tehokkaasti alueiden ja kuntien elinkeinopolitiikan työkaluiksi, ja niihin on saatava sujuvasti rahoitusta EU:n rahoituspaketeista.

Selviytymissuunnitelmien toimeenpanoon on sitouduttava jokaisella alueella, ja niihin asetettujen tavoitteiden täyttymistä on seurattava ja mitattava. EU:n rahoitusmekanismit ja työ- ja elinkeinoministeriön kansallinen rahoitus auttavat tässä. Yrittäjäjärjestö toimii aktiivisesti suunnitelmien toimeenpanossa.

Monipaikkaisuus ja digitalisaatio ovat alueiden mahdollisuus

Suomessa on tapahtunut nopea kulttuurinmuutos monipaikkaiseen eli paikasta riippumattomaan työhön. Yrittäjyydellä ja työnantajilla on merkittävä rooli tässä muutoksessa.

Monipaikkaisuus tarkoittaa asumista, työntekoa ja yrittämistä useammalla eri paikkakunnalla. Muutos mahdollistaa asumisen useammalla paikkakunnalla tehokkaasti

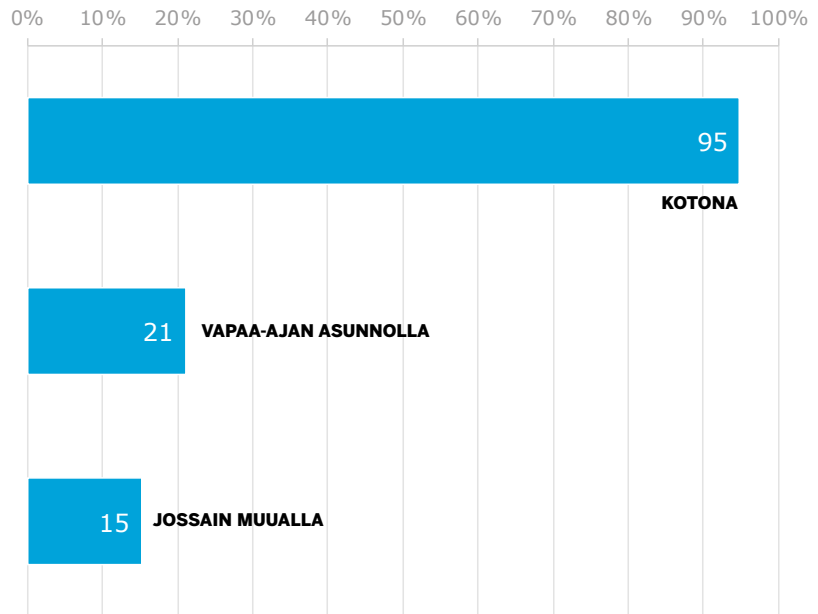
työskennellen. Työnantajalle on eduksi, että sen henkilöstöllä on Suomen eri alueiden tuntemusta ja laajat yhteydet eri puolille maata. Yritykset saavat myös osaamista joustavammin käyttöönsä, kun työntekijän ei edellytetä asuvan vakituisesti yrityksen sijaintipaikkakunnalla.

Etätöitä tehneet ovat valtaosin tyytyväisiä etätöihin. Asia selviää Kantar TNS:n Yrittäjille tekemästä Työelämägallupista (syyskuu 2020). Moni – jopa kolme neljästä työelämässä olevasta – haluaa tehdä etätöitä tulevaisuudessa.

MISSÄ OLET TEHNYT ETÄTÖITÄ?

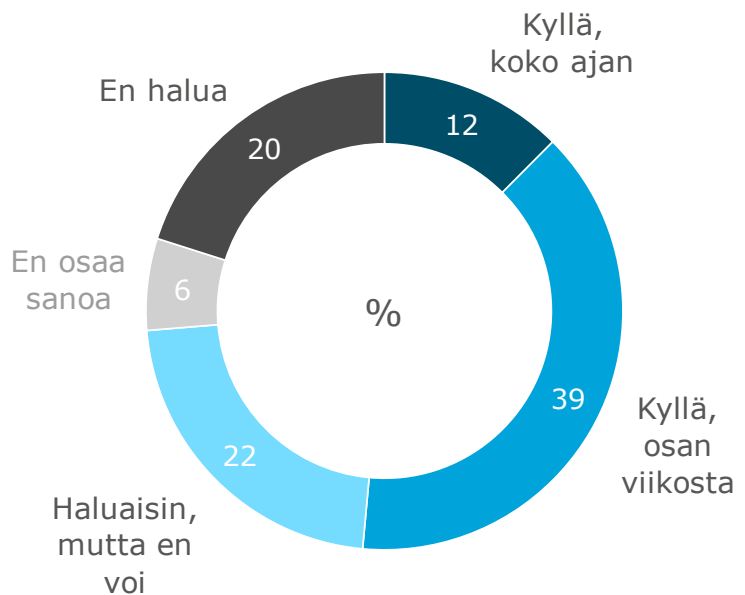
Syyskuu 2020

(jos ollut etätöissä n=481)

HALUAISIKO TEHDÄ ETÄTÖITÄ JATKOSSA?

Syyskuu 2020 (n=1039)

Lähde: Kantar TNS, Työelämägallup, syyskuu 2020

Etätyö näyttää lisäävän työtyytyväisyyttä merkittävästi. Esimerkiksi työmatkaan käytetty aika on luonnollisesti vähentynyt. Tyytyväinen työntekijä on tuottava. Siksi etätyölle kannattaa antaa mahdollisuuksia siellä, missä sitä voidaan tehdä. Tämä on vahva viesti kunnille ja työnantajille.

Halu tehdä monipaikkatyötä esimerkiksi mökillä on iso mahdollisuus paikkakunnille, joilla on paljon vapaa-ajan asuntoja. Se siirtää palveluiden kysyntää mökkipaikkakunnille laajassa mitassa ja muuttaa aluetalouden rakennetta. Toisaalta se voi näkyä kysynnän laskuna kaupunkien keskustoissa.

Yrittäjien ratkaisuja:

- Hallituksen on selvitettävä, voidaanko lain-säädännöllä edistää kaksoiskuntalaisuutta veroastetta nostamatta. Moni tuntee, että koti on kahdessa maakunnassa ja kahdessa kunnassa.
- EU:n koronaelvytyspaketin varoja käytetään monipaikkaisen työn edistämiseen.
- Monipaikkaisesti toimivat yrittäjät saavat neuvontaa myös toisen paikkakunnan elinkeinopalveluista.
- Jatketaan viranomaispalveluiden digitalisaatiota ja valokuidutetaan julkisia tiloja, kuten kirjastoja.
- Tarvittaessa laajakaistarakentamista tuetaan niin EU:n, valtion kuin kuntien varoista.
- Tarvitaan sujuvat joukkoliikenne yhteydet kunnan asutus- ja vapaa-ajan asutuksen alueille esimerkiksi juna- ja linja-auto- asemilta. Tässä alue voi hyödyntää ostopalveluina paikallista yrittäjyyttä.
- Alue tarjoaa etätyötä tekeville yrittäjille ja asiantuntijoille työtiloja ja kohtaamispaikkoja.

Osaaminen ja koulutus vahvistamaan yrittäjyyttä

Osaaminen on silta yli vaikeiden aikojen. Se auttaa ihmisiä saamaan työn ja luo perustan yrittäjän uudelle alulle. Koronasta toipuakseen alueen on valjastettava koulutus- ja ohjauspalvelunsa uuteen aikaan.

Osaamisen kehittäminen on tehtävä mahdollisimman helppoksi, mikä korostuu koronakriisistä elpymisessä. Tämä tarkoittaa erityisesti ketterien täydennys- ja muuntokoulutusten, ohjatun työssä oppimisen ja perustaitojen vahvistavien kurssien lisäämistä ympäri Suomen. Verkko-opetuksen vallankumouksen on myös jatkettava, sillä se parantaa koulutuksen saavutettavuutta harvaan asutuilla alueilla.

Jotta oppimisen palvelut tavoittavat tarvitsijansa, alueen yritysten on oltava mukana niitä suunnittelemassa. Kriisissä virinnyt yhdessä tekemisen henki on puhallettava kannattelemaan uutta osaamisjärjestelmää. Esimerkiksi alueen yrittäjät kannattaa ottaa mukaan ammattioppilaitosten päätösten suunnitteluun.

Yrittäjyyskasvatus on entistä tärkeämpää

Yrittäjyyskasvatuksen on vahvistettava kouluissa, opilaitoksissa ja harrastuksissa, jotta nuorilla on riittävät valmiudet siirtyä työelämään. Sisäiselle yrittäjyydelle on käyttöä, kun muutokset ovat suuria. Tarve uusille yrittäjille ei myöskään ole häviämässä, kun yrittäjäkunta jatkaa ikääntymistään.

Global Entrepreneurship Monitor -tutkimuksen mukaan 2000-luvun alussa suomalaisten 18–24-vuotiaiden nuorten yrittäjyshalukkuus oli alhaista. Vain pari prosenttia aikoi ryhtyä yrittäjäksi. Yksi syy tähän oli monen nuoren lapsuutta 1990-luvun alussa värittänyt lama ikävine yrittäjäkohtaloihin. Nuorten kiinnostus yrittäjyyteen on onneksi noista vuosista kasvanut.

Nyt on varmistettava, että Suomi ei menetä koronapandemian vuoksi yrittäjäsukupolvien. Siksin yhteiskunnan on tärkeää näyttää, että yrittäjistä pidetään huolta myös kriisissä.

Julkiset hankinnat pidettävä liikkeellä

Julkisia hankintoja suunniteltaessa on entistä merkityksellisempää arvioida hankintojen pitkäaikaisia ja laaja-alaisia vaikutuksia yrityksiin ja markkinaan.

Katse on kohdistettava pidemmälle tulevaisuuteen ja kriisin jälkeiseen aikaan. Olennaista on nyt pyrkiä luomaan edellytyksiä pikaiselle elpymiselle ja elinvoiman edistämiseksi.

Julkinen sektori on äärimmäisen tärkeä asiakas monelle yrittäjälle. Hankinnat voivat tuoda myös aivan uutta bisnestä yrittäjälle, kun muut asiakasvirrat ovat koronan vuoksi hiljentyneet. Kilpailutuksilla on entistä tärkeämpi merkitys yrittäjän elinkeinon jatkolle.

Usein saatetaan ajatella, että on tehokasta ja sujuvaa koota mammuttimainen hankinta ja valita sitä tekemään yksi ainoa yritys. Tällaisilla pikavoitoilla on kielteisiä vaikutuksia paikallistalouteen, yrityksiin ja huoltovarmuuteen.

Poimintoja Suomen Yrittäjien ja Kuntaliiton suosituksista julkisten hankintojen toteuttamiseksi koronasta elpymiseksi:

- Kuntia suositellaan selvittämään, onko niiden mahdollista aikaistaa hankintojaan. Moni hankintakokonaisuus voi vallitsevassa tilanteessa olla elintärkeä niihin osallistuville tarjoajille.
- Myös pienhankintojen rooli voi olla merkittävä. Kunnat ja yrittäjät voivat yhteistyössä pohtia, miten kunnan erilaisissa hankintatarpeissa voitaisiin hyödyntää pienyrittäjien palveluja.
- Kuntien on hyvä pohtia, onko niillä mahdollisuutta suunnata pienhankintoja sellaisille toimijoille tai kilpailuttaa pienhankintoja sellaisten toimijoiden kesken, joiden osalta tilanne on haastavinta. Haasteita on ollut esimerkiksi ravintoloilla sekä liikenteessä.
- Pikaisen elpymisen näkökulmasta on tärkeää miettiä välittömästi hankintoihin elinvoimaa edistäviä ratkaisuja. Tässä pohdinnassa on hyvä käyttää hankintojen koko keinovalikoimaa, joista yhtenä esimerkkinä on suurissa hankintakokonaisuuksissa osatarjousten jättämisen mahdollistaminen esimerkiksi tuoteryhmittäin ja alueittain.

Suomen Yrittäjät tarjoaa käsikirjoja julkisista hankinnoista hankkijoille ja yrittäjille.

Hyödynnä Suomen Yrittäjien ja Kuntaliiton suosituksia!

Suomen Yrittäjien ja Kuntaliiton yhteisten suositusten tavoitteena on antaa konkreettisia työkaluja kuntien ja yrittäjien yhteistyöhön koronakriisistä elpymiseksi. Tavoitteena on yritysten toimintaedellytysten palauttaminen sekä alueiden työpaikkojen ja kuntien elinvoiman turvaaminen.

Suosituksien käsittelevät esimerkiksi julkisia hankintoja, sosiaali- ja terveyspalveluita ja yrittäjien ja kunnan välistä yhteistyötä.

Yksi suosituksista on, että kunnanjohtaja, elinkeinojohtaja ja yrittäjyyhdistyksen johto jatkavat tiivistä vuoropuhelua yritysten toimintaedellytysten ja kunnan elinvoiman turvaamiseksi.

Palvelusetelin arvoihin voi tehdä kustannustason nousua vastaavat tarkistukset mahdollisuuksien mukaan jo takautuvasti kriisin alusta. Tämä on erittäin perusteltu suositus, koska koronakriisi on aiheuttanut sote-yrityksille ennakkoimatonta kustannustason nousua.

Julkisiin hankintoihin on tärkeää asettaa elinvoimaa edistäviä ratkaisuja. Tässä on hyvä käyttää hankintojen koko keinovalikoimaa, joista yhtenä esimerkkinä suurissa hankintakokonaisuuksissa osatarjousten jättämisen mahdollistaminen esimerkiksi tuoteryhmittäin ja alueittain.

YRITTÄJÄ- JÄRJESTÖ VAIKUTTAA KORONA- KRIISISSÄ **KOKO MAASSA**

Suomen Yrittäjät toimii koko maassa jokaisen kotiseudulla. Järjestö edistää normaalistikin alueiden elinvoimaa ja menestymistä. Nyt koronakriisi osoitti, että yrittäjäjärjestön vahvuus on paikallinen ja alueellinen edustavuus. Yrittäjäjärjestön koko verkosto alkoi toimia välittömästi omilla toimialueillaan kriisin alettua.

Yrittäjäjärjestön toiminta rakentuu 380 paikallisyhdistyksestä, 20 aluejärjestöstä ja 59 toimialajärjestöstä.

Maantieteellinen kattavuus, edustavuus eri toimialoilla sekä ennen kaikkea tuhannet järjestön luottamushenkilöt mahdollistivat verkoston, joka vaikutti kaikkien yrittäjien puolesta koko maassa.

OHJELMAN TAVOITTEET JA KOHDERYHMÄ

Yrittäjäjärjestö vaikuttaa aluekehitykseen kaikkialla Suomessa

Suomen Yrittäjät on elinkeinoelämän suurin, 115 000 jäsenyrityksen keskusjärjestö. Järjestön ylivoimainen vahvuus on paikallinen ja alueellinen edustavuus. Yrittäjäjärjestön toimijat vahvistavat oman alueensa elinvoimaa.

Yrittäjäjärjestön toiminta rakentuu 380 paikallisyhdistyksestä, 20 aluejärjestöstä ja 59 toimialajärjestöstä. Maantieteellinen kattavuus, edustavuus eri toimialoilla sekä ennen kaikkea tuhannet järjestön luottamushenkilöt mahdollistavat verkoston, joka vaikuttaa kaikkien yrittäjien puolesta.

Suomen Yrittäjien ja sen toimialajärjestöjen jäseniä on mukana eri puolilla Suomea useissa aluekehitystyötä tekevien organisaatioiden hallinnossa, muun muassa:

- kuntien valtuustoissa, kuntayhtymissä ja maakuntaliitoissa ja maakuntien yhteistyöryhmissä
- erilaisten kehittämishankkeiden ohjausryhmissä, perinteisestä kyläpolitiikasta kansallisiin kärkihankkeisiin.

Aluekehittämishojelman tavoite on:

- Taustoittaa alueiden ja yritysten kehitykseen vaikuttavia tekijöitä; tuoda esiin tekijöitä,

joilla on merkitystä yrityksien ja alueiden kehittämistyölle.

- Toimia ajatusten herättäjänä; avata keskustelua siitä, mistä lähtökohdista, millä näkökulmalla ja mihin aluekehitystoimien tulisi johtaa.
- Vaikuttaa niin yrittäjien kuin muidenkin aluekehityksen parissa toimivien henkilöiden päätöksiin omassa vaikuttamisympäristössään.
- Esittää toimenpiteitä, joilla Yrittäjien mielestä on vaikutusta alueiden kehitykseen. Tämä yleisohjelma on siten myös taustapaperi mahdollisille alueellisille tai toimialakohtaisille ohjelmille.

Ohjelman käyttäjäryhmät:

- Ohjelman ensisijaisena kohderyhmänä ovat Yrittäjien paikallis-, alue- ja toimialajärjestöjen toimijat.
- Ohjelma on oivallinen työkalu niille aluekehityksen parissa työtä tekeville, jotka haluavat saada työhönsä yrittäjänäkökulmaa.
- Kohderyhmiä ovat kunnat, seudulliset kehittämissyhtiöt, maakuntaliitot ja valtion viranomaiset, kuten ely-keskukset ja valtioneuvostossa aluekehittämissasioiden parissa työskentelevät virkamiehet.

Yhdessä
olemme
enemmän!

**Yrittäjäjärjestön
toiminta rakentuu
20 aluejärjestöstä,
380 paikallis-
yhdistyksestä ja
59 toimialajärjestöstä**

Kaikki Suomen Yrittäjien, aluejärjestöjen, paikallisyhdistysten sekä toimialajärjestöjen ajantasaaiset yhteystiedot löytyvät osoitteesta: yrittajat.fi.

SUOMEN YRITTÄJÄT

Kyllikinportti 2, 00240 Helsinki
PL 999, 00101 Helsinki
puh: 09 229 221
s-posti: toimisto@yrittajat.fi
yrittajat.fi

ETELÄ-KARJALAN YRITTÄJÄT

yrittajat.fi/etelakarjala
puh: 050 325 7518

ETELÄ-POHJANMAAN YRITTÄJÄT

yrittajat.fi/etelapohjanmaa
puh: 06 420 5000

ETELÄ-SAVON YRITTÄJÄT

yrittajat.fi/etelasavo
puh: 050 065 1312

HELSINGIN YRITTÄJÄT

yrittajat.fi/helsinki
puh: 050 575 2353

HÄMEEN YRITTÄJÄT

yrittajat.fi/hame
puh: 010 229 0390

KAINUUN YRITTÄJÄT

yrittajat.fi/kainuu
puh: 044 728 7100

KESKI-POHJANMAAN YRITTÄJÄT

yrittajat.fi/keskipohjanmaa
puh: 010 501 1584

KESKI-SUOMEN YRITTÄJÄT

yrittajat.fi/keskisuomi
puh: 010 425 9200

KYMEN YRITTÄJÄT

yrittajat.fi/kymi
puh: 044 012 4190

LAPIN YRITTÄJÄT

yrittajat.fi/lappi
puh: 040 089 8200

PIRKANMAAN YRITTÄJÄT

yrittajat.fi/pirkanmaa
puh: 03 251 6500

POHJOIS-KARJALAN YRITTÄJÄT

yrittajat.fi/pohjoiskarjala
puh: 050 367 5194

POHJOIS-POHJANMAAN YRITTÄJÄT

yrittajat.fi/pohjoispohjanmaa
puh: 010 322 1980

PÄIJÄT-HÄMEEN YRITTÄJÄT

yrittajat.fi/paijathame
puh: 050 566 0343

PÄÄKAUPUNKISEUDUN YRITTÄJÄT

yrittajat.fi/paakaupunkiseutu
puh: 010 422 1400

RANNIKKO-POHJANMAAN YRITTÄJÄT

yrittajat.fi/rannikkopohjanmaa
puh: 050 463 2370

SATAKUNNAN YRITTÄJÄT

yrittajat.fi/satakunta
puh: 050 312 9301

SAVON YRITTÄJÄT

yrittajat.fi/savo
s-posti: savo@yrittajat.fi
puh: 044 368 0507

UUDENMAAN YRITTÄJÄT

yrittajat.fi/uusimaa
puh: 010 231 3050

VARSINAIS-SUOMEN YRITTÄJÄT

www.yrittajat.fi/varsinaissuomi
puh: 02 275 7100

